

Καστελλιώτικα Νέα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ»

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΙΝΑ & ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ 1Α • 106 80 ΑΘΗΝΑ
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 101 • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2023 • ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΕΥΡΩ 0.20

Καστελλιώτικα Νέα, 60 Χρόνια Ο Βαγγέλης Κωτσίκης θυμάται και αποτιμά...

στην Χριστιάνα Σταματέλου-Κυπουργού

Τα Καστελλιώτικα Νέα γιορτάζουν φέτος 60 χρόνια αδιάλειπτης κυκλοφορίας. Η «φωνή» των απανταχού Καστελλιωτών, το μέσο που τους έφερε σ' επαφή όπου κι αν ζούσαν, σε Ελλάδα και εξωτερικό, συνεχίζει τη διαδρομή του στον χρόνο και κρατά ενωμένους και καλά ενημερωμένους τους συγχωριανούς, αλλά και τις επόμενες γενιές που είναι βαθιά συνδεδεμένες με τον τόπο καταγωγής των προγόνων τους.

«Ψυχή» της εφημερίδας όλα αυτά τα χρόνια, με διαφορετικές αρμοδιότητες και διευθυντές σύνταξης τα τελευταία χρόνια, ο Βαγγέλης Κωτσίκης, ο οποίος σε μια ενδιαφέρουσα συζήτηση-συνέντευξη θυμάται και αποτιμά την πολυετή διαδρομή...

Τι οδήγησε τον Προοδευτικό Σύλλογο «Τα Καστέλλια» στην έκδοση εφημερίδας;

Μια παρέα τριών ανθρώπων, ένα βράδυ, περπατούσε από το Λυκόρραχο προς το Πέρα χωριό. Ήταν ο Νίκος Τσάκαλος, ο Πολύκαρπος Κοτσίκης κι εγώ. Κουβεντιάζοντας για τον Σύλλογο, έπεσε η ιδέα να βγάλουμε μια εφημερίδα. Τα μέλη του Συλλόγου και φυσικά η Διοίκηση το είδαν πολύ θετικά και με μεγάλο ενθουσιασμό ξεκινήσαμε την έκδοση. Όλοι βοήθησαν με τον τρόπο τους. Υπήρξαν και κάποιοι πρωτεργάτες. Ο πιο σημαντικός εκτιμώ πως είναι ο Δημήτρης Χαλατσάς, χωρίς αυτόν πιστεύω ότι δεν θα εκδιδόταν εφημερίδα. Πετύχαμε όλα αυτά τα χρόνια τη συνεχή και αδιάλειπτη κυκλοφορία της εφημερίδας μας, κι αυτό σημαίνει πολλά.

Ποιες ανάγκες κάλυψε η αρχική έκδοση της εφημερίδας;

Η εφημερίδα είναι όργανο πληροφόρησης, ανάδειξης προβλημάτων. Βοηθούσε πολύ τις ενέργειες του Συλλόγου για τη στήριξη του χωριού. Για παράδειγμα πριν 60 χρόνια το χωριό μας δεν είχε ηλεκτρισμό. Ο Σύλλογος, μέσω της εφημερίδας, άσκησε πίεση και έτσι επιταχύνθηκε η ηλεκτροδότηση. Μέσω του Συλλόγου και της εφημερίδας μπήκαν και τα δύο πρώτα τηλέφωνα στο χωριό. Ακόμη θυμάμαι πως το 1964 γιορτάσαμε με λαμπρή γιορτή και πανηγύρι τα 100 χρόνια μεταφοράς του χωριού μας από το Παλιοκαστέλλι. Η εφημερίδα πρωτοστάτησε και σ' αυτή την εκδήλωση. Επίσης τα πρώτα χρόνια που ο Σύλλογος αριθμούσε πάρα πολλά ενεργά μέλη διοργανώναμε συνεστιάσεις, εκδρομές αλλά και ομιλίες, εξορμήσεις κλπ. Η εφημερίδα ενημέρωνε για όλα. Για τα κοινωνικά συμβάντα: γάμους, γεννήσεις, επιτυχίες σε εκπαιδευτικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο αλλά και τις απώλειες των συμπατριωτών μας. Αυτό ισχύει ως και σήμερα. Ασχοληθήκαμε πολύ με θέματα ιστορίας, λαογραφίας, προσπαθήσαμε να μεταφέρουμε την τοπική κουλτούρα, την πα-

(Συνέχεια στη σελίδα 6)

Τα αποτελέσματα του Ζ' Διαγωνισμού Διηγήματος «Στέλιος Ξεφλούδας» με θέμα «Το Κάστρο»

Ο Προοδευτικός Σύλλογος «Τα Καστέλλια», η εφημερίδα Καστελλιώτικα Νέα, το Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης και το literature.gr ανακοινώνουν τα αποτελέσματα του Ζ' Διαγωνισμού Διηγήματος «Στέλιος Ξεφλούδας» με θέμα «Το Κάστρο».

Τα Βραβεία
1^ο Βραβείο:
- Μιχάλης Αγγος, «Η Μεγάλη Ιδέα»

2^ο Βραβείο (από κοινού)
- Κασσάνδρα Αλογοσκούφι, «Ο κυνηγός κεφαλών»
- Κώστας Παπαϊωάννου, «Ο ξεναγός του Κάστρου»

3^ο Βραβείο
Κώστας Τερζανίδης, «Ένας ιππότης για τη Τζενούλα»

Έπαινοι
- Μαρία Σμυρναίου, «Χαλάσματα»
- Ντορέττα Αδαμάκη, «Το σπίτι της πριγκίπισσας»
- Καλλιόπη Τσακρή, «Η Υπνοβατούς»

Τα διακριθέντα διηγήματα θα κυκλοφορήσουν προσεχώς σε βιβλίο από τον Προοδευτικό Σύλλογο «Τα Καστέλλια».

Στην Κριτική Επιτροπή του Διαγωνισμού μετείχαν:

- Η Μαρία Αργυροπούλου, ΕΔΙΠ του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Πατρών

- Ο Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης, εκπαιδευτικός και συγγραφέας

- Η Δρ. Ευαγγελία Κανταρτζή διευθύντρια του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης

- Η Αργυρώ Μουντάκη, εκπαιδευτικός και συγγραφέας

- Η Ντίνα Σαρακηνού, διευθύντρια του literature.gr

- Ο Κώστας Στοφόρος, πρόεδρος του Προοδευτικού Συλλόγου «Τα Καστέλλια»

Η ιδέα ώστε το θέμα του νέου διαγωνισμού να είναι το κάστρο συνδέθηκε με την προσπάθεια για την ανάδειξη των μνημείων και της ιστορίας του χωριού, το οποίο υπήρξε το κέντρο της Δωρικής Τετράπολης.

Ο διαγωνισμός που διεξάγεται για έβδομη φορά, έχει παράλληλα ως στόχο την προβολή του έργου του Καστελλιώτη δημιουργού, αλλά και την ανάδειξη νέων συγγραφέων μέσα από το διήγημα και το γραπτό λόγο. Ο Στέλιος Ξεφλούδας γεννήθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα στα Καστέλλια, ανήκε στην περίφημη Γενιά του '30, ήταν από τους ιδρυτές της περιφέρειας «Σχολής της Θεσσαλονίκης» και θεωρείται ως ο εισηγητής του «εσωτερικού μονολόγου» στην Ελληνική Λογοτεχνία.

Πιστεύουμε ότι μέχρι σήμερα έχουν υπηρετηθεί -στο μέτρο των δυνατοτήτων μας- και οι δυο αυτοί στόχοι, αφού και παρακινήσαμε για γνωριμία με το έργο του Στέλιου Ξεφλού-

δα, αλλά και πολλοί από τους νέους συγγραφείς που διακρίθηκαν στον διαγωνισμό έχουν σημειώσει μια αξιόλογη πορεία στα ελληνικά γράμματα.

Υπενθυμίζουμε ότι τα θέματα των προηγούμενων διαγωνισμών, τα οποία κυκλοφορούν σε ανθολογίες, ήταν:

- Επιστροφή στο χωριό
- Έγκλημα στο χωριό
- Ο καπνός
- Ο Ξένος
- Το σχολείο
- Το τρένο

Μερικές ιστορικές πληροφορίες για το κάστρο των Καστελλίων

Τα Καστέλλια είναι χωριό της Φωκίδας με 549 (τελευταία απογραφή 422) κατοίκους. Το όνομά του το πήρε από το καστέλλι, το κάστρο, τα ερείπια του οποίου υπάρχουν σε λόφο σε μικρή απόσταση από το χωριό, που βασικά είναι ένας πύργος με μικρό περίβολο...

...Το κάστρο βρίσκεται σε βραχώδη πυραμιδοειδή λόφο πάνω από το σημείο αυτό. Στον ίδιο λόφο βρίσκονται και τα απομεινάρια της ακρόπολης της αρχαίας Πίνδου. Το κυρίως τμήμα της αρχαίας πόλης πάντως βρίσκεται στην απέναντι πλαγιά από την άλλη μεριά του ποταμού, κοντά στο εκκλησάκι Άγιος Γεώργιος.

Η μικρή κοιλάδα του ποταμού Πίνδου στην άκρη της οποίας είναι το χωριό Καστέλλια, στην αρχαιότητα ήταν γνωστή ως Δωρίς...

...Η Κεντρική Στερεά Ελλάδα είχε γίνει αντικείμενο διεκδίκησης ανάμεσα στο Δεσποτάτο της Ηπείρου, τους Φράγκους,

(Συνέχεια στη σελίδα 16)

Από τον περασμένο αιώνα στη διασταύρωση των οδών Χαλκοκουνδύλη και 3ης Σεπτεμβρίου στην Πλατεία Λαυρίου λειτουργούσε το καφενείο «Ο Μακρής» που ανατινάχτηκε με τα Δεκεμβριανά.

Στο καφενείο αυτό του «Τσιάμπη», έτσι παρακωμιαζόταν ο ιδιοκτήτης του ο Γεώργιος Μακρής, σύχναζαν όχι μόνο οι εγκατεστημένοι στην Αθήνα Καστελλιώτες και οι παρεπιδημούντες, αλλά όλοι οι καταγόμενοι από την περιοχή του Δήμου Δωριέων. Πριν από εβδομήντα περίπου χρόνια το καφενείο επισκέφτηκε ο Γιάννης ο Μοσχολιός, προκειμένου να συναντηθεί με κάποιο συμπολίτη μας που σύχναζε εκεί.

Οπότε χωρίς να το θέλει ανταμώ-

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΕΩΣ ΤΑ ΣΗΜΕΡΑ

θηκε με τους θαμώνες Καστελλιώτες που ήταν εκεί μέσα σκορπισμένοι στα τραπέζια ασχολούμενοι με το τάβλι και την πρέφα. Τους παρακάλεσε και συγκεντρώθηκαν στη μέση του καφενείου και τους συνέστησε να μεριμνήσουν για την ίδρυση ενός Προοδευτικού Συλλόγου Καστελλιωτών, χρήσιμοι για την επικοινωνία μεταξύ τους, αλλά και για τους συμπολίτες του χωριού μας και της διασποράς.

Την πρόταση την υιοθέτησαν αμέσως

όλοι μαζί και στη συνέχεια συνέστησαν ένα πρόχειρο διοικητικό συμβούλιο που βρήκε δικηγόρο ο οποίος ανέλαβε τη σύνταξη και τη δημοσίευση καταστατικού ιδρύσεως του συλλόγου, τη σύσταση προσωρινού διοικητικού συμβουλίου, με σκοπό την παρά πέρα οργάνωση του σωματείου και την προκήρυξη αρχαιρεσιών, για την ανάδειξη του πρώτου καταστατικού Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου. Για την ιστορία και την τιμή των ιδρυτικών αυτών μελών, παρα-

θέτομε τα ονόματά τους: 1) Ασημάκης Ν. Μακρής 2) Ιωάννης Μοσχολιός 3) Αλέξανδρος Αποστολόπουλος 4) Γεώργιος Παπαγεωργίου 5) Χρίστος Μοσχολιός 6) Βάσος Μοσχολιός 7) Γεώργιος Ηλ. Βέλλιος 8) Δημήτριος Ν. Βέλλιος 9) Κων/νος Δροσόπουλος 10) Δημήτριος Ι. Μακρής 11) Βασίλειος Δ. Μακρής, Ιωάννης Αθ. Μακρής 12) Πολύκαρπος Καραπλής 13) Γεώργιος Καραπλής 14) Ηλίας Δροσόπουλος 15) Δημήτριος Παπαευθυμίου 16) Ευθύμιος Σταθόπουλος 17) Ζαχαρίας Κωτσίκης 18) Μιχαήλ Μοσχολιός.

Έτσι από τότε ιδρύθηκε και λειτουργεί ο Σύλλογός μας και πρωτοκυκλοφόρησε και κυκλοφορεί ανελλιπώς ως τα σήμερα η εφημερίδα μας. Χ.-

Κοινωνικά

ΘΑΝΑΤΟΙ

– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Καστέλλια στις 19 Μαρτίου 2023, η Ζωή Μανανά, ετών 94.
– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Καστέλλια στις 31 Μαρτίου 2023, η Νίτσα Μακρή - Γερομήτσου, ετών 93.
– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Καστέλλια στις 23 Απριλίου 2023, ο Γιώργος Καρδάκος, ετών 95.
– Πέθανε και κηδεύτηκε

στα Καστέλλια στις 12 Μαΐου 2023, ο Παύλος Κουλάς, σύζυγος της Χρυσάνθης Κ. Βέλλιου, ετών 61.
– Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Παναγιώτα (Γιώτα), σύζυγος του Γεωργίου Σερ. Χαμηλού.
– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Καστέλλια στις 10 Απριλίου 2023, η Βασιλική, σύζυγος του Αντρέα Σκουρτιά, ετών 86.
Τα «Κ.Ν.» συλλυπούνται τους οικείους τους.

Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Όπως γνωρίζουμε, και αυτό φαίνεται καθημερινά στην πράξη, οι θεσμοθετημένοι φορείς του Δημοσίου που προσφέρουν πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στους κατοίκους της περιοχής μας, που ανήκουν στο Δ. Δελφών ΔΕ Γραβιάς είναι το Κ.Υ. Ιτέας που ανήκουμε, που λόγω της μεγάλης απόστασης (περίπου 50 χιλ.) έχει καθιερώσει περιοδικές επισκέψεις αγροτικών γιατρών που επισκέπτονται 4-5 φορές το μήνα τα χωριά μας και με προθυμία προσφέρουν, όσο μπορούν, τις υπηρεσίες τους, συνταγογραφώντας φάρμακα και εξετάζοντας μικροπροβλήματα κυρίως πολύ ηλικιωμένων ασθενών.

Το κύριο βάρος της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας παρέχεται από το Δήμο Αμφίκλειας - Ελάτειας μέσω του Κ.Υ. Αμφίκλειας που παρέχει περιθαλψη σε πιο σοβαρά προβλήματα υγείας, διότι διαθέτει ειδικευμένους και έμπειρους γιατρούς, καθώς και το βασικό ιατρικό εξοπλισμό.

Και τέλος μέσω ιατρού του ΠΕΔΥ (Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας) που καθιερώθηκε από την πολιτεία και μας παρέχει το δικαίωμα να επιλέξουμε κατά την κρίση μας, ένα συμβεβλημένο στο Ε.Σ.Υ. γιατρό της περιοχής μας, του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, τον οποίο μπορούμε να επισκεπτόμαστε δωρεάν για προβλήματα της υγείας μας.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής μας επέλεξαν τον γιατρό γενικής ιατρικής Χρήστο Χολέβα που υπαγόταν και αυτός στο Κ.Υ. Αμφίκλειας, αλλά είχε έδρα το ιατρείο του Μπράλου, ο οποίος εξέταζε ασθενείς, συνταγογραφούσε φάρμακα και άλλες αναγκαίες εξετάσεις κ.λπ.

Αυτά μέχρι πριν από δύο μήνες περίπου, που τα υγειονομικά δεδομένα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας άλλαξαν σημαντικά. Ο γιατρός Χρήστος (Συνέχεια στη σελίδα 3)

Τριμηνιαία Έκδοση «ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Ιδιοκτησίας του Προοδευτικού Συλλόγου «ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ»
Οδός Σίνα & Δαφνομήλη 1Α
Αθήνα - Τ.Κ. 106 80
Α.Φ.Μ. 090381071
ΚΩΔΙΚΟΣ: 4490

Εκδότης

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΟΦΟΡΟΣ

Τηλ.: 6938-713290

E-mail: stoforos@yahoo.com

Δ/σηφ - Σύνταξη

Βαγγέλης Κωτσίκης

E-mail: kotsikisv@gmail.com

Υπεύθυνος ηλεκτρονικών μέσων

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Θ. ΜΠΑΞΙΟΣ

Αριθμός φύλλου 101

ΑΠΡ. - ΙΟΥΝ. 2023

Ηλεκτρονική σελ./ση

Εκτύπωση

ΑΦΟΙ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ Ο.Ε.

Γερανίου 7-2ος όροφος

Τηλ.-Fax: 210-5238107

E-mail: costaszi@yahoo.gr

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

- Τα ευνοπόγγραφα κείμενα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων τους. Διατηρείται όμως το δικαίωμα συντόμευσης μεγάλων κειμένων.
- Τα υπόλοιπα κείμενα είναι ευθύνη της σύνταξης και του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Για αλλαγή διευθύνσεων ή νέων διευθύνσεων να ενημερώνετε τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Τα κείμενα δεν επιστρέφονται.

Αυτοί που μας έφυγαν

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΧΑΜΗΛΟΥ

Έφυγες!..

Έφυγες κι' όμως δεν μπορώ να συνειδητοποιήσω ότι δεν θα σε ξαναδώ. Νομίζω ότι κάποια

στιγμή θα σε δω να μπαίνεις στο σπίτι από την πλαϊνή πόρτα που συνήθιζες να με εκπλήσεις, όταν είχες κάτι σπουδαίο να μου πεις. Όμως η αλήθεια το διαφεύδει!..

Κάθομαι μόνος στο σπίτι που ζήσαμε μαζί εξήντα (60) χρόνια και συλλογίζομαι όλη την πορεία της ζωής μας, όταν ήταν γεμάτη χαρές, δυσκολίες και δημιουργία. Σ' αυτό συνέβαλες και εσύ με την προσωπική σου δυναμική παρουσία, γιατί ήσουν μια γυναίκα εργατική, μεθοδική, συνεπής, ηθική με ακέραιο αδάμαντο χαρακτήρα και με χαρακτηριστική άνεση στην απόδοσή σου. Είχες την ψυχική του καλοσυνάτου ανθρώπου που κατακτούσε τον άλλον αμέσως. Η ομορφιά σου ηλιεπική. Η φιλική σου διάθεση προς όλους μοναδική. Γι' αυτό νοιώθεις ότι είχες όλα τα χαρίσματα του κόσμου.

Υπήρξες πρότυπο όχι μόνο για τα παιδιά σου, τους γαμπρούς σου και τα εγγόνια σου αλλά και για όλους όσους σε γνώρισαν και συναναστρά-

φηκαν μαζί σου. Λάτρευες τα Καστέλλια και ήθελες όλες τις μεγάλες γιορτές να τις περνάμε εκεί γιατί αγαπούσες τον κόσμο του και εκείνος σε εκτιμούσαν απεριόριστα.

Οι μεγάλες χαρές ήταν η γέννηση των παιδιών μας, Αλεξάνδρας και Βασιλικής, τα πανεπιστημιακά τους πτυχία, οι γάμοι τους με τους άξιους γαμπρούς μας και η γέννηση των εγγονών μας και η Ανδρέα και Κατερίνας.

Η μεγάλη μας λύπη με το θάνατο των γονιών μας. Είναι σκληρός κλήρος ο θάνατος. Είναι όμως προνόμιο η θανατολογία. Οι άνθρωποι πεθαίνουν μόνο όταν λησμονιούνται από τους ζωντανούς. Τέτοιοι άνθρωποι σαν και σένα που ο χαρακτήρας σου είχε ένα σωρό αξίες και αρετές δεν ξεχνιούνται ποτέ. Για μένα ήσουν το ήλιο μου, η πρωίδα μου και η μοναδική σύντροφος της ζωής μου. Σε θαύμαζα και ήμουν περήφανος για σένα.

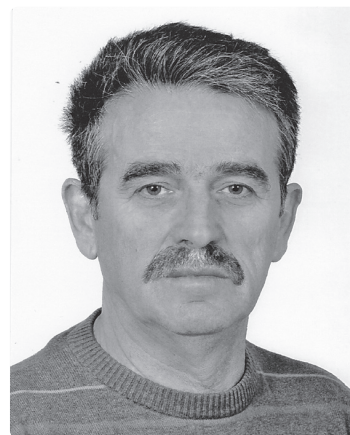
Ακούραστη, αεικίνητη, μεθοδική και φερετική καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής σου. Γι' αυτό με τη σκέψη μου θα είμαι πάντα κοντά σου, όχι μονάχα εγώ, αλλά και τα παιδιά σου..

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΛΑΣ

Αγαπητέ Παύλο

Φαίνεται εκ πρώτης όψεως παράδοξο να σου απευθύνομαι για ύστατη φορά, τη στιγμή που δια ζώσης δεν είχε

τύχει να έλθουμε σε επαφή. Όποτε ερχόμουν στο χωριό, ταξίδευες. Κι όποτε είχες αφιχθεί, βρισκόμουν αλλού. Έτσι το θέλησε η μοίρα.

Και όμως... Σε γνώριζα μέσα από τα μάτια και την καρδιά της αγαπημένης σου, και αγαπημένης μου, Χρυσάνθης. Σε είχα γνωρίσει ως έναν τρυφερό σύζυγο και έναν στοργικό πατέρα. Έναν μαχητή πάνω στο ανελέητο υγρό στοιχείο, ακριβώς για να μπορείς να είσαι δοκός σύζυγος και πατέρας.

Σε καιρούς ειρηνικούς οι τρεις αυτές ιδιότητες, πατέρας - σύζυγος - αγωνιστής της βιοπάλης, αποτελούν το ύψιστο παράσημο για έναν άνδρα. Κι αν αυτό δεν σου απονεμήθηκε με τυμπανοκρουσίες, είμαι σίγουρος ότι σου απονέμεται σήμερα, εδώ, στις καρδιές όλων όσοι ήλθαν για να σε συνοδεύσουν με οδύνη στην τελευταία σου κατοικία.

Διόλου όμως δεν αποτελεί έκπληξη η καθολική εκτίμηση που απολάμβανες, απευδή μαρτυρία της οποίας υπήρξαν τα λόγια, μεστά, συγκινημένα λόγια του ιερέα μας που δήλωσαν τα πάντα μη επιδεχόμενα

συμπλήρωση. Η πολυπληθής, αγαπημένη, καταγωγική σου οικογένεια υπήρξε το θερμοκήπιο όπου καλλιεργήθηκαν στην ψυχή σου και σφυρηλατήθηκαν στον χαρακτήρα σου οι αρχές και οι αξίες που σε διέκριναν, τις οποίες αναπαρήγαγες όταν δημιουργήσεις δική σου.

Αγαπητέ Παύλο

Από το διάβα μας σε τούτον τον κόσμο δεν μένουν παρά δύο. Και τα δύο, αρχίζουν από «Α». Πρώτο, αυτό που ο Απόστολος Παύλος στην «Προς Κορινθίους Α'» «Επιστολή του αναγορεύει ως υπέρτατο που «ουδέποτε εκπίπει»: η Αγάπη. Και δεύτερο, εκείνο που δικαιώνει την όρθια στάση του ανθρώπινου όντος: η Αξιοπρέπεια. Άρρητη αλλά πανίσχυρη, ηθική επιταγή για τα ανθρώπινα πλάσματα αποτελεί η υπηρεσία των δύο αυτών κορυφαίων αρετών για όσο διάστημα ευρισκόμαστε στο φως. Αναχωρείς πρόωρα, ωστόσο εκπληρώνοντας το καθήκον σου υπήρξες κατά τούτο τυχερός: εξέπεμψες αξιοπρέπεια, πρόσφερες και δέχθηκες αγάπη. Καπετάνιε, εγώ ο στεριανός, υποκλίνομαι στα ατελείωτα, θαλασσοδαρμένα μίλια σου.

Καλό Ταξίδι στο τελευταίο σου λιμάνι και το κόμμα ως είναι ελαφρύ. Τα θερμότερα συλλυπητήρια σε όλους τους οικείους σου.

Αποχαιρετισμός

από τον Ηλία Π. Πηπέλη

ΖΩΗ ΜΑΝΑΝΑ

Έφυγε από τη ζωή και σε μεγάλη ηλικία η Ζωή σύζυγος του Λευτέρη Μανανά, ετών 94.

Η κηδεία της έγινε στα Καστέλλια στις 19 Μαρτίου 2023. Παντρεύτηκε με τον Λευτέρη Μανανά και απόκτησαν τρία παιδιά, τον Νίκο, την Ασπασία και τον Κωνσταντίνο, καθώς και εγγόνια και δισέγγονα.

Υπήρξε πολύ καλή σύζυγος και μητέρα, εργατική και καλοσυνάτη.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΚΟΥΡΤΙΑ

Στις 10 Απριλίου έφυγε από κοντά μας η αγαπημένη μας μανούλα και γιαγιά, Βασιλική Σκουρτία.

Βαθιά η δική μας πληγή, τώρα που έφυγες. Είπαμε λόγω αγάπης, προσφάσαμε. Στο σπίτι, και πάνω στα λευκά σεντόνια του νοσοκομείου, όπου συχνάζαμε τα τελευταία χρόνια.

Μάνα, άκου τα άπειρα «ευχαριστώ» μας, για τον καθημερινό σου αγώνα να μη μας λείπει τίποτα βασικό και, κυρίως, οι σπουδές μας.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

– Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις 16 Μαρτίου 2023 απένειμε έπαινο στους Γεώργιο Ζέρβα ομότιμο καθηγητή και πρόην πρότανη και τον Σερραφείμ Ε. Παπανικολάου, καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών που συγκαταλέχθηκαν μεταξύ των κορυφαίων επιστημόνων στον κόσμο, σύμφωνα με την ταξινόμηση (2% με τις περισσότερες αναφορές στους αντίστοιχους τομείς τους) της βάσης δεδομένων της ομάδας του Ioannidis J.P.A. (Stanford University, USA), η οποία δημοσιεύτηκε στις 3 Νοεμβρίου 2022 στον εκδοτικό οίκο Elsevier με τίτλο «Updated science-wide author databases of standardized citation indicators».

Τα «Κ.Ν.» τους συγχαίρουν από βάθος καρδιάς και τους εύχονται πάντα τέτοιες διακρίσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΩΝ

25 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

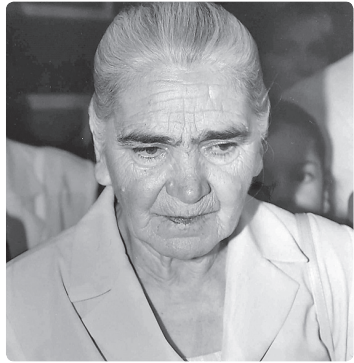
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ (2 ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)

ΨΗΦΙΣΑΝ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	323
ΕΛΛΑΒΑΝ: ΝΔ	113
ΣΥΡΙΖΑ	61
ΚΚΕ	49
ΠΑΣΟΚ	22
ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ	15
ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	13
ΝΙΚΗ	11
ΜΕΡΑ25	9
ΟΙΚΟΛ. ΠΡΑΣΙΝΟΙ	2
ΕΥ ΚΙΝΗΣΗ	3
ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	2
ΦΩΝΗ ΛΟΓΙΚΗΣ	1

Αυτοί που μας έφεραν

Αυτός ήταν ένας δύσκολος αγώνας, μαζί με τον πατέρα μας και τον «Ταρζάν», που αφράτευε τόσους κήπους στο χωριό μας.

Σε ευχαριστούμε για κάθε κόπο και αγωνία σου. Για κάθε

ΝΙΤΣΑ ΜΑΚΡΗ - ΓΕΡΟΜΗΤΣΟΥ

Έφυγε από τη ζωή η Νίτσα Μακρή - Γερομήτσου και κηδεύτηκε στα Καστέλλια, όπου

μέρα και νύχτα στο προσκέφαλό μας σε αρρώστια δική μας ή του μπαμπά. Για τα ταξίδια μας στο Ρέθυμνο, ειδικά το δεύτερο, τότε που φορτώθηκαν το νοικοκυριό μου και δυσκολευτήκαμε τόσο πολύ να το μεταφέρουμε στο λιμάνι.

Για κάθε δική μας μπλούζα, σεντόνι, πετσέτα που μας αγόρασες, έπλεξες και κέντησες και που έλειπε από σένα. Θα σε θυμόμαστε πάντα με αγάπη και θαυμασμό και θα υποκλινόμαστε στη δοτικότητα, την εργατικότητα, την υπερηφάνεια και την καλοσύνη σου.

Θα τιμούμε τον αγώνα και την έγνοια σου να μορφώσεις τα παιδιά σου και τα εγγόνια σου και να τα δεις να προκόβουν στη ζωή τους.

Ας είναι ελαφρύ το κόμμα που σε σκεπάζει.

Ας περπατάς στο πλάι του αγαπημένου μας πατέρα στους ανθισμένους κήπους του Παραδείσου, χωρίς πληγές και βάσανα.

Όμορφα το 'γραψε ο συνθέτης: «Μάνα μου υπερήφανη και ντροπαλή μου μάνα».

☆☆☆

ζούσε με τον σύζυγό της τα τελευταία χρόνια. Ήταν κόρη του Αγγελάκη Ν. Μακρή και αδελφή του Νίκου Α. Μακρή, δικηγόρου και για σειρά ετών διευθυντή των «Καστελλιωτικών Νέων». Παντρεύτηκε τον υποστράτηγο Άδωνη Γερομήτσο με τον οποίο έζησε πολλές δεκαετίες μαζί του με αρμονία και αγάπη. Η Νίτσα, ήταν φαρμακοποιός και είχε δικό της φαρμακείο στον Πειραιά. Άνθρωπος δραστήριος, δυναμικός και αποφασιστικός, που αγαπούσε πολύ το χωριό και τους Καστελλιιώτες.

☆☆☆

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΔΑΚΟΣ

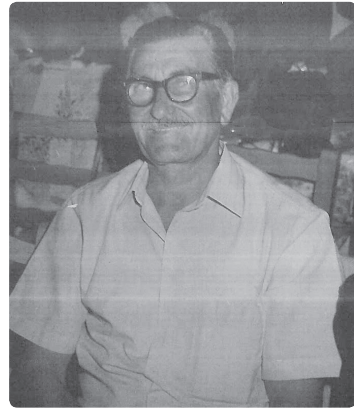
Έφυγε από τη ζωή και σε μεγάλη ηλικία, ένας από τους πιο προοδευτικούς και δραστήριους κατοίκους του χωριού, ο Γιώργος Καρδάκος. Από πολύ νέος ασχολήθηκε με τη γεωργία, παρακολούθησε μαθήματα στο Τμήμα Αγροτοπαιδών της Αγροτολέσχης Καστελλίων, όπου καταρτίστηκε με επάρκεια στους τομείς της γεωργίας, μελισσοκομίας και αμπε-

λουργίας.

Συγκαταλέγεται μεταξύ των πρώτων νέων γεωργών του χωριού που αγόρασε τρακτέρ για να καλλιεργεί τα κτήματά του.

Στη συνέχεια εργάστηκε ως χειριστής μπουλντόζας στα Μεταλλεία Βωξιδίων Παρνασσού και εξελίχθηκε σε έναν επιτυχημένο και αυτοδίδακτο μηχανικό του τομέα του.

Όταν ηλεκτροδοτήθηκε το χωριό από τη ΔΕΗ μαζί με τον τότε Πρόεδρο του χωριού και γείτονά του στο Χλωμό (ο Γιώργος Καρδάκος ήταν Χλωμίσιος)

συνεταιρίστηκαν και ίδρυσαν Κατάστημα Ηλεκτρικών Ειδών στα Καστέλλια και αντιπροσώπευαν τις τότε μεγάλες εταιρίες με αντιπροσωπευτικότερες, την Kelvineitor και την Izola (ψυγεία, κουζίνες, πλυντήρια και μικροσυσκευές).

Το κατάστημά τους λειτουργούσε στην ιδιοκτησία του Βαγγέλη Μπάκα (παλιότερα οικία Λάμπρου Κάντζου) κάτω από το σημερινό φαρμακείο και απέναντι από το σπίτι του Δημήτρη Στεργιόπουλου.

Ο Γιώργος Καρδάκος ήταν πολύ εργατικός και δραστήριος μέχρι και τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Πολύ συνεργάσιμος και δυναμικός σε χαρακτήρα, διακρίθηκε για την αγάπη του για το χωριό και εργάστηκε ανιδιοτελώς για την πρόοδο του χωριού, όσο λίγοι χωριανοί του.

Ευτύχησε να δημιουργήσει μια καλή οικογένεια και να δει τα παιδιά του και τα εγγόνια του να προοδεύουν και να του μοιάζουν. Τους αγαπούσε και τον υπεραγαπούσαν. Είχε ένα καλό τέλος χωρίς να υποφέρει και να ταλαιπωρήσει τους δικούς του ανθρώπους.

Πώς γιορτάσαμε τα 100στά γενέθλια του Δημήτρη Χ. Χαλατσά

Στις 8 Απριλίου 2023 συγκεντρωθήκαμε σε εστιατόριο της Κυψέλης -περιοχή Αγίου Γεωργίου, Ιθάκης και Επτανήσου- συγγενείς, φίλοι και συνεργάτες του αγαπημένου μας αειθαλούς και δραστήριου Δημήτρη Χ. Χαλατσά, για να γιορτάσουμε τα εκατοστά γενέθλιά του.

Όπως είχαμε προαναγγείλει στο προηγούμενο φύλλο των «Καστελλιωτικών Νέων» στις 8 Απριλίου ο Δημήτρης Χ. Χαλατσάς συμπλήρωσε 100 χρόνια ζωής (γεννήθηκε στις 23 Απριλίου 1923).

Επειδή ο Δημήτρης Χ. Χαλατσάς θεωρείται και είναι ο βασικός στυλοβάτης των «Καστελλιωτικών Νέων» και η ψυχή του Προοδευτικού Συλλόγου τα ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ, αλλά και ο μόνος που φέρει επάξια τον τιμητικό τίτλο του Επίτιμου Προέδρου του Συλλόγου, θεωρήσαμε ως καθήκον, να μεταφέρουμε στα «Κ.Ν.» στιγμές από τον γιορτασμό των 100στών γενεθλίων του.

Η κόρη του Ιόλη, με παρούσα όλη την οικογένειά της, που ήλθε από το Λονδίνο στην Αθήνα γι' αυτό το σκοπό, είχε οργανώσει τα 100στά γενέθλια του πατέρα της με εξαιρετικό τρόπο και είχε φροντίσει την όλη εκδήλωση μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια, χωρίς να παραλείψει τίποτα. Από τις ατομικές προσκλήσεις, την ταξίθεσία στο χώρο του εστιατορίου και το όλο πρόγραμμα της γιορτής των γενεθλίων.

Πρώτη μίλησε η ίδια, που με συγκινητικό τρόπο περιέγραψε το προφίλ του πατέρα της, τη σχέση του μαζί της, τη σχέση του με τα τρία εγγόνια του και τον πατέρα τους, τη ζωή τους στο χωριό και στην Αθήνα κ.λπ.

Την όλη ομιλία της την έχει ανεβάσει στο facebook.

Στη συνέχεια είχε προγραμματιστεί να του απευθύνει δύο λόγια ο υπογράφων το σημείωμα αυτό. Επειδή τον είδα, ότι χαϊρόταν υπερβολικά την εκδήλωση και τον εορτασμό των γενεθλίων του και ήταν πολύ συγκινημένος, αλλά και ευχαριστημένος που βρισκόταν μεταξύ των ανθρώπων που τον αγαπούσαν, του πρότεινα να πει ο ίδιος δύο λόγια. Του ανέφερα ένα-δύο περιστατικά από την παιδική του ζωή, αλλά και την ενήλικη. Επί μία σχεδόν ώρα και με την ικανότητα που έχει να διηγείται, να περιγράφει, να αναπαράγει και τη διήγησή του να τη στολίζει με τον χαριτωμένο δικό του τρόπο, μας αφηγήθηκε περιστατικά και γεγονότα, με αποτέλεσμα οι παρακείμενοι πελάτες του εστιατορίου πέραν των δικών μας 40 περίπου ατόμων, να σηκωθούν όρθιοι να τον ακούν προσεκτικά, να τον θαυμάζουν, να τον χειροκροτούν και να συμμετέχουν στην τελετή των γενεθλίων. Στιγμές συγκινητικές, ανεπανόληπτες που σου δίνουν την εικόνα ενός νεάζοντος εφήβου και όχι ενός ανθρώπου, που έχει συμπληρώσει και ζήσει 100 ολόκληρα χρόνια.

Δημήτρη, μέσα από την καρδιά μας σου ευχόμαστε όλοι μας να ζήσεις πολλά χρόνια ακόμη και το μυαλό σου να βρίσκεται σε τέτοια εγρηγορήση, όπως είναι σήμερα.

Για τον Σύλλογο και τα «Καστελλιωτικά Νέα»
B.K.

ΧΡΗΜΑΤΑ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝ

	ΕΥΡΩ
Δημήτριος Ιω. Χουλιάρας	100
Αργύρης Λαζαρίμος	30
Νίκος Π. Πιπέλιος	20
Γεωργία Ευθ. Κουσουρή	50
Παναγιώτης Αλέξ. Σίμος	50
Θανάσης Αλέξ. Σίμος	50
Εύα Δ. Χαλατσά	20
Άδωνης Γερομήτσος	50
Νικόλαος Γ. Παπανικολάου	50
Χριστίνα Καρακώστα	100
Κώστας Νικ. Τσάκαθος	30
Παναγιώτα Π. Παπανικολάου	100
Νίκος Χρόνης	100
Βούλα Χρόνη	100
Χρυσάνθη Χρόνη - Αγοριανίτη	100
Στέφανος Γεωργ. Στοφόρος	50
Λεβούδα Λιάκου - Τσώλη	50
Αγγελική Παπαπαναγιώτου - Λέζα	50

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

• Στη μνήμη του πατέρα της - Μυρσίνη Μαντούβαθου - Ρωτούς	50
• Στη μνήμη των γονιών του Ιωάννου και Γεωργίας - Παναγιώτης Μοσχοθιός	100
• Στη μνήμη Λεμονιάς (Νίτσας) Μακρή - Γερομήτσου - Η οικογένεια Ευθυμίου και Λεμονιάς Τσαμαδιά	50
• Στη μνήμη του παππού της Ταξίαρχη Αυγέρη - Η Βασιλική Κυρίμνη	60
• Στη μνήμη της συζύγου του Παναγιώτα (Γιώτα)	500
- Ο Γιώργος Σερ. Χαμηλός	

Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

(Συνέχεια από σελίδα 1)

Χολέβας παραιτήθηκε από το Ε.Σ.Υ.

χωρίς να έχει ακόμη αντικατασταθεί. Επί πλέον από το Κ.Υ. Αμφίκλειας πληροφορηθήκαμε ότι οι Δημότες του Δ. Δελφών της περιοχής μας δικαιούνται περίθαλψη μόνο για επείγοντα περιστατικά, ενώ για τα μη επείγοντα πρέπει να απευθυνόμαστε στο Κ.Υ. Ιτέας στο οποίο ανήκουμε. Επειδή η περαιτέρω φροντίδα υγείας από το Κ.Υ. της Ιτέας είναι ανέφικτη λόγω της μεγάλης απόστασης και των δυσκολιών που υπάρχουν στη διαδρομή, κυρίως τους χειμερινούς μήνες, εκτιμούμε ότι το πρόβλημα που προέκυψε πρέπει να εξετασθεί από τις Δημοτικές και Υγειονομικές αρχές των δύο Δήμων και σε συνεργασία με το Κ.Υ. Αμφίκλειας να εξετασθούν και οι λόγοι που το Κέντρο Υγείας δέχεται πλέον μόνο επείγοντα περιστατικά και όχι πλήρη υγειονομική φροντίδα για όλους τους κατοίκους της περιοχής μας, όπως γινόταν μέχρι τώρα, ανεξάρτητα σε πιο Δήμο ανήκουν: Όλοι μας βέβαια ανήκουμε στην ίδια περιφέρεια και

την ίδια πατρίδα.

Επίσης να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια να γίνει αντικατάσταση του Χρήστου Χολέβα από άλλο ειδικευμένο γιατρό ώστε να διευκολυνθούν, σε όποιο βαθμό είναι δυνατόν, οι κάτοικοι της περιοχής μας που είναι εκ των πραγμάτων υποχρεωμένοι να επιλέξουν άλλο γιατρό αποκλειστικής φροντίδας και αυτός είναι προτιμότερο να βρίσκεται στην περιοχή μας. Τυχόν αξεπέραστα προβλήματα καλό θα ήταν να αναφερθούν στις Υγειονομικές Υπηρεσίες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας π.χ. για ενίσχυση του Κ.Υ. Αμφίκλειας με επί πλέον υγειονομικό προσωπικό.

Κλείνοντας να πούμε ακόμη, ότι η πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας πρέπει να έχει και κάποια γεωγραφικά όρια και γι' αυτό το λόγο έγινε το Κ.Υ. Αμφίκλειας, για τους κατοίκους της περιοχής μας και στη Λαμία το Νομαρχιακό Νοσοκομείο για όλη την περιφέρεια και βέβαια να μην πρέπει για ένα απλό κρουολόγημα να πάμε στην Ιτέα.

Του Συνεργάτη μας

ΔΙΑΠΡΕΠΕΙΣ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΤΕΣ

Συνεχίζουμε και στο σημερινό φύλλο τη δημοσίευση συνοπτικών σημειωμάτων που αφορούν «διακεκριμένες προσωπικότητες» συγχωριανών μας από διάφορους χώρους και τομείς της ακαδημαϊκής και επαγγελματικής ζωής.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ – ΛΕΖΑ Αντεπίτροπος της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων

Η Αγγελική Παπαπαναγιώτου έλκει την καταγωγή της από το γειτονικό χωριό, το Οινόχωρι, γενέτειρα του πατέρα της, του Στρατηγού Ιωάννη Παπαπαναγιώτου. Το 1980 παντρεύτηκε τον Καστελλιότη Πολιτικό Μηχανικό Δημήτριο Λέζα και απέκτησαν ένα γιο, τον Παναγιώτη Λέζα, που είναι δικηγόρος Αθηνών. Τον Ιανουάριο του 2018, ο Δημήτρης Λέζας, χτυπημένος από την επάρατη

νόσο, έφυγε από την ζωή. Εμφύσησε όμως τόσο στη γυναίκα του, όσο και στον γιο του και τα εγγόνια του, τον Δημήτρη και τον Γιώργο, την μεγάλη του αγάπη για το χωριό.

• Η Αγγελική Παπαπαναγιώτου είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1982)

• Διετέλεσε δικηγόρος Αθηνών (1984 -1987)

• Μετά από διαγωνισμό διορίστηκε δικαστική λειτουργός και τοποθετήθηκε ως Πάρεδρος στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών (Απρίλιος 1987).

• Προήχθη στο βαθμό του Πρωτοδίκη (1988), Πρόεδρου Πρωτοδικών (2004), Εφέτη (2010) και Προέδρου Εφετών (2021).

• Το έτος 2003-2004, στο πλαίσιο ετήσιας εκπαιδευτικής άδειας, έγινε δεκτή ως Visiting Fellow στο Wolfson College του Πανεπιστημίου του Cambridge και παρακολούθησε μαθήματα στο μεταπτυχιακό τμήμα (LLM) της Σχολής Νομικών Επιστημών του εν λόγω Πανεπιστημίου σχετικά με τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

• Διετέλεσε μέλος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών κατά τα έτη 2018-2020, Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιώς κατά τα έτη 2010-2012, μέλος αυτού κατά τα έτη 2008-2010, καθώς και Γενική Γραμματέας της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών επί δεκαετία [1993-2003].

• Τον Σεπτέμβριο του 2020 αποσπάστηκε με ομόφωνη απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου Διοικητικής Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης για την στελέχωση της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας αυτού, με αντικείμενο την εκτέλεση νομοπαρασκευαστικού έργου και την εκπροσώπηση της χώρας στους διεθνείς οργανισμούς.

• Τον Απρίλιο του 2022 επελέγη με ομόφωνη απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου Διοικητικής Δικαιοσύνης για την θέση της Αντεπιτρόπου της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (Η Γενική Επιτροπεία είναι ιδιαίτερος κλάδος δικαστικών λειτουργιών που έχει ως αντικείμενο την παρακολούθηση και τον έλεγχο λειτουργίας των διοικητικών δικαστηρίων).

• Έχει υπάρξει μέλος πολλών νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, όπως για την ίδρυση και λειτουργία της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων, για την ίδρυση και λειτουργία της δικαστικής αστυνομίας, για την επιτάχυνση στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης και την δημιουργία εθνικού μηχανισμού για την εύλογη διάρκεια της δίκης, για την ανακατανομή οργανικών θέσεων των δικαστικών υπαλλήλων των δικαστηρίων και δικαστικών υπηρεσιών της χώρας.

• Υπήρξε μέλος της εθνικής αντιπροσωπείας του Υπουργείου Δικαιοσύνης στις συναντήσεις με τους εκπροσώπους του ECB, IMF και European Commission, στο πλαίσιο των συζητήσεων για το MOU (Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality), αναφορικά με την αναμόρφωση του δικαστικού συστήματος της χώρας (2011 -2012).

• Διετέλεσε Πρόεδρος της Κεντρικής Οργανωτικής

Επιτροπής με αντικείμενο την παρακολούθηση και την υποβοήθηση της παραγωγικής λειτουργίας του νέου Πληροφοριακού Συστήματος «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ.ΔΔ)» (2016-2017).

• Είναι Πρόεδρος της ομάδας εργασίας για τα Διοικητικά Δικαστήρια με αντικείμενο την ψηφιακή αναβάθμιση του ΟΣΔΔΥ ΔΔ (2023).

• Από το 2014 έως το 2017 συνεργάστηκε ως collaborator δικαστής από την Ελλάδα στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «REDIAL PROJECT» του European University Institute σε συνεργασία με το Robert Schuman Centre for Advanced Studies και το Migration Police Centre, αναφορικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2008/115/EC στην Ελλάδα περί επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων αλλοδαπών τρίτων χωρών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

• Από το 2013 έως το 2021 δίδαξε στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών το μάθημα «Ειδικά ζητήματα Αλλοδαπών ενώπιον των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων».

• Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε πολλά συνέδρια και ημερίδες.

• Μελέτες και άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε νομικά περιοδικά. Ενδεικτικά, αναφέρονται :

• Ο χαρακτηρισμός ενός εθνικού οργάνου ως δικαιοδοτικού σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η περίπτωση των Επιτροπών Προσφυγών του ν.4636/2019. Άρθρο των Αγγελικής Παπαπαναγιώτου και Μάρκου Παπακωνσταντή, δημοσιευμένο στην Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών, 2018 -2020, Εκδόσεις Σάκκουλα 2022.

• Can the Return Directive Contribute to Protection for Rejected Asylum Seekers and irregular migrants in Detention? The Case of Greece. Μελέτη των Αγγελικής Παπαπαναγιώτου -Λέζα και Στέργιου Κοφίνη, δημοσιευθείσα στο βιβλίο "Law and Judicial Dialogue on the return of irregular Migrants from the European Union", εκδόσεις Hart Publishing, Μεγάλη Βρετανία, 2020.

• Implementing the "Hotspot Approach" on the Greek Islands: Legal and Operational Aspects, άρθρο των Αγγελικής Παπαπαναγιώτου - Λέζα και του Νικολάου Γαρυπίδη, δημοσιευμένο στο Ιταλική Επιθεώρηση Δικαίου με τον τίτλο Diritto.Immigrazione e Cittadinanza Fascicolo, τεύχος n.1/2017.

• Συνεργάστηκε στον τόμο Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνείας των Φ.Σπυρόπουλου - Ξ. Κοντιάδη - Χ.Ανθόπουλου - Γ. Γεραπετρίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017.

• 50 χρόνια από την ίδρυση των ΤΔΔ-Προσπάθεια αναζήτησης των αιτίων συσσώρευσης σ' αυτά χιλιάδων εκκρεμών υποθέσεων. Προδημοσίευση τμήματος μελέτης υπό τον τίτλο «Αξιολόγηση των μέτρων αποσυμφόρησης των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων», ΘΠΔΔ, 2013/2°.

• Η ερμηνευτική προσέγγιση των ζητημάτων που τίθενται από την εφαρμογή του άρθρου 30 του ν.3907/2011, κράτηση υπηκόων τρίτων χωρών που υπόκεινται σε διαδικασία επιστροφής, άρθρο στην Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου, 2011/3°.

• Ζητήματα Μεταναστών και Διοικητική Δικαιοσύνη, ΘΠΔΔ 2009/11°.

• Αφιέρωμα στους Αλλοδαπούς, «Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου» (ΘΠΔΔ), 2009/4°.

• Organizing an independent justice in the context of the Revision of the Constitution, άρθρο σε έκδοση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημοσίου Δικαίου (EPLO) THE CONSTITUTION AND ITS REFORM (Esperia Publications Ltd, London 2008).

• The implementing e-justice on a National Scale: Coping with Balkanization and Socio-Economical Divergence. Άρθρο των Διονυσίου Πολίτη, Δόνου Γ., Χρήστου Γ, Παναγ. Γιαννακόπουλου και Αγγελικής Παπαπαναγιώτου - Λέζα, δημοσιευμένο στο journal of cases on Information technology. An official publication of the Information resources management Association, IGI publishing (www.igi-global.com). (Volume 10 April-June 2008, pp41-59)

• Αντιρρήσεις κατά της κράτησης αλλοδαπού προς απέλαση, ΔιΔικ 2007/6°

• Η θέση και ο ρόλος του Δικαστή στην σύγχρονη Κοινωνία. Προβληματισμοί, ΔιΔικ 2006/6°.

• Επισκόπηση Νομολογίας Διοικητικών Δικαστηρίων ετών 2006, 2007 και 2008, Σύνταγμα 2007/1°, 2008/1° και 2009/1°.

• Αστική Ευθύνη Κρατικών Νοσοκομείων από παράνομες πράξεις και παραλείψεις των οργάνων τους -Ενδεικτική νομολογία των ελληνικών Δικαστηρίων (Μελέτη στις Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου (Τεύχος 1-2003), Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 2003.

• Επιμελήθηκε την έκδοση των πρακτικών των εργασιών του 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Διοικητικών Δικαστών, με θέμα «Σύγχρονοι νομικοί προβληματισμοί στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης», Εκδόσεις Αντωνίου Σάκκουλα, 2004.

• Επιμελήθηκε την έκδοση των πρακτικών των εργασιών του Διεθνούς Συνεδρίου, που διοργάνωσε η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, με θέμα «Συστήματα οργάνωσης και διοίκησης της Δικαιοσύνης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στην Κύπρο, Βουλγαρία, Ρουμανία και Ουγγαρία», Εκδόσεις Αντωνίου Σάκκουλα, 2003.

☆☆☆

Ο ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ

Συνεχίζοντας τον κύκλο των Πανελληνίων Διαγωνισμών Διηγήματος, χωρίς να ξεχάσουμε την προσωπικότητα και τη λογοτεχνική αξία του Στέλιου Ξεφλούδα σε απότιση ύστατης τιμής των συγχωριανών του, δημοσιεύουμε στη στήλη «Διακεκριμένοι Καστελλιώτες», κείμενο που περιλαμβάνεται στο βιβλίο του ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ με τίτλο: ΕΦΗΒΩΝ ΚΑΙ ΜΗ, ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ, εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ Β' έκδοση, 1982, με τίτλο κειμένου: Ο πεζογράφος ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ, σελίδες 233-235 που περιλαμβάνει βιογραφία και κριτική του έργου του.

Ο Στέλιος Ξεφλούδας είναι για την πεζογραφία μας ο εισηγητής του λεγόμενου εσωτερικού μονολόγου. Ο Ξεφλούδας ήρθε σε επαφή με τη λογοτεχνική αυτή τάση, όταν σπούδαζε στο Παρίσι φιλολογία. Και καθώς του ταίριαζε πάρα πολύ στις αισθητικές και εκφραστικές του ανάγκες και αντιλήψεις, την εγκολπώθηκε, ρυθμίζοντας τη φωνή του και το βλέμμα του σύμφωνα με τις χαλαρές, άλλωστε, επιταγές της λογοτεχνικής Σχολής του εσωτερικού μονολόγου.

Από τότε τα βιβλία του ηχούν με τον τρόπο αυτό, ο οποίος μπορούμε χωρίς αμφιβολία να πούμε ότι είναι ο φυσικός, αισθητικός και ψυχολογικός, τρόπος του Στέλιου Ξεφλούδα, ενισχυμένος όμως από τις σχετικές θεωρίες και προπάντων από το παράδειγμα των κειμένων πολλών μεγάλων λογοτεχνών της νεότερης πεζογραφίας.

Αρχικό, βασικό, ιδρυτικό, κείμενο της Σχολής του εσωτερικού μονολόγου θεωρείται το σύντομο σχετικά πεζογράφημα του Edouard Dujardin, Les lauriers sont coupes (Οι δάφνες κόπηκαν), που πρωτοδημοσιεύτηκε στο Παρίσι το 1887, και το οποίο πέρασε τότε, τουλάχιστο, σχεδόν απαρατήρητο. Αργότερα όμως το έργο αυτό έμελλε να παρακινήσει δημιουργικά πολλούς πεζογράφους, κι ανάμεσα στους πρώτους τον περίφημο Τζέιμς Τζόνς, ο οποίος επηρεάστηκε, όπως ομολογεί, διαβάζοντας το 1903 το μικρό αυτό βιβλίο, στο γράψιμο του μεγάλης σημασίας για τη νεότερη παγκόσμια πεζογραφία μυθιστορημάτος του «Οδυσσέας».

Κι έτσι ξεκίνησε ο γενικότερος επηρεασμός, για να πραγματοποιηθεί σιγά σιγά μια μεγάλη λογοτεχνική αλλαγή, μια «λογοτεχνική επανάσταση», που άλλαξε τη μορφή και το περιεχόμενο της λογοτεχνίας, προσαρμόζοντάς την στα αιτήματα του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα.

Σε μας το μήνυμα του εσωτερικού μονολόγου φτάνει με τη γενιά του '30, γιατί τότε ακριβώς, το 1930, εκδίδεται στη Θεσσαλονίκη το πρώτο, και ένα από τα πιο χαρακτηριστικά, βιβλία του Στέλιου Ξεφλούδα, «Τα τετράδια του Παύλου Φωτεινού».

Ο Στέλιος Ξεφλούδας, που γεννήθηκε στα Καστέλλια το 1902, είχε εγκατασταθεί στο μεταξύ στη Θεσσαλονίκη μετά τις φιλολογικές σπουδές του στην Αθήνα και στο Παρίσι, ως εκπαιδευτικός στη Μέση Εκπαίδευση. Στη Θεσσαλονίκη ο Ξεφλούδας βρήκε πρόσφορο έδαφος, προετοιμασμένο, από νέους και μορφωμένους λογοτέχνες, που ήταν στραμμένοι προς τα πνευματικά ρεύματα της Δύσης, στα οποία ήταν ιδιαίτερα ενήμεροι και έβρισκαν πολλές από τις λύσεις που κι αυτοί αναζητούσαν. Οι νέοι αυτοί λογοτέχνες, που τελικά απετέλεσαν τον πυρήνα του περιοδικού «Μακεδονικές Ημέρες» και μερικοί τους αργότερα του σπουδαίου εκείνου, που είχε τον τίτλο «Κοχλιάς», ήταν ο Αλκ. Γιαννιόπουλος, ο Γ. Δέλιος, ο Ν. Γ. Πεντζίκης, ο Γ. Θ. Βαφόπουλος, ο Γ. Θέμελης, ο Π. Σπανδωνίδης, ο Π. Ωρολογάς κ.ά. Άνθρωποι δηλαδή, που με τον καιρό πρόσφεραν μεγάλες υπηρεσίες στα Γράμματά μας, και δημιούργησαν τη λεγόμενη Σχολή Θεσσαλονίκης, που μπορεί να μην αποτελεί συγκεκριμένη τεχνοτροπία αλλά είναι οπωσδήποτε μια ολοφάνερη ποιότητα.

Τι είναι όμως αυτός ο εσωτερικός μονόλογος; Φυσικά, την αρχή της σημασίας του θα την ανιχνεύσουμε μέσα από την ίδια την ονομασία του.

(Συνέχεια στη σελίδα 6)

Από την ιστορία του τόπου μας

Στο βορειοδυτικό άκρο της πεδιάδος του Κηφισού, το οποίο είναι γνωστό σήμερα ως η περιοχή Γραβιάς - Δαδίου, ευρίσκεται η αρχαία Δωρίς, η οποία περιλαμβάνει ολόκληρη την ορεινή περιοχή του σημερινού Δήμου Δωριέων και τις απολήξεις του όρους Οίτη. Οι Δωριείς ίδρυσαν σε αυτή την άγνη περιοχή τέσσερις πόλεις, ήτοι, το Κυτίνο, τον Ερινεό, το Βοιον και την Πίνδο, οι οποίες είναι γνωστές ως Δωρική Τετράπολις. Δεν έχουν προσδιοριστεί τοπογραφικά πλήρως ακόμη, αν και μπορεί να ιδεί κανείς μέχρι και σήμερα τα σωζόμενα ερείπια τους.

Τις ερεύνησαν τόσο ο Bursian όσο και ο Lolling, χωρίς να προσδιορίσουν την τοποθεσία τους. Εδώ, θα θέλαμε λοιπόν να μιλήσουμε περί της άγνωστης ακόμη τοπογραφίας της αρχαίας Πίνδου, επειδή το θέμα μας, αφορά την πόλη αυτή. Μπορεί κανείς την πόλη αυτή εύκολα να καθορίσει, διότι ο Στράβων με πολύ ακρίβεια την προσδιορίζει: «υπέρεκειται δ' η Πίνδος του Ερινεού, παραρρεί δ' αυτήν ομώνυμος ποταμός εμβάλλων εις τον Κηφισόν ου πολύ της Λιλαϊάς άπωθεν». Βάσει αυτού προσδιορίζουμε την Πίνδο στην αριστερή όχθη του Κουβιστιανού, σε μια απόσταση 45 λεπτών από τον Ερινεό (Κάτω Καστέλι) και πλάι από την είσοδο της Στενής, όπου μερικά θεμέλια από ακανόνιστους πολυγωνικούς λίθους συναντούμε, εκεί ευρίσκονται τα ερείπια ενός μεσαιωνικού φρουρίου, η ιστορία του οποίου εδώ ιδιαίτερος μας ενδιαφέρει.

Αναφορά των τεσσάρων πόλεων της Δωρίδος δεν απαντάται κατά τη βυζαντινή περίοδο, εκτός του Βοίου, το οποίο στο «Συνδέκδημο του Ιεροκλέους» (530-535 μ.Χ.) αναφέρεται μεταξύ των πόλεων της «Ελλάδος ή Αχαΐας» με την ονομασία Βοέ. Μόλις κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους, ακριβέστερα κατά τους χρόνους της Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα, ευρίσκουμε να γίνεται μνεία για οχυρό και φέουδο της Γραβιάς, σε φραγκικές, λατινικές και ιταλικές πηγές. Σύμφωνα με αυτές της πηγές το οχυρό (φρούριο-κάστρο) της Γραβιάς, πρέπει να ευρίσκεται επί της οδού από Λαμία (Ζητούνη) προς Άμφισσα (Σάλωνα), δηλαδή στη θέση του σημερινού χωριού Γραβιά, το οποίο έγινε πολύ γνωστό από την Ελληνική Επανάσταση (1821). Προσπαθήσαμε να βρούμε τα ερείπια του αναφερθέντος οχυρού και είμαστε βέβαιοι, ότι αυτά τα ανακαλύψαμε πάνω στο λόφο επί της αριστερής όχθης του Κουβιστιανού, όπου στη συνέχεια τα προσδιορίσαμε πάνω στη δωρική πόλη Πίνδο, σε μια τοποθεσία, η οποία είναι από τη φύση της κατάλληλη για οχύρωση, δεξιά της διαδρομής από Καστέλι προς

ΤΟ ΦΕΟΥΔΟ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

(Ιστορική μελέτη του Καθηγητού Γ. Κόλλια, δημοσιευμένη το έτος 1936 στο Περιοδικό BYZANTINISCHE ZEITSCHRIFT N. 36 σελ. 330 η Α' περιοχή της Γραβιάς MUNCHEN επ' αυτού πίναξ 411)

Κουκουβίστα, 1 1/2 ώρα μακριά από το σημερινό χωριό Γραβιά και στην περιοχή του προ εβδομηκονταετίας εγκαταλειμμένου χωριού Παλαιό Καστέλλι. Το σημερινό όνομα του ερειπίου είναι Πύργος. Ταυτόχρονα είναι αυταπόδεικτο, ότι και το υπερκείμενο χωριό Παλαιό Καστέλλι, είχε το ίδιο όνομα. Υπολογίζουμε ότι αυτή η διαφοροποίηση του ονόματος προέκυψε όταν ο Πύργος, ο οποίος έφερε από τους κυριαρχούντες Φράγκους το όνομα Καστέλλι εγκαταλείφθηκε και οι κάτοικοι αυτού του Πύργου ίδρυσαν το χωριό στην δεξιά όχθη του Κουκουβιστιανού, πάνω στην πλαγιά. Ασφαλώς μετέφεραν μαζί τους το όνομα και το απέδωσαν στο χωριό. Όταν με την πάροδο του χρόνου στο χωριό καθιερώθηκε η ονομασία Καστέλλι, τα ερείπια ονομάστηκαν με την ελληνική λέξη Πύργος. Ακόμη και σήμερα Πύργος σημαίνει «Έπαυλη, μέγας οίκος», ενώ αντίθετα η ονομασία του φρουρίου της ακρόπολης μιας πόλεως ονομάζεται σήμερα κάστρο. Παραμένει ακόμη να διερευνηθεί, πώς το όνομα Γραβιά λησμονήθηκε ως όνομα του φρουρίου και προσαρτίστηκε στο σημερινό χωριό Γραβιά. Γραβιά σήμαινε πρώτον ο ποταμός, ο οποίος ρέει πλησίον του Πύργου και έδινε το όνομα σε όλη την περιοχή. Τους χρόνους κατά τους οποίους ονομάστηκε έτσι το Φραγκικό φέουδο δεν επρόκειτο για χωριό ή πόλη, αλλά για την περιφέρεια του ποταμού Γραβιάς. Ως όνομα του ποταμού η Γραβιά αναφέρεται από τον Μελέτιο Μητροπολίτη Αθηνών και από τον Buchon, ο οποίος επίσης μιλάει για τη θέση του διοικητηρίου του οχυρού της Γραβιάς, αλλά οι εκθέσεις του είναι ασαφείς σε αυτό το σημείο. Ο Buchon παραπλανήθηκε από το όνομα μετά την Επανάσταση (1821), του πλησίον στο φημισμένο Χάνι της Γραβιάς ιδρυθέντος χωριού Γραβιά, με το να ταυτοποιήσει αυτό το χωριό με το αρχαίο φέουδο, όταν πριν από το 1821 υπήρχε μόνο το ονομαζόμενο Χάνι της Γραβιάς, ενώ ο τόπος, όπου βρίσκεται σήμερα το χωριό, έφερε το όνομα Σόνισκα, το οποίο σήμερα φέρει μόνο η δια μέσου του χωριού ρέουσα πηγή. Το Χάνι ονομάστηκε Χάνι της Γραβιάς, επειδή βρισκόταν στην περιοχή του ποταμού Γραβιά, μια ονομασία ποταμού, η οποία επιζηεί ακόμη για τους παλαιότερους κατοίκους του Κουκουβιστιανού. Μετά την Επανάσταση, το μεγάλο γεγονός της μάχης στο Χάνι και η ίδρυση του ομώνυμου χωριού, συνετέλεσαν ώστε το όνομα Γραβιά να περιοριστεί μόνο για το χωριό.

Αυτό που μας πείθει, ότι το ερείπιο το ονομαζόμε-

νο σήμερα Πύργος, είναι η φραγκική Γραβιά, είναι η ευρισκομένη στο Βιβλίο της Κουγκέστας παρατήρηση, ότι η Γραβιά βρισκόταν στην οδό από τα Σάλωνα προς το Ζητούνη μέσω Σιδηροκάστρου, και το γεγονός ότι μόνο αυτό το ερείπιο φρουρίου συμφωνεί με την προαναφερθείσα τοποθεσία και η εγκατάσταση του Πύργου ταιριάζει απόλυτα ως έδρα των φράγκων κυρίως.

Για να ενισχυθεί αυτός ο τελευταίος ισχυρισμός θα πρέπει να διερευνηθούν, η τοποθεσία, το σχέδιο, το σύστημα οχυρώσεως, ο τρόπος της κατασκευής και τα υλικά του οικοδομήματος. Ο Πύργος, τον οποίο ταυτίζουμε με το μεσαιωνικό κάστρο της Γραβιάς, πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την εγκατάσταση ενός οχυρού, δηλαδή τους όρους υγιεινής της τοποθεσίας, εύκολες δυνατότητες κυκλοφορίας, ομαλό επίπεδο πάνω από απότομο βραχώδη λόφο και καλούς όρους προμηθείας ποσίμου νερού. Ενδεικνύεται για την εγκατάσταση ενός φρουρίου, επίσης και για λόγους οικονομίας, διότι μόνο οι δυο πλευρές, η δυτική και η βόρεια χρειάζονταν να περιτειχιστούν, επειδή η ανατολική και η νότια πλευρά καταλήγουν η κάθε μια σε κατακόρυφο βράχο και μόνο η βόρεια πλευρά ήτο εύκολα προσβάσιμη. Κάτω στους πρόποδες του λόφου ρέει ο ποταμός Πίνδος (Κουκουβιστιανός). Την ασφάλεια της τοποθεσίας είχαν επισημάνει και οι αρχαίοι Έλληνες και γι' αυτό είχαν ιδρύσει εκεί την πόλη Πίνδο, από την οποία διακρίνεται ακόμη και σήμερα στη δυτική πλευρά του οχυρού, η βάση ενός πολυγωνικού τείχους ύψους 1,5-2 μέτρων και μήκους 7-8 μέτρων. Το σχήμα του γύρω χώρου της μεσαιωνικής εγκαταστάσεως είναι σχεδόν ελλειπτικό. Το πλάτος από δυτικά προς ανατολικά είναι περισσότερο από 60 μέτρα, το μήκος από βορρά προς νότο περίπου 120 μέτρα. Έχει ένα κυκλικό τείχος που δεν μας δίνει καμία ένδειξη για το ύψος του, επειδή σε μερικά σημεία βρίσκεται σε ύψος 2 μέτρα και σε μερικά τμήματα είναι τελείως κατεστραμμένο. Τουναντίον το ύψος των τειχών, τα οποία βρίσκονται στην κορυφή του λόφου και το 1,60 μέτρα πλάτος του κυκλικού τείχους, μας κάνουν να συμπεραίνουμε, ότι το ύψος του κυκλικού τείχους δεν ήταν μικρότερο από 6 μέτρα. Αυτό το τείχος, το οποίο όπως προειπώθηκε, απέκλειε μόνο την δυτική και βόρεια πλευρά, σχηματίζει, ακολουθώντας το έδαφος, μια κυρτή γραμμή. Το κυκλικό τείχος διακόπτεται στη βόρεια πλευρά από ένα μικρό αμυντικό πύργο.

Επί του απωτάτου ύψους

του λόφου ευρίσκονται τα ερείπια ενός ορθογωνίου κτηρίου, το οποίο ήτο διηρημένο σε τέσσερις χώρους.

Αυτό εχρησιμοποιείτο ως κατοικία του Κυρίου της Γραβιάς. Η φρουρά και οι άλλοι κάτοικοι του φρουρίου κατοικούσαν έξω μεταξύ του κυκλικού τείχους και της κατοικίας του Κυρίου, όπου ευρίσκονται ακόμη και σήμερα ερείπια από σπίτια. Στα διατηρημένα μέχρι σήμερα τείχη της κατοικίας, υπάρχουν πολεμιστρες διαφόρων μεγεθών, των οποίων το άνοιγμα γίνεται πλατύτερο προς το εσωτερικό. Το πλάτος του κυκλικού τείχους (1,60 μ.) ήταν αρκετό, ώστε στην άνω επιφάνεια να υψωθούν αμυντικά τείχη και στο εσωτερικό, πίσω από αυτά τα αμυντικά τείχη κατά μήκος του κυκλικού τείχους, να κατασκευαστεί διάδρομος, επί του οποίου οι υπερασπιστές μπορούσαν να κινούνται. Τα αμυντικά τείχη, ως γνωστόν, ήσαν σε συγκεκριμένες αποστάσεις από το τείχος, στενότερα από αυτό και προοριζόντο στο να προστατεύουν τους πολεμιστές.

Ο αναφερθείς αμυντικός πύργος στη βόρεια πλευρά (μέγεθος 5X5 μ.), είχε σκοπό να διασφαλίζει τη μοναδική πύλη. Υπήρχαν, κατά τον Rochas, στην αρχαία και μεσαιωνική αμυντική τέχνη, για μια παραπάνω ασφάλεια του πιο αδύνατου σημείου ενός οχυρού, κυρίως τέσσερις τρόποι. Ο γύρω χώρος στην Γραβιά ανήκει στον τρίτο τρόπο κατά τον de Rochas, δηλαδή «l' ouvrir dans le mur tourne vers la campagne, mais en l' accompagnant d'une our situee a droite de celue qui entre» δηλαδή «το άνοιγμα μέσα στον τοίχο στρέφεται προς τα έξω, αλλά συνεχίζεται σε κυκλική φορά, δεξιά αυτής που εισέρχεται»: επειδή έτσι ο επιτιθέμενος θα έπρεπε να στρέψει την ακάλυπτη πλευρά του προς τους υπερασπιστές εντός του πύργου. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι το πλάτος του αμυντικού τείχους του πύργου, σε αντίθεση προς αυτό του κυκλικού τείχους (1,60 μ.) και του εσωτερικού κτιρίου (1,20 μ.), είναι μόνο 1,10 μ. Αλλά γνωρίζουμε, ότι τα πλάτη και τα ύψη ενός τείχους πόλεως είναι διάφορα, αναλόγως με την περιοχή. Κατά την κατασκευή τηρήθηκαν μόνο οι κύριοι κανόνες της κατασκευαστικής τέχνης και υπήρξε απόκλιση από τους κανόνες αυτής από διάφορες αιτίες, ιδιαίτερος εξαιτίας της διαμορφώσεως του εδάφους.

Για να προσδιορισθεί χρονολογικά ένα οχυρό μας βοηθάει, εκτός από τις λογοτεχνικές πηγές, και η εξέταση της κατασκευής του στο σύνολό της. Το φρούριο της Γραβιάς δυστυχώς προς αυτήν την κατεύθυνση

δεν μας δίνει σημεία αναφοράς. Εξάγουμε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιόδου κατασκευής ενός οχυρού από τον τρόπο κατασκευής των παραθύρων, των θυρών, των αμυντικών τειχών και εκτός αυτού από το είδος του κατασκευαστικού υλικού. Στο φρούριο της Γραβιάς μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα από τη χρήση του υλικού. Αυτό αποτελείται από μικρές ακανόνιστες πέτρες, οι οποίες είχαν αναμειχθεί με ασβέστη, εδώ και εκεί βλέπει κανείς κομμάτια από σπασμένα κεραμίδια, τα οποία είχαν αναμειχθεί στο υλικό, χωρίς ορισμένη τάξη. Αυτό το υλικό κατασκευής αντιστοιχεί πλήρως σε αυτό των τμημάτων των κυκλικών τειχών των γειτονικών κάστρων του Σιδηροκάστρου, Λαμίας, Άμφισσας, Λιβαδειάς, Νέων Πατρών, περί των οποίων γνωρίζουμε ακριβώς, ότι ανήκουν στη Φραγκική περίοδο. Ομοίως, συμφωνεί το υλικό και η χρήση του, με εκείνο του κυκλικού τείχους της Θεσσαλονίκης των πρώτων χρόνων των Παλαιολόγων, όταν ο τρόπος κατασκευής των κάστρων και η χρήση υλικού των χρόνων του Ιουστινιανού, δηλαδή με τάξη, εναλλαγή από πέτρες για σπύτι, κεραμίδια και πηλό με αναμειγμένο ασβέστη, είχε περιπέσει σε αχρηστία. Έτσι επιτρέπεται το συμπέρασμα ότι το φρούριο της Γραβιάς κατασκευάστηκε 1. από Φράγκους κυρίου, 2. κατά τους πρώτους χρόνους των Παλαιολόγων.

Η Γραβιά ανήκει δηλαδή σε αυτή την κατηγορία οχυρών, όπως του Σιδηροκάστρου και της Φυλακής κοντά στο Ελευθεροχώρι. Η Φυλακή κατατάσσεται, όπως νομίζουμε, στην κατηγορία «murs detaches ou isolées» (ήτοι «τοίχοι ξεφτισμένοι και όψεις έρημες») de Rochas και είχε ως σκοπό να φράζει τον δρόμο από Λαμία μέσω Χαλκοκλάσσας - Ελευθεροχωρίου - Προκοβονίου προς την περιοχή του Κηφισού. Τέτοια οχυρά έχουν ανεγερθεί σε μεγάλο αριθμό στην Ελλάδα, μετά την κατάκτηση από τους Φράγκους. Τούτο δικαιολογείται μόνο ως έκφραση της φεουδαρχικής νοστοπίας της Δύσεως και ως μέσο για την διασφάλιση της κατάκτησης σε ξένη χώρα. Οι διάφοροι αριστοκράτες της τέταρτης σταυροφορίας, είχαν λάβει φέουδα στις βυζαντινές επαρχίες, τα οποία έπρεπε να τα προστατεύουν, όχι μόνο έναντι των αυτοχθόνων, αλλά και έναντι των ληστρικών Φράγκων γειτόνων τους. Αυτά τα δεδομένα συνετέλεσαν για να δημιουργηθεί επίσης το οχυρό της Γραβιάς, το οποίο μαζί με το Σιδηρόκαστρο, αποσκοπούσε στη διασφάλιση των διόδων προς τη νότιο Ελλάδα και το βόρειο σύνορο του Δουκάτου των Αθηνών, επειδή η επαρχίες Αττικής, Βοιωτίας, Μεγάρων, Οπούντιας Λοκρίδος και Φωκίδος μέχρις των νοτίων κλιτείων της Οίτης, ανήκαν στον Δού-

(Συνέχεια στη σελίδα 8)

Καστελλιώτικα Νέα, 60 Χρόνια Ο Βαγγέλης Κωτσίκης θυμάται και αποτιμά...

στην Χριστιάνα Σταματέλου-Κυπουργού

(Συνέχεια από τη σελίδα 1) ράδοσή μας ώστε να διατηρηθεί στα χρόνια. Κάτι πολύ σημαντικό επίσης : Η ετήσια βράβευση σε ειδική τελετή, με οικονομική ενίσχυση 50.000 δραχμών των παιδιών που κατάγονταν από τα Καστέλλια και εισάγονταν στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, κάτι που θεσμοθέτησε και στήριξε οικονομικά ο Γιάννης Μοσχολιός. Έχουμε διοργανώσει 7 Πανελλήνιους Λογοτεχνικούς Διαγωνισμούς Διηγήματος στη μνήμη του Στέλιου Ξεφλούδα, κι έχουμε εκδώσει σε βιβλία όλες τις συμμετοχές. Τα θέματα της προστασίας του περιβάλλοντος μας απασχόλησε επίσης πολύ. Χωρίς να παύουμε να προστατεύουμε τα δικαιώματα και την εργασία των δικών μας ανθρώπων που απασχολούνται στα Μεταλλεία, ακουούσαμε κριτική. Καθήκον της εφημερίδας, από το καταστατικό του Συλλόγου, είναι να επισημαίνει τα προβλήματα του χωριού, κάτι που κάνουμε σταθερά και με συνέπεια.

Που στεγάζονταν τα γραφεία της εφημερίδας τα πρώτα χρόνια;

Αρχικά η έδρα της εφημερίδας ήταν στο καφενείο του Γιώργου Μακρή κι αργότερα μεταφέρθηκε στο δικηγορικό γραφείο του Νίκου Μακρή που ήταν και δημοσιογράφος, κι αργότερα στο δικηγορικό γραφείο του Μίμη Χαλατσά. Σήμερα, έναντι συμβολικού ποσού στεγάζεται στο Κέντρο Ρουμελιωτών. Εκεί βοήθησε να πάμε ο Γιάννης Μοσχολιός. Η αρχική ομάδα σύνταξης ήταν : Ο Νίκος Μακρής, Γιώργος Χαλατσάς, ο Δημήτρης Χαλατσάς κι εγώ.

Ποιος σχεδίασε το λογότυπο της εφημερίδας;

Ο Τάκης Ηλία Παπανικολάου. Ζωγράφος και γραφίστας. Έκανε εξαιρετική δουλειά. Είναι κλασικό λογότυπο και πολύ χαρακτηριστικό.

Μας έκανε την μακέτα, την πήγα επίσης σε Καστελλιώτες, το Νίκο και Παναγιώτη Θωμά, το έβγαλαν σε μήτρα και δεν άλλαξε από τότε.

Τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, με την άμεση πρόσβαση στον αναγνώστη και στην πληροφορία δεν «απειλούν» την έντυπη μορφή της εφημερίδας;

Παρ' όλη τη δυναμική-καταλυτική εισβολή της νέας τεχνολογίας στην ενημέρωση οι αναγνώστες μας συνεχίζουν να αναζητούν την εφημερίδα και να ενημερώνονται με μεγάλο ενδιαφέρον για τα νέα της κοινότητας. Όταν για κάποιο διάστημα διακόψαμε να αποστέλλουμε φύλλα στις Η.Π.Α και Αυστραλία οι συμπατριώτες μας τα αναζητούσαν επίμονα. Τώρα συνεχίζουν την αποστολή σε όλο τον κόσμο. Στοιχίζουμε κάτι επιπλέον, ωστόσο βοηθούν οι αναγνώστες με τις εισφορές τους και το ξεπερνάμε. Η εφημερίδα μας κυκλοφορεί και σε ηλεκτρονική μορφή και το μέλλον της σίγουρα είναι εκεί. Ωστόσο η παλιά γενιά επιμένει στο χαρτί.

Είστε ικανοποιημένος από την πορεία της εφημερίδας; Τι εύχεστε για το μέλλον της;

Λίγο είναι να κυκλοφορεί 60 χρόνια; Και μόνο το ότι υπήρξε η κινητήριος δύναμη -στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της- να γίνουν διαγωνισμοί, εκδηλώσεις, βραβεύσεις, εκδόσεις, Δημοτική Βιβλιοθήκη, είναι ήδη σημαντικοί λόγοι. Μακάρι στο μέλλον, να πάρει την σύγχρονη μορφή για να μπορέσει να έχει την ευελιξία της άμεσης ενημέρωσης που παρέχουν τα ηλεκτρονικά μέσα.

ΔΙΑΠΡΕΠΕΙΣ ΚΑΣΤΕΛΙΩΤΕΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 4)

Ο λογοτεχνικός αυτός μονόλογος έχει πολλές ομοιότητες με τον ψυχολογικό μονόλογο. Είναι μια χαμηλόφωνη αφήγηση, που κυλάει ωσάν να μην υπάρχει ακροατής, αφτί άλλο που να πρέπει να τη συλλάβει και να την καταλάβει. Ο εσωτερικός μονόλογος στρέφεται κυρίως γύρω από τις εντυπώσεις, τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τα όνειρα, που δημιουργούν τα πράγματα και τα γεγονότα μέσα στον άνθρωπο, με όλον αυτόν τον αντίκτυπο, και όχι προς τα ίδια τα πράγματα και τα γεγονότα που δημιούργησαν αυτόν τον αντίκτυπο. Είναι μια συνεχής αυτοανάλυση, μια διείσδυση, ένα ειλικρινές, όπως και στον ψυχολογικό μονόλογο, δείξιμο της εσωτερικής κατάστασης, είναι τα όνειρα του «εγώ», και είναι ακόμα τα βάθη του υποσυνείδητου και του ασυνείδητου, στα οποία μερικοί σύγχρονοι συγγραφείς, προσπαθούν να κατεβαίνουν, καθοδηγούμενοι πια και από τις παρατηρήσεις και διαπιστώσεις τής αποκαλυπτικής ψυχολογίας του βάρους.

Η πρόζα του Στέλιου Ξεφλούδα έχει πολλά

από τα κλασικά γνωρίσματα του εσωτερικού μονόλογου. Ο Ξεφλούδας κατέρχεται, βέβαια, στα συνειδησιακά βάθη, αλλά δεν ανεβάζει «τέρατα» αποκεί, πράγμα που φαίνεται ότι δεν είναι τυχαίο, αλλά σχετικό με τις ψυχολογικές ιδιότητες ή την τεχνοτροπία του συγγραφέα.

Τέλος, τα έργα του Στέλιου Ξεφλούδα είναι τα ακόλουθα:

Τα τετράδια του Παύλου Φωτεινού (1930), Εσωτερική συμφωνία (1932), Εύα (1934), Στο φως του Λευκού Αγγέλου (1936), Κύκλος (1940), Άνθρωποι του Μύθου (1944), το έργο αυτό αναφέρεται στον πόλεμο της Αλβανίας, Το σύγχρονο μυθιστόρημα (1955), πρόκειται για μεγάλο δοκίμιο, Οδυσσέας χωρίς Ιθάκη (1957), Εσύ, ο κύριος Χ και ένας μικρός πρίγκιπας (1960), για το έργο του αυτό ο Ξεφλούδας έλαβε Α' βραβείο μυθιστορήματος, Ο δικτάτορας (1964), καθώς και εισαγωγές στη «Βασική Βιβλιοθήκη» σχετικές με την ταξιδιωτική λογοτεχνία και τον Νιρβάνα.

Ο Στέλιος Ξεφλούδας για χρόνια ήταν μέλος της Ομάδας των Δώδεκα, η οποία υπό την προεδρεία της Ελένης Ουράνη, παρακολουθούσε και βράβευε τις καλύτερες λογοτεχνικές επιτεύξεις της χρονιάς.

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ για τα Καστελλιώτικα Νέα

Η ζωή είναι τέχνη, ρε...

Να σου πω μία ιστορία;
Τί ιστορία;
Ρομαντική. Με αίσθημα.
Άντε. Πες την.
Κάτσε αναπαυτικά κι άκου.
Εκείνος είχε μάτια που θύμιζαν το χρώμα της γης κι έμοιαζε να πατά πολύ γερά επάνω της, ενώ εκείνη είχε μάτια που θύμιζαν το χρώμα του ουρανού κι έμοιαζε να πετά συνέχεια στα σύννεφα. Εκείνος στεκόταν σε ένα γκρίζο γραφείο κι όλη μέρα την περνούσε με αριθμούς, ενώ εκείνη δε στεκόταν εύκολα κι όλη μέρα παιδεύονταν με λέξεις. Εκείνος πίστευε πως δεν υπάρχει λόγος να ερωτεύεται κανείς, ενώ εκείνη ήταν πεπεισμένη πως ο μόνος λόγος για να κάνεις οτιδήποτε, είναι ο έρωτας.
Εκείνος, εκείνη κι ένα «ενώ» ανάμεσά τους. Ένα κενό που θα ερχόταν τα αναπάντεχο να το γεμίσει. Μια ανακοίνωση. Μια συγκυρία. Ένας λογοτεχνικός διαγωνισμός.

Οι φάκελοι είχαν στοιβαχτεί σωρός επάνω στο γραφείο του. Κάποιοι μπεζ, κάποιοι λευκοί, κάποιοι τσαλακωμένοι. Ένας απ' όλους έμοιαζε διαφορετικός. Μοσχομύριζε άνοιξη και τραγουδούσε σιωπηλά. Ήταν αυτός που είχε στείλει εκείνη. Στο άνοιγμα του, το τραγούδι της θα ακουγόταν δυνατό. Ήταν η μελωδία της που θα έσκιζε το χαρτί. Ήταν οι λέξεις της που θα χόρευαν με ρυθμό. Ήταν κάτι απ' το χωριό της που θα του θύμιζε έντονα το δικό του χωριό και θα του ξαναθύμιζε ποιος ήταν. Ποιος ήταν πριν ανοίξει τον φάκελο; Ποιος είναι τώρα; Ποιος θα είναι μετά; Κάτι φύσηξε απότομα και τον στρόβιλλισε. Κάτι αδιόρατο που θα γινόταν ορατό τις επόμενες μέρες. Συγκεκριμένα, την ημέρα της απονομής.

Απόγευμα θα ήταν, φθινοπωρινό, που ο αέρας του, λίγο λίγο, φύλλο το φύλλο, θα έδιωχνε για πάντα το χειμώνα. Η

αίθουσα γεμάτη κόσμο και θόρυβο, όμως εκείνοι ξεχώριζαν. Στο χέρι της ένα ποτήρι με ροζέ κρασί Στο χέρι του κάτι αμήχανο που όμως δα κινούσε τα νήματα. Στο λαιμό της το δεύτερο βραβείο. Στο λαιμό του ένας κόμπος που ετοιμαζόταν να λυθεί. Στα χείλη της ένα χαμόγελο. Στα χείλη του η λέξη της βραδιάς. Συγχαρητήρια. Συγχαρητήρια για το βραβείο και για τον γάμο.

Ποιο γάμο, καλέ;
Έγινε και γάμος.
Παντρεύτηκαν; Σώπα!
Εσύ σώπα, κι άκουσε.
Εκείνος αγαπούσε πολύ τη μουσική κι έπαιζε τζαζ πιάνο. Και εκείνη αγαπούσε πολύ τη μουσική και έπαιζε κλασικό πιάνο. Αυτό το «και» θα έσπρωχνε μακριά κάθε «ενώ», ενώ εκείνος θα αναποδογύριζε όσα είχε ξεστομίσει για τον έρωτα και θα στεκόταν υπομονετικά κάτω από ένα πράσινο δέντρο, για να την περιμένει να κατέβει αργά αργά από τα σύννεφα, με ανεμόσκαλα. Όταν επιτέλους προσγειώθηκε, την πήρε αγκαλιά τρυφερά, της έπιασε το χέρι και συνέχισαν τον δρόμο μαζί, προς το ποτάμι του χωριού. Του δικού τους χωριού. Ενός χωριού καινούργιου που όμως υπήρχε από πολύ παλιά.

Ωραίο παραμύθι!

Αλήθεια είναι.

Σιγά μην είναι αλήθεια. Αυτά συμβαίνουν στις ταινίες.

Συμβαίνουν στις ταινίες, μα συμβαίνουν και στη ζωή, γιατί η ζωή είναι ανώτερη από τις ταινίες.

Η ζωή είναι τέχνη, ρε...

Καλό αυτό.

Καλό, αλλά κλεμμένο. Δεν είναι δικό μου. Στους «Οι Ιππείς της Πύλου» το λένε.

Στην Πύλο συνέβησαν αυτά; Όχι δα. Αν είχαν συμβεί στην Πύλο, δεν θα τα γράφαμε στα «Καστελλιώτικα Νέα». Εν Αθήναις συνέβησαν, με φόντο τα Καστέλλια Φωκίδος και γκρο πλαν στον 1° Λογοτεχνικό Διαγωνισμό «Στέλλιος Ξεφλούδας». Ο διαγωνισμός είχε θέμα «Επιστροφή στο χωριό» και τον διοργάνωνε ο Προοδευτικός Σύλλογος του χωριού.

Τότε όλα αυτά;

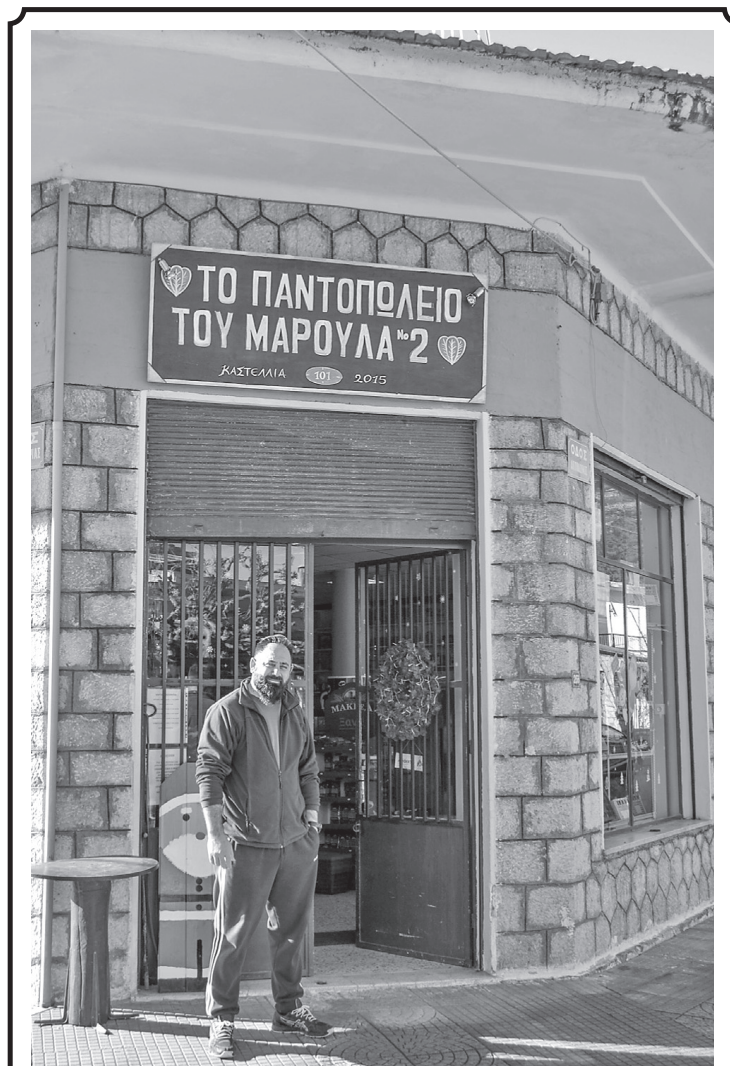
Το 2010.

Δεκατρία χρόνια πριν.

Βλέπεις πρόδος ο Προοδευτικός Σύλλογος;

Βλέπω. Κοίτα κι εσύ, όμως, αν δεις πως προκυρήξουν πάλι διαγωνισμό, να μου το πεις. Έχω φίλες ανύπανδρες, σε περασμένη ηλικία.

www.tassopoulou.gr

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Αλέξανδρου Αντιπάτη

Πρώην Ευθυμίου Αποστολόπουλου

Εγκάρια προϊόντα αρίστης ποιότητας

Φιλική εξυπηρέτηση

ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

Προκειμένου ν' αποφεύγονται στο μέλλον κάποιες «περίεργες» ή «λανθασμένες» αποφάσεις, όπως συνέβη στο παρελθόν με τις δύο υπουργικές αποφάσεις που έφτασαν στα χέρια μας, και αφορούν το χωριό μας, τις δημοσιεύουμε χωρίς σχόλια και κριτική. Δια-

Φωτο 1

τυπώνουμε απλά την απορία μας: με ποιες εισηγήσεις και ποιοι τις διατύπωσαν αυτές τις προτάσεις και ποιοι τις υποστήριξαν, ώστε να διαμορφωθούν και να πάρουν τη μορφή Υ.Α. και να δημοσιευτούν σε ΦΕΚ.

ΠΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΦΕΚ 128/27 Φεβρουαρίου 1995, τεύχος Β')

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/1447/75

Χαρακτηρισμός της περιοχής του λόφου «Αγ. Αθανάσι-

24.3.92) «Παράλληλη άσκηση αρμοδιοτήτων από τον Υπουργό Πολιτισμού και τους Προϊσταμένους Υπηρεσιών του ίδιου Υπουργείου».

4. Τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων».

5. Τις διατάξεις του Ν. 1127/81, (ΦΕΚ32/Α/81) «Περί κυρώσεως της εις Λονδίνο, την 6η Μαΐου 1969 υπογραφείσης ευρωπαϊκής Συμβάσεως δια την προστασίαν της κληρονομιάς».

6. Την ομόφωνη γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Στερεάς Ελλάδος, όπως διατυπώθηκε στην αρ. 9/27.12.94 Συνεδρία του, αποφασίζουμε:

Χαρακτηρίζουμε ως αρχαιο-

Φωτο 2

ος» της Κοινότητας Καστελλίου Παρνασσίδας ως αρχαιολογικού χώρου.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 (ΦΕΚ137/Α/26.7.85) «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα».

2. Την ΥΠΠΟ / ΓΝΟΣ/ 49610/28.11.90 (ΦΕΚ 743/Β/29.11.90) «Εξαίρεση από τον περιορισμό των τριών υπογραφών».

3. Την / ΥΠΠΟ / ΓΝΟΣ/ 11536/10.3.92 (ΦΕΚ 210/Β/

λογικό χώρο την περιοχή του λόφου του Αγ. Αθανασίου - (περιοχή νεκροταφείου) - που βρίσκεται στη Κοινότητα Καστελλίων Παρνασσίδας, του Ν. Φωκίδος, όπου σώζονται τα ερείπια της οχύρωσης της αρχαίας πόλης Ερινεού της Δωρικής Τετράπολης. Ο προς κήρυξη χώρος περικλείεται, στο συνημμένο απόσπασμα Φ.Χ.Γ.Υ.Σ. (κλ.: 1:5000), από τα σημεία Α, Β, Γ, Δ-Α που αντιστοιχούν στον ακόλουθο πίνακα συντεταγμένων:

Από τις διατάξεις της παρού-

Φωτο 3

α. Οι φωτογραφίες 1, 2, 3 και 4 αφορούν το χαρακτηριζόμενο σπίτι ως διατηρητέο.

β. Η φωτογραφία 5 του σπιτιού του Π. Κοτσίκη, όπως είναι σήμερα.

ΘΕΜΑΤΑ/ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

σας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 8 Φεβρουαρίου 1995
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Θ. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

(ΦΕΚ 61/Α/13.4.92).

ε) του ΠΑ 941/77 «περί Οργανισμού του ΥΠΠΕ».

ζ) του ΠΑ 161/26.4.84 (ΦΕΚ54/Α/30.4.84) «περί ανακατανομής αρμοδιοτήτων των Υπουργείων ΥΠΠΕ-ΥΧΟΠ».

2. Την υπουργική απόφαση ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/57631/ 21.11.97

Φωτο 4

ΔΕΥΤΕΡΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

(ΦΕΚ 293/1 Απριλίου 1995, τεύχος Β')

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΔΑΠ/Γ/4129/13934

Χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του κε-

(ΦΕΚ 1080/Β/5.12.97) με την οποία τροποποιείται η παρ. 8 του άρθρου 6 της Υ.Α./ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/ 49095/30.10.91 (ΦΕΚ 987/Β/28.11.91) «περί μεταβίβασης αρμοδιοτήτων Υπουργού και δικαιώματος υπογραφής «με εντολή Υπουργού»

Φωτο 5

λύφους του κτιρίου ιδιοκτησίας Ιωάννη και Παρθένας Τσιφόρου, στα Καστέλια Φωκίδος.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις α) Του Ν. 1558/85 «περί κυβέρνησης και κυβερνητικών οργάνων» που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 137/28.7.85.

β) του άρθρου 52 του Ν. 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων» όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 και 17 του ΝΑ 216/1943 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 32 παρ. 5 του Ν. 1337/1983 και ισχύει.

γ) του Ν. 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830».

δ) του Ν. 2039/92 «περί Κύρωσης της Σύμβασης για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης»

στον Γενικό Γραμματέα, τους Γεν. Διευθυντές και τους Προϊσταμένους των Διευθύνσεων, Τμημάτων και Γραφείων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΠΟ.

3. Την εισήγηση της Εφορεί-

ας Νεωτέρων Μνημείων και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου που έχει συντάξει η υπηρεσία μας.

4. Την ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων με αριθμό Πρακτικού 19/17.9.98, αποφασίζουμε:

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο το κελύφος του κτιρίου ιδιοκτησίας Ιωάννη και Παρθένας Τσιφόρου, στα Καστέλια Φωκίδος, διότι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής, σημαντικό για την μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

Η παρούσα να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 16 Μαρτίου 1999

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΛΙΣ. ΠΑΠΑΖΩΗ

ΣΧΟΛΙΑ

Η πρώτη Υ.Α. αναφέρεται σε αρχαιολογικό χώρο στην περιοχή του Νεκροταφείου με λανθασμένο χαρακτηρισμό ως λόφος του Αγίου Αθανασίου. Άγιος Αθανάσιος στην περιοχή του Νεκροταφείου δεν υπάρχει. Αν κάποιος από τους αναγνώστες μας γνωρίζει κάτι σχετικό τον παρακαλούμε να μας ενημερώσει, ώστε να δημοσιεύσουμε το σωστό.

Η δεύτερη Υ.Α. αναφέρεται και αφορά το χαρακτηρισμό, ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του κελύφους του κτιρίου ιδιοκτησίας Ιωάννη και Παρθένας Τσιφόρου. (Πρόκειται για το παλιό γκρεμισμένο σπίτι των αδελφών Σκωλίκη, που βρίσκεται ανάμεσα στα σπίτια του Γιάννη Ηλία Κυριαζή και Σπύρου Στοφόρου).

Την εποχή της δημοσίευσης της ΥΑ. (1995) στην ίδια γειτονιά, και σε καλύτερη «κατάσταση» υπήρχαν σπίτια που είχαν κτιστεί την περίοδο μετά το 1864, που το χωριό μεταφέρθηκε στη σημερινή του θέση. Υπήρχαν τα σπίτια Παναγιώτη Χ. Κοτσίκη, Γιάννη Ελευθερίου, Σπύρου Στοφόρου κ.λπ. Δηλαδή, διόροφα, λιθόκτιστα με χαγιάτι, κεραμοσκεπή με πέτρινη σκάλα κ.λπ.

Σε κάποιο φύλλο των «Κ.Ν.» είχαμε δημοσιεύσει το εν λόγω γκρεμισμένο σπίτι και το χαρακτηρίσαμε ως «άσχημη πλευρά του χωριού». Για να σημειωθεί για ποιο «διατηρητέο μνημείο» πρόκειται, ξαναδημοσιεύουμε φωτογραφίες του συνεργάτη μας Γιάννη Κυπουργού και συγχρόνως φωτογραφία του σπιτιού του Παπαναγιώτη Κοτσίκη που και σήμερα ακόμη βρίσκεται σε καλύτερη «κατάσταση» από αυτό που χαρακτηρίστηκε διατηρητέο.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΓΙΑ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΖΕΣΤΕΣ

Μας ξεγέλασαν ο Μάιος και ο Ιούνιος με τις δροσεράδες τους, τα χόρτα εφθασαν τα δύο μέτρα και ενώ «μπήκε» και ο Ιούλιος τα μισά οικόπεδα δεν έχουν ακόμη καθαρισθεί. Επειδή το φετινό καλοκαίρι φαίνεται ότι θα είναι όψιμο αλλά και πολύ θερμό ΠΡΟΣΟΧΗ στο σωστό καθαρισμό των οικόπεδων από χόρτα και θάμνους. Όλες οι αγροτικές εκτάσεις που βρίσκονται κοντά στο χωριό μας, κυριολεκτικά έχουν αναδασωθεί και σε περίπτωση πυρκαγιάς ο κίνδυνος επέκτασής της μέσα στον οικισμό εξαρτάται από το σωστό καθαρισμό των οικόπεδων. Καλού κακού ας προμηθευτούμε ένα καλό πυροσβεστήρα χειρός και ένα μακρύ και γερό λάστιχο για ώρα ανάγκης. Επίσης οι τοπικές αρχές ας φροντίσουν ακόμη καλύτερα για τον καθαρισμό των αγροτικών δρόμων, ώστε να είναι ευχερής η διέλευση μεγάλων πυροσβεστικών οχημάτων. Το πρόβλημα το γνωρίζουμε όλοιμας, δεν χρειάζονται περισσότερα λόγια, ας κάνουμε αυτό που πρέπει.

ΤΟ ΦΕΟΥΔΟ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

(Ιστορική μελέτη του Καθηγητού Γ. Κόλλια, δημοσιευμένη το έτος 1936 στο Περιοδικό *BYZANTINISCHE ZEITSCHRIFT* N. 36 σελ. 330 η Α' περιοχή της Γραβιάς *MUNCHEN* επ' αυτού πίναξ 411)

(Συνέχεια από τη σελίδα 5)

κα των Αθηνών Οθωνα Ντε Λα Ρος. Οι πληροφορίες για το φρούριο της Γραβιάς είναι ελλιπείς. Παρουσιάζονται κατά πρώτον στις αρχές του XIII αιώνα, αμέσως μετά την κατάκτηση από τους Φράγκους. Ο Νερούτσος και ο Β. Μίλερ υποθέτουν ότι ο βασιλιάς της Θεσσαλονίκης Βονιφάτιος κατά την εκστρατεία του για την άλωση της Στερεάς Ελλάδος, ίδρυσε το Φέουδο της Γραβιάς και το παρέδωσε στα αδέρφια του Νικόλαο και Ιάκωβο Σαϊντ-Ομέρ. Δυστυχώς λείπει στον Νερούτσο η αναφορά των πηγών, η δε τοποθεσία, η οποία περιγράφεται από τον Μίλερ (Σελίδα 413 στο «Βιβλίο της Κουγκέστας») δεν ταυτίζεται με την αντίστοιχη πληροφορία. Επίσης ο Χόπφ δεν αναφέρει κάτι περί αυτού, τόσο στα «Ελληνορωμαϊκά Χρονικά», όσο και στο «Οικογενειακό δένδρο της οικογενείας Σαϊντ-Ομέρ», το οποίο έχει συγγράψει.

Την πρώτη αναφορά για τη Γραβιά τη συναντούμε σε μια επιστολή του Πάπα Ιννοκεντίου του III από το έτος 1212 προς τον «Ευγενέστατο Μεγάλο Κύρη της Γραβιάς» «για την τιμωρία των εγκληματιών». Αυτή η επιστολή αφορά τη διένεξη μεταξύ των υποτελών Ελλήνων και της ρωμαϊκής εκκλησίας. Ως γνωστόν, η πρώτη περίοδος μετά την υποταγή είναι πλήρης από τις προστριβές των πριγκίπων μεταξύ τους και με τους επισκόπους της εκκλησίας, καθώς επίσης από τις έριδες μεταξύ του ορθοδόξου κλήρου και του ελληνικού λαού, εναντίον των πνευματικών εκπροσώπων του Πάπα. Ο Ιννοκεντίος ο τρίτος λοιπόν, ζητά από τον Φεουδάρχη της Γραβιάς να τιμωρήσει μερικούς Ελληνες της Γραβιάς, επειδή κακομεταχειρίστηκαν τον αρχιδιάκονο της Δαυλείας Χούγκο. Η επιστολή, μας δείχνει συνεπώς, ότι η Γραβιά εκείνη την περίοδο ήταν πράγματι Φραγκικό Φέουδο.

Ο Χόπφ σημειώνει, ότι ο Ρουμπίνιο που πέθανε το 1259, γιος του Γουλιέλμου Παλαβιτσιόι, Μαρκησιού της

Βοδονίτσης, ίσως να ήταν Κύριος της Γραβιάς περί το 1247.

Η Γραβιά αναφέρεται μετέπειτα δυο φορές στο «Βιβλίο της Κουγκέστας». Το έτος 1259 ήλθε στην Αρτα ο Γουλιέλμος ο δεύτερος του Μοριά ως συμπολεμιστής του Δεσπότη της Ηπείρου Μιχαήλ εναντίον του αυτοκράτορα Μιχαήλ του VIII του Παλαιολόγου και όταν ενώθηκαν, «entrement ... en la Blaquie; et cil dou Duchamp d'Artienes et cil de Negroponte et des autres isles si passe rent par la Gravie; Et descendirent par Sideroporta et vindrent par le playn de la palre el la -assemblerent avec le despot et le prince», δηλαδή «μπήκαν ... στη Βλαχία και αυτός του δουκάτου των Αθηνών και εκείνος της Ευβοίας και των άλλων νήσων, πέρασαν από τη Γραβιά και κατέβηκαν από τη Σιδερόπορτα και ήρθαν από την πεδιάδα και συναντήθηκαν με τον άρχοντα και τον Πρίγκιπα».

Δεύτερη φορά αναφέρεται η Γραβιά στα χρονικά, όπου περιγράφεται ο δρόμος που ακολούθησε ο στρατηγός της Αχαΐας Νικόλαος ο τρίτος Σαϊντ-Ομέρ, όταν ήλθε για να βοηθήσει τον δούκα Γκούιντο το δεύτερο των Αθηνών στον αγώνα του εναντίον της δούκισσας της Ηπείρου Άνας Παλαιολογίνας Κατακουζηνού (1304). Λέγεται δε εκεί: Όταν ο στρατηγός πέρασε από την Βοστίτσα (το Αίγιο) στην απέναντι Βιτρινίτσα (την Ερατεινή) «si cue mist a la voyer... et passa par deles la Sole et a la Gravie... Et quand il fut a la Gravie, si enquist dou due d' Athenes son cousin... A l'endemain se parti li mareschaux ou sa compaignie; et passe par Sidero-Castro et... vint a la riviere de la Bade...», δηλαδή «βγήκε στο δρόμο (ξεκίνησε) και πέρασε πλάι από τα Σάλωνα και πήγε στη Γραβιά... και όταν έφθασε στη Γραβιά, συναντήθηκε με τον Δούκα των Αθηνών, τον ξάδερφό του... Την επομένη έφυγαν και ο στρατηγός του και η συνοδεία του και πέρασαν από το Σιδερόκαστρο και έφθασαν στο ποταμό Σπερχειό».

Το φρούριο και η Περιοχή της Γραβιάς το έτος 1275 βρίσκονται στην κατοχή του Δούκα των Νέων Πατρών, Ιωάννη του Ι, του παράνομου υιού του Μιχαήλ II, του Κομνηνού, Δεσπότη της Ηπείρου. Πότε όμως και πώς η Γραβιά πέρασε στην κατοχή του, μας είναι άγνωστο. Ο Νερούτσος, και μεν αναφέρει ότι ο Ιωάννης ο Ι κληρονόμησε το έτος 1271 από τον απθανόντα πατέρα του την Φθιώτιδα, την Οίτη, τη Δωρίδα και τη Δυτική Λοκρίδα, δεν αναφέρει όμως πηγές. Κατά το προαναφερόμενο έτος 1275, έδωσε ο Ιωάννης της Γραβιά, το Σιδερόκαστρο και το Ζητούνι, ως προίκα στη θυγατέρα του Ελένη, την οποία έδωσε ως σύζυγο στον διοικητή της Λιβαδειάς, Γουλιέλμο Ντε Λα Ρος, αδελφό και διάδοχο του Ιωάννη Ντε Λα Ρος, Δούκα των Αθηνών, ώστε να εξασφαλίσει τη βοήθεια του Δούκα έναντι του Δεσπότη Ιωάννη Παλαιολόγου που με τον ισχυρό στρατό του, κατέλαβε την πρωτεύουσα του Νέαι Πάτραι. Την Ελένη Αγγέλα Κομνηνού την βρίσκουμε το έτος 1299 ως κυρία της Καρύταινας, της Γραβιάς και του Ζητουνίου και τις τρεις κτήσεις της, της έφερε ως προίκα της στον δεύτερο της γάμο με τον Ούγκο της Βριέννης (1291). Στο όνομά της έχουν κοπεί και νομίσματα με την επιγραφή HELENA DI GRA (recto) και DE+CLARENTIA (verso): δηλαδή Ελένη κυρία της Γραβιάς και της Γλαρέντζας.

Για τελευταία φορά βρίσκουμε αναφορά για τη Γραβιά το έτος 1304. Δυστυχώς δεν μας αναφέρει η πηγή, σε ποιόν ανήκε τότε. Μετά από μερικά χρόνια, συνέβη η καταλανική άλωση του Δουκάτου των Αθηνών (1311). Η καταλανική Κομπανία, κατέλαβε το έτος 1319 επίσης και το Δουκάτο των Νέων Πατρών, καθώς επίσης την Οίτη και τη Δωρίδα. Σύμφωνα με αυτό, παρέμεινε η Γραβιά στην κατοχή των Καταλανών μέχρι την Τουρκοκρατία, διότι ο Νέριο Αντζαγιόλι κατείχε μόνο το τμήμα έως την Αταλάντη και τη Λιβαδειά, όταν οι άλλες Περιοχές, δηλαδή η Κομητεία των Σαλώνων και το Δουκάτο των Νέων Πατρών, παρέμειναν καταλανική κτήση. Η κατάληψη από τους Τούρκους (τέλη του XIV αιώνα), έδωσε τέλος στη φεουδαρχική οργάνωση της κυριαρχίας των Φράγκων στην Ελλάδα και συνέπειά τούτου υπήρξε η πτώση των κέντρων τους. Η πρώτη επανειλημμένη της Γραβιάς στην ιστορία, ήταν με την Ελληνική Επανάσταση και της απεδόθη πάλι τότε ο ρόλος της, όπως στις Θερμοπύλες για την ασφάλεια της νοτίου Ελλάδος.

(Ελεύθερη απόδοση από τα Γερμανικά από τον Δημ. Χαλατσά)

Ενημέρωση προς τους κατοίκους της Κοινότητας Καστελλίων για το ιχθυοτροφείο πέστροφας

Το 1981 κατασκευάστηκαν οι υδατοδεξαμενές που βρίσκονται στη θέση «Μύλος του Καρεκλά», για να ποτίζονται τα χωράφια των συγχωριανών μας που βρίσκονταν σε δασική έκταση της περιοχής. Μετά από 2ετή χρήση οι υδατοδεξαμενές αυτές εγκαταλείφθηκαν εντελώς και ουδέποτε συντηρήθηκαν.

Το 2011 σκέφτηκα να τις χρησιμοποιήσω και να τις αξιοποιήσω. Ρώτησα στην αρχή για να μάθω σε ποιον ανήκουν οι υδατοδεξαμενές αυτές και με ενημέρωσαν ότι ανήκουν στην ιδιοκτησία του Δήμου Δελφών. Ήρθα σε επαφή με τον Δήμο Δελφών και υπέγραψα συμφωνητικό ενοικίασης προκειμένου να προβώ στην παραγωγή μικρών ποσοτήτων «ορεινής πέστροφας».

Στην πορεία και αφού είχα προβεί σε έξοδα για τον καθαρισμό των δεξαμενών, την αγορά του γόνου και την προμήθεια του απαιτούμενου εξοπλισμού, ξεκίνησε μια γραφειοκρατική διαδικασία, όπως γίνεται σ' αυτές τις περιπτώσεις, για να εκδοθεί η σχετική άδεια από τις υπηρεσίες της Περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας που έχει έδρα τη Λάρισα.

Το πρώτο έγγραφο (χαρτί) που μου ζήτησαν ήταν ο τίτλος ιδιοκτησίας. Απευθύνθηκα στο Δήμο Δελφών και μετά από συνεχείς οκλήσεις και προσωπικές παραστάσεις δεν κατέστη δυνατόν να ανευρεθεί ο τίτλος ιδιοκτησίας επειδή αυτός δεν υπήρχε.

Μετά από πολλές και επανειλημμένες διαμαρτυρίες μου με παρέπεμψαν στο Δασαρχείο Αμφισσας. Εκεί με ενημέρωσαν ότι κακώς και παρανόμως ο Δήμος Δελφών μου ενοικίασε τις υδατοδεξαμενές, διότι ο κώρος που έχουν αυτές κατασκευαστεί είναι δασική έκταση, και μάλιστα μου είπαν ότι είχε γίνει πρόγραμμα καταδάφισής τους. Τόσος κόπος και χρήμα πάλιν χαμένα.

Επανέρχομαι με νέα αίτησή μου και ζητώ να μου παραχωρηθούν οι υδατοδεξαμενές. Ο Δήμος Δελφών αποδέχεται το αίτημά μου, χωρίς να φέρει την παραμικρή αντίρρηση και αντίδραση. Πώς να το πράξει άλλωστε, αφού δε διέθετε κανέναν τίτλο ιδιοκτησίας.

Το 2021 ο Δήμος Δελφών με προτροπή του σημερινού Προέδρου της Τ.Κ. Καστελλίων Γεωργίου Χαλατσά έγειρε αγωγή σε βάρος μου για την «μη καταβολή ενοικίων». Όπως, θα έκανε κάθε λογικός άνθρωπος, το ίδιο έπραξα και εγώ. Δεν κατέβαλα τα ενοίκια που μου ζητούσε ο Δήμος Δελφών, διότι ως προείπα, ο κώρος που βρίσκονται οι υδατοδεξαμενές δεν είναι ιδιοκτησία του Δήμου, αλλά ο κώρος ανήκει και ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο.

Τελικά γίνεται δικαστήριο μεταξύ του Δήμου και του Δημοσίου, ώστε ο Δήμος να μπορέσει να διεκδικήσει τα μισθώματα (αν και δεν έχει κανέναν τίτλο ιδιοκτησίας). Το δικαστήριο αναβλήθηκε εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου και όχι από μένα, όπως με κατηγορεί ο Πρόεδρος της Τ.Κ. Καστελλίων Γεώργιος Χαλατσάς, τον οποίο ο Πρόεδρος του δικαστηρίου τον απέβαλε από την αίθουσα, διότι δεν είχε κανέναν λόγο να παρίσταται ο ίδιος στο δικαστήριο.

2. Στη συνέχεια, και μετά την αναβολή του δικαστηρίου, δηλώνω ότι έχω προβεί σε σύνταξη περιβαλλοντικής μελέτης και αναμένω να υπογραφεί το έγγραφο του Γενικού Χημείου του Κράτους (Λαμία) που αναφέρει ότι το νερό που εισέρχεται στις εγκαταστάσεις του ιχθυοτροφείου πέστροφας είναι ακριβώς το ίδιο που εξέρχεται απ' αυτές χωρίς καμία απολύτως αλλοίωση. Ο Πρόεδρος της Τ.Κ., που ισχυρίζεται τα αντίθετα, πρέπει να γνωρίζει ότι οι υδατοδεξαμενές ουσιαστικά φιλτράρουν το νερό το καθαρίζουν τα μικρόβια, τα φύλλα, τα ξύλα και ό,τι κατεβάζει το ποτάμι και μετά το νερό διοχετεύεται στο αυλάκι του χωριού.

Αν αυτό ο Πρόεδρος το θεωρεί τοξικό, τότε ας κοιτάξει καλύτερα και να αναζητήσει εκείνους που ρίχνουν τους βόθρους και τα διάφορα λύματα των σπυιών στο αυλάκι και ας αφήσει ήσυχο το ιχθυοτροφείο, που δεν προκαλεί καμιά ζημιά στο νερό του αυλακιού.

3. Το μαύρο χάλι που έχει ο δρόμος που βαίνει παράλληλα του αυλακιού οφείλεται τόσο στην απαράδεκτη κατάσταση του τσιμενταύλακα και στη μη συντήρησή του, όσο και στην αδειοδότηση του Προέδρου της Τ.Κ. που επιτρέπει στα βαρέα οχήματα να περνούν μέσα από το χωριό, και όχι από τη συνεχιζόμενη ροή του νερού από το ιχθυοτροφείο. Άλλωστε δεν έχει καταγραφεί ποθενά στον κόσμο ότι τα ψάρια προκαλούν «δολιοφθορές» στους κατοίκους. Ο Πρόεδρος της Τ.Κ. γνωρίζει πολύ καλά, ότι το νερό μπορεί να διοχετευτεί στο ποτάμι μετά το ιχθυοτροφείο πέστροφας. Και αρμόδιος γι' αυτό είναι ο ίδιος ο Πρόεδρος της Τ.Κ.

4. Αν μια μικρή μονάδα, που θα μπορούσε να έχει ο καθένας στο σπίτι του, κάνει τόση ζημιά στο χωριό κατά τον Πρόεδρο Γιώργο Χαλατσά, ας μας πει τότε ποια συμφέροντα των συγχωριανών του εξυπηρετεί η κατασκευή του υδροηλεκτρικού έργου, πέραν των αφεντικών του στην Εταιρία, τα οποία προσπαθούν με νύκτα και με δόντια να απομακρύνουν το ιχθυοτροφείο, μιας και είναι εμπόδιο για το έργο που κατασκευάζει η εταιρία, αφού αυτή πρέπει να δίνει νερό και στο ιχθυοτροφείο.

5. Ο σημερινός Πρόεδρος της Τ.Κ. Καστελλίων επιτίθεται σε έναν συγχωριανό του, εμένα, που είμαι 80 ετών και που μοναδικό μου εισόδημα είναι τα ψάρια που παράγω στο ιχθυοτροφείο και με απειλεί μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα ότι θα με λιντζάρει μαζί με άλλους, με συκοφαντεί, κάνει δολιοφθορές λέει ψέματα και υποστηρίζει ότι το κάνει για το χωριό, ενώ αντίθετα προωθεί τα συμφέροντα των ανθρώπων του υδροηλεκτρικού έργου, που το ιχθυοτροφείο του είναι εμπόδιο, αφού δεν μπορεί να το απομακρύνει νομικά (και νταΐς ο Πρόεδρος). Και μετά από όλα αυτά νιώθει και υπερήφανος.

6. Ο Πρόεδρος της Τ.Κ. Γεώργιος Χαλατσάς έχει προβεί σε πολλές επθέσεις σε συγχωριανούς (από ποιον να αρχίσω και σε ποιον να τελειώσω) και εμείς απολαμβάνουμε τις κοκορομαχίες που δίνει μέσω κοινωνικών δικτύων. Πάντα θεωρεί ότι είναι ο κόκορας, αλλά να γνωρίζει την παροιμία που λέει: «Κάλλιο να σου βγει το μάτι παρά το όνομα».

Αθανάσιος Κουτσουβέλης

ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΕΙΔΗΣΗ

24 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ ΜΠΡΑΛΟΣ - ΑΜΦΙΣΣΑ

Υπογραφή συμβασης για το Μπράλος - Άμφισσα

Η σύμβαση για την κατασκευή του τμήματος Μπράλος - Άμφισσα του διαγωνίου οδικού άξονα Λαμία - Ιτέα - Αντίρριο υπεγράφη χθες παρουσία του υπουργού Υποδομών και Μεταφορών Κώστα Καραμανλή. Όπως τόνισε ο Κ. Καραμανλής, το Μπράλος - Άμφισσα, μήκους περίπου 24 χιλιομέτρων, με δύο σήραγγες, επτά γέφυρες και έξι ισόπεδους κόμβους, αφορά την κατασκευή του τμήματος από τον Μπράλο μέχρι την αρχή της παράκαμψης Γραβιάς και από τον ισόπεδο κόμβο μεταλλείων Βωξίτη έως την Άμφισσα. Επίσης, όπως είπε, «το έργο αυτό φέρνει πιο κοντά τη Νοτιοδυτική Ελλάδα με την Κεντρική Στερεά, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία». Το κόστος κατασκευής του έργου φτάνει σχεδόν τα 286 εκατ. ευρώ.

* Δημοσιεύτηκε στις 17 Φεβρουαρίου 2023 στα «ΝΕΑ»

(Συνέχεια από προηγούμενο)
**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ
 ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ**

Όταν ένας αναγνώστης, ο οποιοσδήποτε, πάρει στα χέρια του βιβλίο με κάποια λαογραφική συλλογή ενός τόπου, σχεδόν γνωρίζει από τα πριν μέσες - άκρες το περιεχόμενο της. Ασφαλώς θα περιλαμβάνει ήθη κι έθιμα του τόπου από γάμους, αρρεβώνες και βαφτίσια μέχρι πανηγύρια και κηδείες και ακόμα και καταγραφή παροιμιών - σχεδόν πάντοτε επαναλαμβανόμενες οι ίδιες - προλήψεις και το πολύ να έχουν απθανασιστεί και μερικά εθιμικά διασκεδάσεων και συναναστροφών. Στα λαογραφικά του χωριού μας από τα παραπάνω συνηθισμένα τηρήθηκαν ορισμένα, αλλιώς με διαφορετικό τρόπο καταγραφής τους, αλλιώς και προστέθηκαν αλλιώς που δεν θα συναντήσες κανείς εύκολα σε λαογραφικές συλλογές. Και για γίνουμε αναλυτικότερα σαφέστεροι: στα λαογραφικά των Καστελλίων δεν εμπριέχονται μόνο οι παροιμίες, αλλιώς κυρίως και οι ιδιαίτερες εκφράσεις που διανθούν και κάνουν ιδιόζοντα τον «Καστελλιώτικο λόγο». Π.χ. Άδειασε μας τη γωνιά, Άρπαξε την ευκαιρία από τα μαλλιά, Ακαμάτης σαν τον Κηφήνα, Ακόμα δεν τον είδαμε Γιάννη τον βαφτίσαμε, Ακούει σαν το κουφό γουρούνη κ.λπ. Παραπέρα για να έχουμε μια καθολικότερη ουσία του λαογραφικού λόγου στο σύνολό του καταχωρίσαμε και πράγματα ασυνήθιστα σε λαογραφικές συλλογές.

Καταγράφηκαν, εκτός από τις κατάρες, όλα τα τοπωνύμια και οι Καστελλιώτικες ονομασίες. Αυτή η καταγραφή έχει διπλή σημασία. Από τη μια μεριά την περίσυσή τους από την αλλοίωση του χρόνου και από την άλλη, γιατί είναι ένα αθησαύριο γλωσσικό υλικό που για έναν γλωσσολόγο μελετητή εμπιέχει στοιχεία επιστημονικής αναγωγής στην ερευνά του. Έτσι διαπιστώνεται π.χ. ότι η λέξη «πόρος» που σημαίνει πέρασμα σώζεται στην αρχαϊκή του μορφή και εκφορά κ.λπ. κ.λπ. Η πανελλήνια συνήθεια εκτός από το επώνυμο του να χαρακτηρίζαμε τον καθένα συγχωριανό μας και με τυχόν φανερά ελαττώματα ή με ανάλογες εκφράσεις που τον προσδιορίζουν, μας υποχρεώνει να καταχωρίσουμε και τα παραγκώμια (παρτσουκλίκια, ιδιαίτερα προσωνυμία) που συνηθίζονται για τον καθένα, έτσι μάλιστα που πολλές φορές να προσονομάζεται μ' αυτά και να είναι άγνωστο ή σε αχρησία το πραγματικό όνομα του. Κι αυτά ξεκινούν από μια πολύ μεγάλη αφετηρία καθιερώσεως τους.

Πολλά αναφέρονται στα συμφορούμενα μικρά τους ονόματα με τα πατρικά τους. Π.χ. Ζητρα(σ)ημάκης, Γιαννακαντριάς, Σταθογιώργης, Ρετσολιάς. Άλλα με τα μικρά τους ονόματα και τα καθιερωμένα παραγκώμια των γονιών τους, όπως Γαλομήτσος, Κτσοουρόγιαννος, Κουρελογιώργης, Λαοποσπύρος, Παχομήτσος ή με τα επαγγέλ-

ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ

Από το υπό έκδοση βιβλίο ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ
 Του ΔΗΜ. ΧΡ. ΧΑΛΑΤΣΑ

ματά τους, όπως Μαραγκαντώνης, Παρεδροπαναϊτάκης. Σε άλλα πάλη επιτονίζονται τα ελαττώματά τους φυσικά ή κοινωνικά Κουτσοπανουργιάς, Πονηρός, Χαζοφερτάκης ή συνηθισμένα με παραγκώμια τα ονόματα διασήμων ηρωτών π.χ. Καπνιάς, Παλιούρας, Γκαμαλέτσος, Κούγκουλης, Σπαής, Ταρκαζίκης, Φαρμάκης. Τέλος πολλὰ - τα περισσότερα - είναι αυτογενή.

Ένα από τα σημαντικά κεφάλαια για την πρωτοτυπία του μα ιδιαίτερα για τη συνεννόηση μεταξύ των τσοπαναριών, είναι η καταχώρηση της ονομασίας των γιδοπροβάτων. Την αξία τους θα την καταλάβουμε σε συζήτηση μεταξύ τσοπάνηδων, όταν πρόκειται π.χ. να προσδιορίσει ο ένας στον άλλον ένα γίδι ή ένα πρόβατο που χάθηκε και την απώλεια του τη γνωρίζει μόνο ο ένας και θέλει να κατατοπίσει και τον άλλον το συνομιλητή του. Π.χ. ποια γίδα έχει χαθεί; Και ο άλλος απαντά η κόρρα που ήταν κατσικάδα της ντρένιας, που είχε μάνα την κουτσοκέρα. Δηλαδή όνομα, επώνυμο και πατρώνυμο πλήρες. Η παράπερα καταχώρηση ζώων και αγρίων πουλιών ήταν απαραίτητη, όπως λέγονταν στο χωριό μας, όπως επίσης και η ονομασία των σταφυλιών για το ξεχώρισμα τους.

Η συλλογή μας περιέλαβε και τους τοπικούς λεκτικούς και φραστικούς ιδιωτισμούς, καθώς και τα μάγια και τα ξόρκια. Ιδιαίτερη - συνοπτική όμως - περιγραφή έγινε και των παιχνιδιών, των καλάντων, των αινιγμάτων και ιδιαίτερα και με λεπτομερή παράθεση του τρόπου των Καστελλιώτικων χορών. Η καταγραφή των κτηνιατρικών, δηλαδή των ασθενειών των αιγοπροβάτων έγινε με κάθε λεπτομέρεια, γιατί έπρεπε να περιωθεύη η περιγραφή και η θεραπεία όπως γινόταν, πριν μπουν στη μέση οι κτηνίατροι. Παράπερα γράφτηκαν όλα τα σχετικά με τον αργαλειό και καταχωρήθηκαν τα πηγάδια και οι βρύσες όλες ονομαστικά. Τέλος από την πληθώρα των παραμυθιών παραμείναμε σε ελάχιστα αντιπροσωπευτικά, γιατί ήταν αδύνατη μια συνοδική αναγραφή τους και τα λαογραφικά έκλεισαν με τη λεπτομερή ανάλυση των παραγκωμιών.

Έτσι, όπως παραδώσαμε τα λαογραφικά του χωριού μας, μένουμε με την πεποίθηση, ότι η προσφορά τους είναι κατά τρόπο ιδιόζοντα αντιπροσωπευτική της λαϊκής ζωής των συγχωριανών μας.

ΤΑ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ

(Συνέχεια)

7. «ΕΚΑΝΑΝ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ» ΤΟ ΔΙΑΛΕΜΑ

Συνεχίζοντας τη σειρά των κτηνιατρικών με τη σειρά μπαίνουμε σ' ένα κεφάλαιο

σοβαρότατο. Τα ζωντανά όταν στερούνται σε διάρκεια νερού ή τροφής, ιδίως όμως του πρώτου κατά τους θερινούς μήνες «κάνουν στα μάτια». Η συμπτωματολογία της αρρώστειας αυτής έγκειται σε μερικά φαινόμενα που παρουσιάζει το ζώο αμέσως μετά το πάθημα. Έληψη ακμής, γενική κατάπτωση, ανορεξία, τάση για ψόφο. Άλλοτε πάλη αδυναμία βαδίσματος και στις πιο βαρείες μορφές σωριάζεται. Το «κάμωμα στα μάτια», είναι σα να πούμε ή παθητική διαμαρτυρία του ζώου στον αφέντη τους, που μη μπορώντας τίποτε άλλο να κάνει, «κάνει στα μάτια», διαμαρτύρεται αρρωσταίνοντας.

Τα παλιότερα χρόνια η θεραπευτική αγωγή στην περίπτωση, ήταν το διάλεμα. Ήταν μια χειρουργική επέμβαση στα μάτια, γιατί όπως πίστευαν η εκδήλωση της αρρώστειας αυτής εμφάνιζε κάποιο ασπράδι στα λουκία των ματιών που ήθελε κόψιμο.

Μοναδικός στο είδος υπήρξε ο μακαρίτης Μπαρμπα-Κώστας Περίκης, που διάλεγε (καθάριζε) και έτσι το ζώο γινόταν καλά.

Βέβαια τώρα δεν υπάρχουν πολλὰ ζώα, γιατί τα βενζινάρια, όταν κάνουν στα μάτια τα πάνε στο συνεργείο.

8. ΤΟ ΦΟΥΣΚΩΜΑ

Κατά την άνοιξη, με το φούτωμα του τριφυλλίου και το άνθισμα του βήλουρα και το ψώμωμα των ρεβιθιών, λιχουδιές δηλαδή για τα ζωντανά, ποιος δεν θυμάται το πώς το πλήρωναν με το φούσκωμα. Γίδες, προβατίνες, γελάδια, σαν έκαναν και έπερναν κοιλιά στο χλωρό τριφύλλι ή στα ρεβύθια ή -το χειρότερο- σαν δοκίμαζαν βλαστάρια από βελούρια, φούσκωναν του ψόφου. Πικρές είναι οι αναμνήσεις για τις υπαιτιότητες και τιμωρίες αυτών των παιδικών παραπτωμάτων μας, που ξέσπαζαν σε βάρος των ζωντανών του σπιτιού.

Οι μεγάλοι όμως δεν τάχαναν. Ήξεραν το φάρμακο. Με το φούσκωμα άρχιζε η δύσπνοια και η δυσκολία στο αναχάρασμα. Τότε αμέσως γινόταν η επέμβαση. Με το ακονισμένο μαχαίρι, χαραζόταν το χείλος του ζωντανού και τού δίναν να ματσαλάει γουρουνοτσάρουχο για να μείνει το στόμα του μόνιμα ανοιχτό και έτσι του περνούσε. Βέβαια, ίσως το χαρκόμα να δημιουργούσε κάποια αντίδραση. Μα σίγουρα το γουρουνοτσάρουχο μέσα στο στόμα του ζώου, το ανάγκαζε να κρατάει το στόμα ανοιχτό και να παίρνει αέρα. Άλλα όλα αυτά τα κατήργησε πια η κτηνιατρική και τα λιγοστά τώρα ζώα μπαίνουν στις κληνικές.

9. Η ΚΟΨΑΝΤΕΡΑ

Άλλη φοβερή αρρώστεια της παλιάς εποχής, όταν τα ζωντανά κοπαδιάρια ή σπιτί-

σια ποτιζόντουσαν σε βάρκα ή σε σπηλιθάρια ή σε στεκούμενα νερά, ήταν η κοψαντέρα που τις περισσότερες φορές ήταν και θανατηφόρα.

Σημάδια για την κοψαντέρα κυρίως στα γίδια, ήταν το κοκκίνισμα των ματιών τους το συνεχές βέλσασμα και το κάθισμα με μπροστινά και πισινά κάτω με σαφείς ενδείξεις μεγάλου πονόκοιλου. Αιτία όλης αυτής της φοβερής ιστορίας, ήταν ένα πολύ μικρό σκουληκάκι κόκκινο που κυκλοφορούσε μέσα στο στάσιμο νερό: η κοψαντέρα, εξ ου και η ονομασία της αρρώστειας. Με τα πρώτα συμπτώματα, εάν το πρόφθαναν οι τσοπάνηδες, αμέσως έβαζαν σε ενέργεια όλα τα σχετικά, για να προκαλέσουν αμέσως την αποβολή δια της φυσικής οδού της κοψαντέρας, πότιζαν μέλι το ζωντανό ή πετιμέζι ή άλλα ανάλογα και προκαλούσαν το αναχάρασμα ταχύτητα, μήπως και προφθάσουν. Πολλοί σ' αυτήν την περίπτωση έσφαζαν εγκαίρως το άρρωστο ζώο, διότι στο κάτω-κάτω δεν «είχε τίποτα», κοψαντέρα ήταν. Άλλοι όμως, οι ποιο υπομονετικοί, με το πρώτο κοκκίνισμα των ματιών, ρίχτονταν στη θεραπευτική αγωγή και τις περισσότερες φορές δεν κατάφερναν τίποτα.

Τώρα δεν έχει ούτε σπηλιθάρια ούτε βάρκα, αλλιώς και όπως πολλές φορές το είπαμε ούτε και γίδια για ν' αρρωστήσουν.

10. Η ΛΥΣΣΑ

Άσχημες είναι όλων οι αναμνήσεις με τα λυσσάρικα σκυλιά. Μεγάλη η κατακραυγή και όλο το χωριό στο πόδι με τις παγάνες. Το πράγμα έφθανε στο εξορθορμό, ύστερα από προσπάθειες πλησιάζματος του αρρώστου ζώου, με όλα τα όπλα: πέτρες, ματσούκες, καραμπίνες κ.λπ. Άλλα δεν ήταν μόνο τα λυσσάρικα σκυλιά που αναστάτωναν τον τόπο. Ήταν και ο φόβος δαγκώματος και μεταδόσεως της φρικτής αρρώστειας στα άλλα κατοικίδια ζώα (άλογα, μουλιάρια, γάτες, άλλα σκυλιά, κ.λπ.) και καμιά φορά και στους ανθρώπους. Τότε και μόνο ανέκυπτε και το πρόβλημα διασώσεως και θεραπείας. Το δαγκωμένο από λυσσάρικο σκυλί ζώο, το πότιζαν μοιόχες, καρδοματζουράνες και άλλα, αλλιώς τελικώς, όπως το είχαν δέμενο για κάθε προφύλαξη, και αφού ήταν αδύνατη η θεραπεία του, του κοκκίνιζαν νερό από πάνω και ψοφούσε.

Στα πολύ παλιότερα χρόνια, έτυχε να δαγκωθούν και άνθρωποι από λυσσάρικο σκυλί. Βέβαια, τα λυσσάρικα ήσαν άγνωστα την εποχή εκείνη και η πρακτική έδινε και έπαιρνε. Ξακουστός ήταν ο γέρο - θωμάς, από το Χλωμό, που ήξερε ένα βο-

τάνη και μόλις το έδινε στα ζώα ή σε ανθρώπους αμέσως θεραπευόντουσαν. Δυστυχώς όμως, το μυστικό του αυτό ο γέρο - θωμάς το πήρε μαζί του και ποτέ δεν τόπε σε κανέναν. Πολλοί διηγούνται την εκατό τοις εκατό επιτυχία της θεραπείας της λύσσας, από το γέρο - θωμά. Συνήθως, τα δαγκωμένα ζώα τα σκότωναν προτού καλά - καλά λυσσάξουν. Και αυτά προληπτικώς μέχρι τις μέρες μας.

11. ΤΟ ΣΤΡΙΨΙΜΟ

Εδώ πηδόν τα κτηνιατρικά μας εισέρχονται σε πολύ δύσκολες επεμβάσεις στα ζωντανά, όταν για διάφορους λόγους οικονομικούς ή και πρακτικούς της εκμεταλλεύσεως των, πρέπει να ευνοχιστούν. Πολλοί και οι τρόποι του ευνοχισμού, αναλόγως με το ζώο. Οι δε ειδικοί, κατά περίπτωση, μετεκαλούνταν σαν μεγάλης φήμης χειρουργοί, για την επέμβαση. Ο Τσόχλας απ' την Κουκουβίστα για το στρίψιμο των αλόγων, παλιότερα ο Καραδούκας. Στο χωριό είχαν τα πρωτεία, ο Τσακούμης απ' το Μαυρολιθάρη για την αφαίρεση ωοθηκών των θηλυκών χοιρινών, ο μακαρίτης Γρ. Κάντζος ή ο μπάρμπα-Νίκος Κατζάκος για τ' αρσενικά χοιρινά, ο Καυκιάς απ' το Γαρδικάκι για ταύρους κ.λπ., αλλιώς και άλλοι πολλοί ειδικοί προσεκαλούνταν τα παλιότερα χρόνια γι' αυτού του είδους τις επεμβάσεις. Για τους τράγους και τα κριάρια η επιμέλεια της επεμβάσεως ανήκε στους τσοπαναριούς και πολλοί ήταν, ιδίως οι γεροντότεροι επιδέξιοι. Αυτές οι επεμβάσεις, όπως και νάχε το πράγμα, επώδυνες και σκληρές για τα ζώα, είχαν την τέχνη τους και την τεχνική τους, σε τρόπο ώστε να αποφεύγεται τόσο το ατύχημα όσο και η ταλαιπωρία η μεγάλη των ζωντανών. Στα μεγάλα ζώα, όπως στα αλόγα, στους ταύρους κ.λπ. απαιτείτο σύμπραξη πολλών μαζί «για να το κάμουν καλά».

Το έδεναν με τριχιές και το έριχναν κάτω και ο ειδικός επενέβαινε με προσοχή και μαστοριά. Στα θηλυκά χοιρινά για την αφαίρεση των ωοθηκών τα κρεμούσαν ζωντανά από δένδρο μπηχτοκέφαλα και εκεί ο ειδικός έσκιζε από τα πλάγια προς τα λαγώνια με κοφτερό μαχαίρι και αφαιρούσε τις ωοθήκες. Ξαν δε επούλητικό και απολυμαντικό, χρησιμοποιούσαν καρβονόσκονη. Τα αρσενικά χοιρινά «τα διάλεγαν» επί τόπου καταγής στα γόνατα τους, αλλιώς σε πολύ μικρή ηλικία, όπως και σήμερα. Στα κοπάδια το στρίψιμο γίνεται και ακόμα ορισμένη εποχή με πολλούς τρόπους. Βέβαια μετά από τις επεμβάσεις τα ζωντανά χάνουν και την ορμή τους και τη διάθεσή τους, παχαίνουν και η αντοχή τους είναι οπωσδήποτε μικρότερη.

Ούτε σκέψη για νυστέρια απολυμαντικά και άλλα παρόμοια τέλεια μέσα που παρέχει σήμερα η κτηνιατρική. Άλλα ένα είναι γεγονός: ότι και αυτά τα μέσα της επιστήμης ξεκίνησαν από αυτή μας την

(Συνέχεια στη σελίδα 10)

(Συνέχεια από τη σελίδα 9)
ηλικία εμπειρία.

12. Ο ΧΟΙΡΟΛΑΙΜΟΣ

Είναι η μοναδική αρρώστια των χοίρων. Μάλιστα είναι η πιο επικίνδυνη και η πιο δυσίατη. Συνήθως παρουσιάζεται στις αρχές του καλοκαιριού και τα πρώτα συμπτώματα είναι φράξιμο της φωνής του χοίρου, ελαφρό βήξιμο και ένα ιδιόρρυθμο γρύλισμα και πάνω από όλα η ανορεξία στο κατ' εξοχήν φαγανό αυτό ζώο. Σαν προληπτική θεραπευτική για το χοιρόλαιο, είναι το μόνιμο δέσιμο του γουρουνιού, γιατί το άφημα το αναγκάζει να έρχεται σε επικοινωνία με άλλα χοιρινά, που πιθανόν να είναι φορείς του χοιρόλαιμου. Αλλά η συνήθεια παλαιότερα του δέσιματος των γουρουνιών κοντά στ' αυλάκι πριν τοιμεντωθεί έφερνε το ίδιο αποτέλεσμα, γιατί από τον πάτο από το χωριό μέχρι την κορυφή και από το ένα κι από το άλλο μέρος, όλοι έδεναν τα γουρουνία τους κοντά στ' αυλάκι και εάν ήταν ένα μοιουμένο κολληούσαν όλα, γιατί τα μικρόβια τα έφερνε το μοιουμένο νερό. Μόλις παρουσιάζόταν ο χοιρόλαιο αμέσως εις ενέργειαν και τα αυτοσχέδια φάρμακα. Πότισμα με πετιμέζι ή με μέλι, άνοιγμα του στόματος και ρίξιμο στάχτης μέσα στο λαιμό και άλλα γιατροσόφια, που είχαν βέβαια κάποια βελτίωση στο άρρωστο ζώο, αλλά κανένας δεν μπορεί να ειπεί ότι έφταναν και μέχρι θεραπείας. Πλέον όπως το έχωμε ειπεί και σ' άλλα κτηνιατρικά σημειώματα κανένας δεν τρέφει χοιρινό, όπως παλιά, κι έτσι εξαφανίστηκε οριστικά ο χοιρόλαιο.

13. Η ΓΚΟΥΣΑ

Για να αποφύγουμε την παραξήγηση υπάρχουν δύο είδη γκούσας. Είναι η γκούσα ή γκούσια των κοτιών, δηλαδή η κατάληξη του οισοφάγου που δέχεται τις τροφές στα πουληρικά και η γκούσα η αρρώστια, που παθαίνουν συνήθως τα γίδια, ένα είδος πονόλαιμου.

Εδώ πρόκειται για την δεύτερη, την αρρώστια, τη γκούσα, που πρήζεται και φράζει ο λαιμός τους.

Όταν προσβάλλονται απ' αυτήν την αρρώστια μοιάζουν σαν κλαπατοιασμένα, βήχουν και βγάζουν σάλια.

Σταματάει κάθε όρεξη για βοσκή και σιγά - σιγά βαρύνουν και απιστομάνε κάτω με μπροστινά και πισινά πόδια, τεντώνοντας και τρίβοντας το λαιμό κάτω στο χώμα. Οι τσοπαναράιοι λένε, πως άμα ανοίξεις το στόμα είναι κατακόκκινος και πρησμένος.

Το πρώτο σύμπτωμα είναι το βράχνιασμα στο βέλασμα. Αυτό είναι σήμα και προειδοποίηση στον τσοπάνο, ότι το γίδι προσβλήθηκε από γκούσα. Κι αν προφτάσει και γίνει έγκαιρη η διάγνωση, αρχινάει τη θεραπεία και γίνεται καλή.

Αν όμως δεν το πάρει χαμπέρι γρήγορα ο τσοπάνης, τότε «νίψου κι «αποφάγαμε».

Το γίδι είναι καταδικασμένο και ή που το σφάζει ή που τ' αφήνει να ψοφήσει τις περισσότερες φορές ή σπάνια να γιάνει.

ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ

Από το υπό έκδοση βιβλίο ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ
Του ΔΗΜ. ΧΡ. ΧΑΛΑΤΣΑ

Υπάρχει φάρμακο για τη γκούσα. Εκτός από τα ζεστά πίτουρα με «επιθέματα εξωτερικά», είναι το πότισμα με ζεστό μπουλουγούρι βρασμένο με πετιμέζι.

Μερικοί τσοπαναράιοι παλιότερα τη θεραπεία με στάχτη.

Έχωναν το χέρι τους μέσα στη στάχτη κι έκαναν επαλείψεις μέσα στο λαιμό του άρρωστου ζώου.

Αλλά, μάλλον, τα φάρμακα αυτά είχαν ανασταλτικά αποτελέσματα τις πρώτες ημέρες της εμφανίσεως της αρρώστιας. Στις προχωρημένες περιπτώσεις το αποτέλεσμα ήταν πάντοτε το ίδιο, όπως είπαμε: ή το μαχαίρι ή ο ψόφος. Διάλεξε και πήρε.

Βέβαια, πρόβλημα ήταν στους σιχασιάρηδες να φάνε από τέτοιο σφαχτό.

Αλλά έτσι εύκολα πετάς, μια περιουσία στο δρόμο; Ιδίως στα παλιότερα χρόνια. Πάντως, ένα είναι γεγονός, ότι η γκούσα δεν πολλαπλαιάται τα κοπάδια. Ήταν και είναι απ' τις σπάνιες αρρώστιας.

14. Ο ΨΟΦΟΣ

Ο τσοπαναράιοι λένε: «Ότι κάνει η γίδα την άνοιξη στο πουρνάρι, της το γυρίζει πίσω με την ψόφο το φθινόπωρο στην γίδα το τομάρι». Είναι αλήθεια ότι την άνοιξη το ροδάμι, δηλαδή τα κόκκινα τρυφερά βλαστάρια του πουρναριού, είναι από τα καλύτερα και τα πιο αρεστά βοσκήματα της γίδας, μαζί με τους κόκκους τους κατακόκκινους του ροδαμιού, που αποκεί μεταβατίστηκε το ερυθρό χρώμα σε «κόκκινο» δηλαδή χρώμα του κόκκου. Περιττό να τονισθεί η ποιότητα του γάλακτος των γιδιών, όταν την άνοιξη βόσκουν το ροδάμι. Είναι μοσχοβοηθηστά και τα τυριά και το βούτυρο. Όμως, όση γλύκα και απόδοση έχουν τα φύτρα του πουρναριού την άνοιξη με το ροδάμι, τόσο επικίνδυνα γίνονται τα φύλλα του για τα γίδια το φθινόπωρο. Πιάνουν από κάτω τα πουρνάρφυλλα κάποιοι μύκητα, που για τη γίδα που θα το φάει είναι επικίνδυνο, έως θανατηφόρο. Είναι ο περίφημος ψόφος. Τα συμπτώματα που παρουσιάζουν οι γίδες, όταν προσβληθούν από τον ψόφο, είναι έντονη κακοδιαθεσία που εκφράζεται με το σταμάτημα του βοσκήματος, με διάθεση συνεχούς ποτίσματος με έντονη διάρροια και φυσικά πόνους, έτσι ώστε το ζώο να σταματάει να περπατάει και να λαγιάζει, βελιάζοντας κάτω στο χώμα. Οι τσοπάνηδες όταν παρουσιάζουν τέτοια συμπτώματα, φροντίζουν για το έντονο πότισμα και τάλισμα με καθαρή τροφή, έως ότου το ξεπεράσουν. Ορισμένα όμως, ιδιαίτερα όταν προσβληθούν από ψόφο βαρείας μορφής, δεν μπορούν να το ξεπεράσουν και ψοφούν. Προληπτικά για

ν' αποφευχθεί ο ψόφος οι τσοπαναράιοι το φθινόπωρο αποφεύγουν τη βοσκή σε πουρνάρωτο, μέχρι που μπαίνει ο χειμώνας. Αντίθετα κατά τους χειμερινούς μήνες, ο ψόφος εξαφανίζεται από τα πουρνάρια και στις βαρείες μέρες με το πολύ χιόνι, κληρίζουν τα γίδια με κλωνάρια από πουρνάρες, που όχι μόνο δεν έχουν καμιά σχέση με τον ψόφο, αλλά τουναντίον είναι μοναδική ευκαιρία να ταιστούν με κλωρασιά, σαν ανάπαυλα στις βαρετές βαμβάκοπιτες τις βρώμες, τα κρι-

θάρια και το καθαμπόκι.

15. Η ΚΑΤΜΑΡΑ

Στην Παρμάρα τα γιδοπρόβατα τα πιάνει τρεμούλα, δηλαδή ρίγος και αδυναμία να περπατήσουν, γιατί η προσβολή αυτή εξομοιώνεται με τους ρευματισμούς που βρίσκουν τον άνθρωπο. Αντίθετα η κατμάρα είναι αρρώστια του κοιλιακού χώρου των αιγοπροβάτων. Τα συμπτώματα της κατμάρας είναι το έντονο πρήξιμο της κοιλιάς και η εμφάνιση όγκου ή όγκων εξωτερικά στον κοιλιακό χώρο.

☆☆☆

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΜΑΣ

Είναι σχεδόν απίστευτη η εξέλιξη της γεωργίας μας τα εκατόν πενήντα τελευταία χρόνια, από την πανάρχαιη καλλιέργεια με το αλέτρι στη μηχανική καλλιέργεια με το τρακτέρ. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά από την αρχή.

Από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι τα πρόσφατα παλιότερα εκατόν πενήντα χρόνια, το όργωμα της γης γινόταν με το άροτρο.

Κάθε σπίτι έτρεφε μαζί με τα άλλα οικόσιτα ζώα και δύο βόδια, που τα χρησιμοποιούσε για το όργωμα των χωραφιών. Ήταν οι διάφοροι κοκκίνηδες, μελαιοί, μουτζούρηδες και καρβούνηδες που ζεύονταν το ζυγό ανά δύο, για να σύρουν το αλέτρι με το υνί για το γύρισμα της γης. Τα πιανόμενα σπίτια διατηρούσαν πάντοτε δυο βόδια γι' αυτή τη δουλειά και τα πιο παρακατιανά από ένα, που τα ζευγάρωναν με το βόδι του κολλητήγα τους ή του σέμπρου εναλλακτικά και όργωναν και έσπερναν τα χωράφια τους.

Ο ζυγός ήταν ένα ξύλινο τελάρο για να κρατεί το ζευγάρι, που εφαρμοζόταν στη ράχη των δύο βοδιών, ώστε να συμπορεύονται άρρηκτα μεταξύ τους. Πίσω του σπριζόταν το παλατζόξυλο, που έφτανε ως το αλέτρι γαντζωμένο, το οποίο ήταν σαν ένα διπλό ανεστραμμένο σε σχήμα ταυ, που στην πάνω μεριά είχε το χερούθι και στην κάτω το προσμύτι με κολλητό το σιδερένιο υνί, που έσκιζε και γύριζε στο χωράφι το χώμα.

Στο λαιμό των βοδιών ήταν περασμένη στο καθένα η ζεύλα, (ξύλινη από γυριστό κλωνάρι). Οι ζεύηδες από τη μια και την άλλη πλευρά τους, είχαν προσδεμένες τις τριχιές που με αυτές οδηγούσε το όργωμα ο ζευγίτης και έφταναν προσδεμένες ή στα χέρια του ή στο λαιμό του ή στη μέση του.

Με τα βόδια ο κάθε γεωργός, επειδή το όργωμα ήταν βραδύ, δεν ξεπέρναγε το ένα έως ενάμισο στρέμμα την ημέρα.

Ακολουθούσε το διβόλισμα και η σπαρμούδιά ή το φύ-

μα των φυτανιών στα κωνοχώρα. Στην αρχή όμως του περασμένου αιώνα τα πράγματα άλλαξαν. Τα βόδια αντικαταστάθηκαν με τα μολιάρια (τα μηλάρια) και το αλέτρι με τη μηχανή με το σιδερένιο σκελετό που στην κάτω άκρη της κατέληγε κολλημένο το υνί.

Τις ζεύηδες αντικατέστησαν οι λαιμαργιές και το παλατζόξυλο αντικαταστάθηκε με

Έτσι το ζώο γονατίζει και λουφάζει, χωρίς να μπορεί να σηκωθεί για να βοσκήσει ή να ποτιστεί. Οι τσοπάνηδες, ως πρακτικό θεραπευτικό μέσον σ' αυτές τις περιπτώσεις, είχαν το χάραγμα του ουρανίσκου του ζώου και την προσαρμογή γουρουντσάρου, δηλαδή δέρματος γουρουνιού στο στόμα του, έτσι που να προσπαθεί να το φάει, χωρίς να μπορεί, για να παραμένει το στόμα του ανοικτό. Με αυτά τα γιατροσόφια γινόταν το γιάτρεμα της κατμάρας. Όμως, αν η αρρώστια δηλαδή το πρήξιμο και οι όγκοι δεν ήταν εξωτερικοί, αλλά το πρήξιμο της κοιλιάς επέμενε, τότε το περίμενε η σφαγή με βρώσιμο μόνο το κρέας, χωρίς την κοιλιά και τα εντόσθια, τα οποία τα έθαβαν και δεν τα έδιναν ούτε στα σκυλιά από τον φόβο να μην μοιυθούν και ψοφήσουν.

δυο παλάτζια ξύλινα, στα οποία προσδεόνταν οι αλυσίδες και ο κάθε γεωργός με το νέο σύστημα έφτανε να οργώνει μέχρι τέσσερα και πέντε στρέμματα την ημέρα.

Μετά την Κατοχή η καλλιέργεια άρχισε να γίνεται μηχανικά με τα τρακτέρ που η απόδοση του σε καλλιέργεια και σε απόδοση δεν συζητείται. Και εδώ η τεχνολογία σάρωσε την παράδοση.

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ

Ντόπια Κρέατα
Μοσχάρια - Χοιρινά - Αρνιά
Ελεύθερης Βοσκής

ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΤΑΓΑΡ

Η πολιτιστική ομάδα ΤΑΓΑΡ συνεχίζει και αυτό το χρόνο τις δράσεις της.
• Στις 17 Απριλίου 2023, ημέρα Δευτέρα, πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του

Προοδευτικού Πολιτιστικού Συλλόγου ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ, των «Καστελλιωτικών Νέων», της «Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καστελλίων» και της Πολιτιστικής Ομάδας ΤΑΓΑΡ «εκδήλωση - αφιέρωμα» για να τιμήσει τον Καστελλιώτη σκηνοθέτη Δημήτρη Γ. Μακρή με παρουσίαση του βιβλίου του: 'Ήχος,

κάμερα, κλακέτες. «Η ζωή χωρίς μοντάζ» με σχετική προβολή και συζήτηση.
• Στις 30 Απριλίου 2023, παραμονή της Πρωτομαγιάς, πραγματοποιήσε σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Καστελλίων «Δωρική Τετράπολις» και τον Πολιτιστικό Σύλλογο Γυναικών Καστελλίων «Η ΠΡΟΟΔΟΣ» πολιτιστική εκδήλωση για τη γιορτή της Πρωτομαγιάς.
Η εκδήλωση στην οποία συμμετείχαν παιδιά και

ενήλικες έγινε στο προαύλιο του πρώην Δημοτικού Σχολείου Καστελλίων, όπου έγινε κατασκευή «μαγιάτικων στεφανιών» και περιλάμβανε μουσική,

χορό του χορευτικού τμήματος του Πολιτιστικού Συλλόγου «Δωρική Τετράπολις», όπως φαίνονται στις φωτογραφίες.
• Σειρά τώρα έχουν οι καλοκαιρινές πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα περιλαμβάνουν πολιτιστικές δραστηριότητες με εικαστικές παρεμβάσεις και μουσικές εκδηλώσεις, με τη συνεργασία όλων των πολιτιστικών φορέων του χωριού.

• Θα ακολουθήσει ο Πολιτιστικός Αύγουστος 2023, το πρόγραμμα και οι συνεργασίες του οποίου αναγράφονται στη σελίδα 16.
Η πολιτιστική ομάδα ΤΑΓΑΡ σας εύχεται ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ.

Ταγάρ
Facebook: Tagar Art and Culture Community

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ο αντίλογος, απαραίτητος για τη δημοκρατία

Κύριε διευθυντά,
Οσονούπω, θα έχουμε εκλογές. Θα κληθούμε να ασκήσουμε το ύψιστο δημοκρατικό μας δικαίωμα, που δεν είναι μόνο δικαίωμα αλλά και υποχρέωση. Διαφορετικά, όταν δε μετέχουμε στις δημόσιες δημοκρατικές λειτουργίες, δε θα είμαστε ελεύθεροι πολίτες, αλλά ιδιώτες. Η ιδιωτία (idiot), ιατρικός όρος, σημαίνει την άκρα ηλιθιότητα.
Υπουργός σημαίνει υπέρτης και πρωθυπουργός πρώτος υπέρτης. Τα υψηλά αξιώματα δε σημαίνουν μόνο προνόμια, αλλά πρωτίτως υποχρεώσεις. «Ο πολίτικος είναι όχι για να νέμεται, αλλά για να τον νέμονται», έγραφε ο αείμνηστος συμμαθητής και φίλος Σαράντος Καργάκος.
Στα δημοκρατικά καθεστώτα, ο λόγος έχει αντίλογο. Ένας Σοβιετικός είχε ρωπήσει τον Γεώργιο Παπανδρέου, τον Γέρο της Δημοκρατίας, τι γνώμη έχει για τη δημοκρατία τους. «Μα, εσείς δεν έχετε δημοκρατία. Αντιπολίτευση έχετε;» «Δεν χρειάζεται. Συμφωνούμε σε όλα». «Μην υποτιμάτε τον Ρωσικό λαό. Μόνο τα ζώα συμφωνούν σε όλα!».

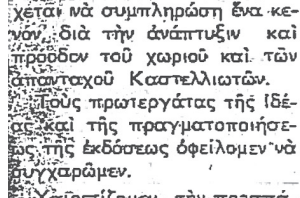
13/6/2023
Ιωάννης Αθ. Μακρής
Καστελλία Παρνασσίδος

Καστελλιωτικά Νέα

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ   ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 1   15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1963
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ ΑΡΙΘ. 1   ΤΗΛΕΦ 628.529 ΑΘΗΝΑΙ   ΤΑΧ. ΤΟΜΕΑΣ 141

Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. Π. ΤΣΑΚΝΙΑ

Φίλε κ. Διευθυντά,
Αιθαύομαι. Ιδιαίτερα τιμή και χαρά ως εκπρόσωπος των κατοίκων του χωριού, να χαιρετίσω την έκδοση της εφημερίδας σας. Η προσπάθειά σας μέσα στον κύκλο των επιδιώξεων του. εν Αθήνας Συλλόγου Καστελλιωτών, έρ-

χεται να συμπληρώσει ένα κεφάλαιο, δια την ανάπτυξιν και πρόδον του χωριού και των κατοίκων Καστελλιωτών. Η πρώτη πρωτοεργασία της ιδέας και της πραγματοποιήσεως της έκδοσεως όφειλομεν να συγχαρώμεν.
Χαιρετίζομεν την προσπάθειάν και εύχόμεθα πλήρη εύδοσίαν των εργασιών σας, δια την εξυπηρέτησιν των εύγενών σκοπών, ύποσχόμενοι ότι θα ελθωμεν άρωγοί εις την πραγματοποίησιν των επιδιώξεων της εφημερίδος σας.
Εις τὸ προσεχές φύλλον θα δημοσιεύσωμεν τὸ ἱστορικὸν ἄρθρον τοῦ Ταξιάρχου κ. Δ. Λυκαυεργίου ὑπὸ τὸν τίτλον «ΤΟ ΚΥΤΙΝΙΟΝ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΤΕΣ ΜΑΣ»

ΔΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Ἡ φιλοδοξία μας γιὰ νὰ προσφέρουμε κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, στὸ χωριὸ πὺ πρῶ τοιεῖσθε τὸ φῶς, ἀνατραπήκαμε καὶ πρωτογνωρίσαμε τὸν κόσμο, μὰς ὤθησε στὸ νὰ παρουσιάσουμε μὲ τὰς μικρὰς μας δυνάμεις τὸ λιτὸ αὐτὸ φύλλο τῆς ἐφημερίδος.
Νιώσαμε τὴν ἐσωτερικὴ ἀνάγκη νὰ ἔχουμε ἓνα ὄργανο ἐπικοινωνίας, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ στρέψουμε τὴν προσοχὴν ἡμῶν γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ καὶ τῶν χωρικῶν μας ὁποῦδήποτε κι' ἂν οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς μᾶς ἡνάγκασαν νὰ ρισκάρουμε καὶ πὺ νὰ ἀποτελεῖ ἓνα συνδετικὸ κρίκο μεταξὺ μᾶς.
Δηλοῦμε, ὅτι ἡ ἐφημερίδα μας δὲν ἀνήκει σὲ κανέναν. Οὔτε στὰ πρόσωπα, πὺ ἐνδεχομένως ἀπὸ τὶς στήλες ἔμψυγονται, οὔτε σὲ πολιτικὰ παρατάξεις καὶ συμφέροντα. Ἀνήκει σ' ὅλους γενικὰ τοὺς Καστελλιῶτες. Καὶ μοναδικὸ σκοπὸ ἔχει τὸ ΚΑΣΤΕΛΛΙ. Οἱ στήλες εἶναι ἀνοικτὲς γιὰ κάθε συγχωρικὸν μᾶς καὶ γιὰ κάθε ζήτημα, πὺ ἀφορᾷ αὐτοὺς καὶ τὸ χωριὸ μᾶς.
Ἀρχὴ μᾶς θὰ εἶναι νὰ ἐπι-

νοῦμε κάθε ἓναν, πὺ καθ' ὁσονδήποτε τρόπο ἐνισχύει καὶ βοηθᾷ τὸ σκοπὸ μᾶς.
Ἐπισημᾶς γνωρίζομεν ὅτι ἡ συνέχισις ἢ μὴ τῆς εὐγενικῆς προσπάθειας εὐρίσκειται εἰς τὰς χεῖρας ὄλων μᾶς.
Διὰ τὴν ἱστορίαν εἴμεθα ὁπορευμένοι συνεπεῖς πρὸς τ' ἀνωτέρω νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 28ης Ἀπριλίου 1963, ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν παρουσίαν ἑκδοσῶν.
Πρόεδρος: Γεώργιος Ν. Παπανικολάου.
Ἄντιδρος: Ἀθανάσιος Α. Κάντζος.
Γεν. Γραμματεὺς: Νικ. Κ. Τσακνίας.
Ταμίας: Χρῆστος Δ. Χαλατσᾶς.
Εἰδ. Γραμματεὺς: Σοφία Δ. Παπακυπριανοῦ.
Συμβουλοὶ: Γεώργιος Δ. Μακρῆς, Κωνσταντῖνος Ν. Μοσχολιός, Στέφανος Ἀθ. Ἀποστολόπουλος, Ἰωάννης Παν. Παπανικολάου.
ΓΕΩΡ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΜΑΣ

ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ

Ἄδύνατο πρᾶγμα νὰ μείνη κανένας χωρὶς ρίζα. Θὰ μολιθὴν ὅταν μετέωρο φαίνόμεν, ἀλλὰ δὲν δὲν εἶναι δέντρον καὶ συζαίην στὰ τυφλά τοὺς ναμῶς τῆς μητέρας γῆς καὶ νὰ δένη τοὺς καρπούς τοῦ σπῆτιλλοῦ. Σὲν τὰ ξερριζωμένα δέντρα καὶ πὺ ἀπλῶν κλάδων κατὰ ἄνω τῶν καρπῶν τοῦ, τὰ χέρια τῆς Ἀθῆνῆς μοιάζομεν ὄλοι ἐκεῖνοι πὺ ὁ σχολικός κήπος τοῦ χωριοῦ μᾶς δάδεισε στὰ φυτῶρια τῆς πρωτοεὐσεως ἢ τῆς συμπρωτεύσεως, τῆς κάθε μεγαλοπόλης ἢ τῆς ξενιτειᾶς, φυλλοροοῦμε κατὰ ἄνω τὸ φθινοπώρινὸ Πεντελικὸ ἀεράκι ἀνθίζον στὸ πρῶτο ἀνοιξιῶτικο χαμόγελο τοῦ Ὑμητοῦ τὰ ελαστάρια καὶ τὰ παραθαλάσσια μᾶς, τυλιγόμενα στὶς χειμωνιάτικες λευκὲς νυφάδες τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Πλουτίζει κάθε χρόνο ὁ σχολικός μας κήπος τὰ φυτῶρια καὶ τοὺς κήπους τῶν πόλεων καὶ μᾶς τρυγοῦν τὰ ξένα χέρια. Ὅμως, ὅταν ἡ ρίζα μᾶς θυμᾶται τοὺς χλωμούς πὺ πρωτοβόταζε, ἀπλοῦμε ἀπελπισμένα τὰ γερικά κλωνάρια μᾶς πρὸς τὴν μητέρα γῆ πὺ μᾶς κυλεῖ.
Γιώργης Χαλατσᾶς

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΕΤΡΑΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ

Τοῦ κ. Π. Α. Τσακνῆ

Ἄνατολάς διὰ μέσου μίσεως στεφῆς χαράδρας μῆκους 4 περίπου χιλιομέτρων, διὰ νὰ ἐνωθῆ πρὸς τὸ ἄκρον τῆς κοιλάδας περὶ τὴν Σουβάλλαν, μὲ τὸν Φωκικὸν Κηφισόν.
Ἡ χαράδρα πὺ ἀποτελεῖ τρένον τινὰ καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ σὲ ὄλον τὸ μήκος τῆς τῶν τεσσάρων χιλιομέτρων, σχηματίζεται ἀπὸ δυο ὄροσειρας, μίσεως τῆς Γκιώνας καὶ τῆς ἄλλης τῆς ὄχθης, αἱ

ὁποῖαι, ὕψομενοι σχεδὸν κατακόρυφος, ἀπειλοῦν νὰ κλείσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ὅπως αἱ Σὺμπληγάδες Πέτρων, ἔτσι πὺ νὰ νομίζη κανεὶς ὅτι τὴν χαράδραν αὐτὴν εἶδε καὶ ἐνεπιεσθῆ αὐτὸς πὺ ἐδημιούργησε τὸν μῦθον τῶν Σὺμπληγάδων Πετρῶν.
Κατὰ μήκος τοῦ ποταμοῦ Πίνδου καὶ πλησίον τῶν ὄχθων τοῦ, οἱ Δωριεῖς ἔκτισαν (Συνέχεια εἰς τὴν 4ῆν σελ.)

Το πρώτο φύλλο (1η σελίδα) των «Κ.Ν.» που εκδόθηκε στις 15 Αυγούστου 1963 είχε, όπως φαίνεται σ' αυτή τη σελίδα μικρό σχήμα και ήταν 4σέλιδη.

ΤΑΒΕΡΝΑ «Η ΜΙΡΑΝΤΑ»

*Ευχάριστο περιβάλλον,
καλή εξυπηρέτηση
Η αίθουσα διατίθεται
για συνεσιώσεις*

Βασίλειος Νάκο

Καστέλλια

ΚΑΦΕ ΜΠΑΡ - ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΟ

«ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ»

Μήτσα Πέτρου - Σπυριδάκη

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Καστέλλια Φωκίδας

ΠΕΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΝ

Η εκτροφή πέστροφας στο χωριό μας που στηρίξαμε από την πρώτη στιγμή συνεχίζει να λειτουργεί. Θαυμάσιο, υγιεινό και γευστικό το προϊόν, ενώ κυκλοφορεί και καπνιστή πέστροφα και σε διάφορα καταστήματα σε μια καλαίσθητη συσκευασία.

**ΠΡΟΤΙΜΗΣΤΕ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ,
ΕΤΣΙ ΒΟΗΘΑΤΕ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΩΡΙΝΗΣ ΤΟΥ ΖΩΝΤΑΝΙΑΣ**

Από την ιστορία του τόπου μας

ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ (Εγγλέζικο Νεκροταφείο)

Κοντά στα σύνορα με τη Φθιώτιδα, ανάμεσα από τα χωριά Γραβιά και Μπράλο βρίσκεται εδώ και σχεδόν 100 χρόνια, από το 1917, το βρετανικό στρατιωτικό κοιμητήριο. Προς το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι σύμμαχοι: Γάλλοι, Ρώσοι, Σέρβοι, Έλληνες, Ιταλοί και ειδικά οι Άγγλοι επιχειρούσαν στα Βαλκάνια στο μέτωπο Σαλόνικα με την κορύφωση των επι-

χειρήσεων το καλοκαίρι του 1918. Η κύρια οδός μεταφοράς στρατευμάτων, υλικού και εφοδίων ήταν διαμέσου θαλάσσης προς Θεσσαλονίκη. Όμως η Γερμανία ως κύρια δύναμη του Άξονα για να βοηθήσει τους συμμάχους της, Βούλγαρους και Τούρκους, προσπάθησε να ανακόψει την οδό αυτή διαμέσω του υποβρύχιου πολέμου. Τα γερμανικά υποβρύχια ανάπτυξαν περιπολίες στο Βόρειο και Ανατολικό Αιγαίο με αποτέλεσμα να δυσκολέψουν σημαντικά τη γραμμή εφοδιασμού των συμμάχων.

Η μόνη εναλλακτική λύση ήταν η μεταφορά στρατευμάτων από τον Τάραντα της Ιταλίας διαμέσω του ασφαλούς Κορινθιακού Κόλπου στην Ιτέα και από κει με φορτηγά στο σιδηροδρομικό σταθμό του Μπράλου και στη συνέχεια στη Θεσσαλονίκη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση μεγάλης μάζας στρατιωτών στις δύο πόλεις και η ανάγκη ιατρικής μέριμνας. Αρκετά και διαφορετικά τμήματα του συμμαχικού στρατού πέρασαν από τη γραμμή Ιτέα-Μπράλος. Επίλεκτες μονάδες Βρετανικού στρατού όπως 2ο Τάγμα Πεζικού του Duke of Cornwall's Light Infantry και διάφορα τάγματα Μηχανικού (Corps of Royal Engineers) και Ρωσική μονάδα Χημικού Πολέμου (Russian Lab Corp). Δημιουργήθηκαν στρατόπεδα ανάπαυσης στην Ιτέα και Μπράλο, Γαλλικό Σταθερό Στρατιωτικό Νοσοκομείο στην Ιτέα και Βρετανικός σταθμός πρώτων βοηθειών στο Μπράλο. Σταδιακά με την αύξηση των αφίξεων μεγάλης μάζας στρατιωτών μεταφέρθηκε στο Μπράλο το 49 Βρετανικό Σταθερό Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

Τα Βρετανικά Σταθερά Στρατιωτικά Νοσοκομεία της εποχής εκείνης εγκαθίστανταν πλησίον σιδηροδρομικού σταθμού, ήταν χωρητικότητας μέχρι 400 κλινών και είχε ειδικούς για αντιμετώπιση των κοινών ασθενειών, θυμάτων χημικού πολέμου, επιδημιών, αφροδισιακών παθήσεων, ψυχολογικών παθήσεων κτλ.

Για τις ανάγκες ενός τέτοιου νοσοκομείου στο Μπράλο δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 1917 και το Στρατιωτικό Νεκροταφείο του Μπράλου που χρησιμοποιήθηκε μέχρι τον Απρίλη του 1919. Το Νεκροταφείο περιέχει 102 τάφους, όπου οι περισσότεροι στρατιώτες ήταν θύματα της «Ισπανικής Γρίπης», της επιδημίας που συνεχίστηκε από το 1918 έως το 1920 και η οποία κορυφώθηκε στην Ευρώπη την άνοιξη του 1918 παίρνοντας πάνω των 40 εκατομμύρια ζωές μόνο στη Ευρώπη. Για την ιστορία πρέπει να αναφέρουμε ότι «Ισπανική Γρίπη» θεωρείται ότι ήταν ο ιός H5N1, δηλαδή η λεγόμενη γρίπη των πτηνών που έκανε μετάλλαξη μαζί με τον ιό της κοινής γρίπης και γι' αυτό το λόγο προκάλεσε τόσα θύματα παγκοσμίως. Από 102 νεκρούς οι 95 άνδρες ήταν της «Βρετανικής Κοινοπολιτείας», 2 Μαλτέζοι, 6 Ρώσοι και 1 Βούλγαρος.

Υπάρχουν αρκετές αναφορές στο διαδίκτυο για τους άνδρες που είναι θαμμένοι εκεί με το παράδειγμα του σκαπανέα του Βρετανικού Μηχανικού Thomas Wilding (<http://www.tattenhallhistory.co.uk/sapper-thomas-wilding/>) Μετά από σχεδόν 100 χρόνια το στρατιωτικό κοιμητήριο διατηρείται σε άριστη κατάσταση χάρη στη φροντίδα της Βρετανικής Πρεσβείας στην Ελλάδα και των κατοίκων της περιοχής.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ 2021

Στο ΦΕΚ 2802/26 Απριλίου 2023 δημοσιεύτηκαν τα αποτελέσματα της Απογραφής πληθυσμού - κατοικιών έτους 2021 που αφορούν στο μόνιμο πληθυσμό της χώρας.

Παρακάτω δημοσιεύουμε πίνακα των αποτελεσμάτων που αφορά τη ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΑΒΙΑΣ και τις Δημοτικές Κοινότητες που ανήκουν σ' αυτή.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΑΒΙΑΣ	1.811
Δημοτική Κοινότητα Γραβιάς	520
Δημοτική Κοινότητα Αποστολιά	59
Δημοτική Κοινότητα Βαιργιάννης	11
Δημοτική Κοινότητα Καλοσκοπής	346
Δημοτική Κοινότητα Καστελλίων	422*
Δημοτική Κοινότητα Μαριολάτας	368
Δημοτική Κοινότητα Οινόχωριου	35
Δημοτική Κοινότητα Σκλήθρου	50

*Στην απογραφή του 2011 η Δημοτική Κοινότητα Καστελλίων είχε 549 κατοίκους.

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ» ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Αντί άλλης απάντησης σε όσους απορούν και διερωτώνται πηγόντας «τι έχει προσφέρει ο Σύλλογος των Αθηνών στο χωριό», τους απαντάμε, παραθέτοντας επιγραμματικά όσα πάνω-κάτω ο Σύλλογος έχει προσφέρει στο χωριό διαχρονικά.

- Εξέδωσε το 1963 την εφημερίδα «Καστελλιώτικα Νέα» δημοσιογραφικό όργανο των «απανταχού Καστελλιωτών».

- Με ενέργειες του Συλλόγου και των Τοπικών Αρχών επισπεύστηκε η ηλεκτροδότηση του χωριού το 1965.

- Οργάνωσε και πραγματοποίησε τον Αύγουστο του 1964 πανηγυρική εκδήλωση για τον εορτασμό της συμπλήρωσης των 100 χρόνων από την επίσημη μεταφορά του χωριού από το Πάνω Καστέλλι στη σημερινή του θέση.

- Ενήργησε και καθιέρωσε την Ειδική Διαδρομή (Etal Special) «Καστέλλι - 51ο χιλιόμετρο - Χάνι Ζαγγανά - Καλοσκοπή - Υπάτη» του Ράλλη Ακρόπολης της ΕΛΠΑ με χορηγία του ΟΤΕ.

- Με ενέργειες του Συλλόγου έγινε η πρώτη τηλεφωνική σύνδεση στο χωριό και η τηλεφωνική σύνδεση στο Χάνι Ζαγγανά.

- Το 1969, και στις 12 Ιουλίου, καθιερώθηκε και διαδρομή μέσω Καστελλίου του Ράλλη των υπαλλήλων του ΟΤΕ, ύστερα από ενέργειες του Συλλόγου.

- Βοήθησε και ιδρύθηκε, αλλιά δε λειτούργησε Γυμνάσιο στο χωριό μας, επειδή η κουντική κυβέρνηση το 1967 το μετέφερε, το ίδρυσε και το λειτούργησε στη Γραβιά.

- Ο Σύλλογος πρωτοστάτησε και συμπαραστάθηκε στην ίδρυση του Πολιτιστικού και Αθλητικού Συλλόγου, που σήμερα δε λειτούργει.

- Με ενέργειες του Συλλόγου αποκαταστάθηκε η αθηθινή ονομασία του χωριού μας από «Καστέλλι» σε «Καστέλλια» το 1978.

- Με παράλληλες ενέργειες μαζί με τις κοινοτικές αρχές του χωριού έγινε η μελέτη του υδατοφράγματος, «ΦΡΑΓΜΑ» στη θέση «Αποθήκη» για την άρδευση όλης της καλλιέργειας κτηματικής περιοχής του, η υλοποίηση του οποίου ανεστάλη από τη χούντα της 21ης Απριλίου '67.

- Ο Σύλλογος πραγματοποίησε την έκδοση σε βιβλίο των «Καστελλιωτικών» ποιημάτων του Καστελλιώτη Δημήτρη Χαλατσά που μέχρι τότε είχαν δημοσιευτεί στα «Καστελλιώτικα Νέα» και τα μοίρασε σε όλους τους Καστελλιώτες.

- Οργανώθηκαν από το Σύλλογο «ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ» σε όσους Καστελλιώτες διέπρεψαν και τίμησαν και τιμούν τον τόπο τους.

- Οργάνωσε κατά καιρούς διαλέξεις με μορφωτικό αλλά και οικονομικό περιεχόμενο για το μέλλον του χωριού μας.

- Με πρωτοβουλία του Συλλόγου κατασκευάστηκε στο Λιβάδι της «Μπαρούκας» αθλητικό γήπεδο και κατατμήθηκε μέρος του λιβαδιού - πάνω από το δρόμο που αρχίζει από τα Λεζέικα και καταλήγει στον ιερό ναό του Αϊ-Γιώργη «Μπαρούκας», τα οποία μοιράστηκαν από την Κοινότητα έναντι συμβολικού τιμήματος και κτίστηκαν οπίσθια, «θερινές κατοικίες».

- Με πρωτοβουλία του Συλλόγου άρχισε μια εκτεταμένη δημοσιογραφική εκστρατεία κατά της «ΑΕΜ Βωξίται Παρνασσού» για την καταστροφή του περιβάλλοντος της Κτηματικής Περιφέρειας Καστελλίων, με διαμαρτυρίες και παραστάσεις προς κάθε κατεύθυνση που κατέληξε σε δικαστικούς δαπανηρούς αγώνες λόγω μεγάλων συμφερόντων του Δημοσίου.

- Πραγματοποίησε τη συγκέντρωση και μουσική εκτέλεση όλων των Δημοτικών Τραγουδιών του χωριού στα 1990 με συμμετοχή των αδελφών Β. Πέτρου και των αδελφών Χρ. Χαλατσά. Έχουν αποθηκευτεί στο internet από τον Πάνο Μπάσιο (www.kastellia.gr).

- Μαγνητοφώνησε με τη φωνή του Χρήστου Δ. Χαλατσά που τραγούδησε όλα τα κλέφτικα τραγούδια του χωριού μας. Έχουν και αυτά αποθηκευτεί στο internet το 1990.

- Με πρωτοβουλία και κείμενα του Δημήτρη Χ. Χαλατσά γυρίστηκε το ντοκιμαντέρ «Καστέλλια» από τον Γιάννη Κυπουργό το 1991.

- Οργάνωσε το 5ο Συνέδριο της Ομοσπονδίας

αυτή Συλλόγων ΒΑ Παρνασσίδας (19 χωριά) στις 17 και 18 Αυγούστου 1997 στα Καστέλλια με τίτλο: «Ο φυσικός πλούτος και το ανθρώπινο δυναμικό στην ανάπτυξη της ΒΑ Παρνασσίδας».

- Οργάνωσε την τελετή αποκαλυπτηρίων της Προτομής του Δημήτρη Ηλία Σταθόπουλου στις 8 Ιουλίου 2001.

- Οργάνωσε την τελετή αποκαλυπτηρίων της Προτομής του Δήμου Π. Τσακρή στις 14 Μαΐου 2002.

- Συνδιοργάνωσε το Α΄ Συνέδριο της Εταιρείας Δωρικών και Δρυοκικών Μελετών στις 21 Αυγούστου 2010 στο Πολιτιστικό Κέντρο Γραβιάς.

- Πραγματοποίησε μέχρι σήμερα επτά (7) διαδοχικούς Πανελλήνιους Διαγωνισμούς Διηγήματος προς τιμή του Καστελλιώτη Λογοτέχνη της γενιάς του '30 Στέλλιου Ξεφλούδα. Τα βραβευμένα διηγήματα δημοσιεύονται σε βιβλία που εκδίδει ο Σύλλογος.

- Με ενέργειες του Συλλόγου εκπονήθηκε μελέτη διανομής οικοπέδων σε όλους τους συγχωριανούς μας στην περιοχή του Πάνω Καστελλίου, για να γίνει εποικισμός ως θέρετρο των Καστελλιωτών. Η προσπάθεια δεν ολοκληρώθηκε λόγω του θανάτου του Καστελλιώτη Ασημάκη Νικ. Μακρή.

- Ανέλαβε με δαπάνη του την περαίωση από τον Σύλλογο των δικών που έγιναν στο Συμβούλιο Επικρατείας, για την ανατροπή των προσφυγών από μέρους των Καλοσκοπιτών για τη μη χορήγηση, «παραχώρηση» του περισσώματος νερού για την υδροδότηση του χωριού μας από το Κεφαλόβρυσο Καλοσκοπής.

- Ο Σύλλογος πρότεινε προς την Κοινότητα η οποία και αποδέχτηκε την πρόταση ίδρυσης και λειτουργίας ΞΕΝΩΝΑ.

- Ο Σύλλογος πρότεινε και η Κοινότητα αποδέχτηκε την κατασκευή και την ίδρυση και λειτουργία Πνευματικού Κέντρου στα Καστέλλια.

- Με ενέργειες του Συλλόγου επιδιώχθηκε η συνέχιση της λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου Καστελλίων, υιοθετώντας την πρόταση του αιμνηστού Γιάννη Μοσχολιού που ανέλαβε τη χρηματοδότηση: θέρμανσης, αναλώσιμης γραφικής ύλης και βιβλίων, τη μισθοδοσία επιπλέον δασκάλων, διάθεση σχολικού αυτοκινήτου για τη μεταφορά των μαθητών κ.λπ.

- Με πρωτοβουλία του Συλλόγου και χορηγία του Γιάννη Μοσχολιού πραγματοποιήθηκε η δωρεά στον Πολιτιστικό Σύλλογο Καστελλίων για αγορά και χρήση «εθνικών ενδυμασιών» του Χορευτικού Ομίλου ανδρών, γυναικών και παιδιών.

- Με πρωτοβουλία του Συλλόγου και χρηματοδότηση του Γιάννη Μοσχολιού έγινε η καθιέρωση ως θεσμού των βραβείσεων των νέων Καστελλιωτών που πέτυχαν στα ΑΕΙ και ΤΕΙ.

- Με ενέργειες και προσπάθειες του Συλλόγου και της Τ.Κ. Καστελλίων ιδρύθηκε η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καστελλίων με αρχική δωρεά των βιβλιοθηκών των αδελφών Χ. Χαλατσά και μέλους της βιβλιοθήκης της Άννας Συνοδινού.

- Έχει πραγματοποιήσει πάρα πολλές εκδηλώσεις, εκδρομές, παρουσιάσεις βιβλίων, ομιλίες, συζητήσεις, προβολές κ.λπ.

- Όλα τα παραπάνω πραγματοποιήθηκαν με συνεργασία της Τ.Κ. και του Συλλόγου με όλες τις διοικήσεις και των δύο πλευρών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η πραγματοποίηση των παραπάνω επιτευγμάτων δεν θα είχε επιτευχθεί χωρίς την πρωτοβουλία και την αγάπη προς το χωριό δύο Καστελλιωτών, του Γιάννη Μοσχολιού και Δημήτρη Χ. Χαλατσά.

Τα «Καστελλιώτικα Νέα» και ο «Πολιτιστικός Σύλλογος ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ» ευχαριστούν θερμά τους συμπατριώτες μας αναγνώστες για την συνέχιση των οικονομικών συνδρομών και προσφορών τους προς την εφημερίδα μας.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΤΩΝ (σε Αφρική, Αμερική, Αυστραλία, Καναδά, Αλγέρι, Βραζιλία)

Α΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η μετανάστευση των συγχωριανών μας, άρχισε στο τέλος του προπερασμένου αιώνα. Πρώτος που άνοιξε το δρόμο, ήταν ο Γυφτογιαννάκης, αδερφός του Γυφτοπούκα, του πρώτου Χαλκιά του χωριού (πεθερού του Ηλία Ι. Βέλλη και του θανάση Παν. Παπαϊωάννου), ο οποίος μετανάστευσε στην Αφρική και εγκαταστάθηκε στην Ταγκανίκα, όπου πρόκοψε και ποτέ δεν επέστρεψε στο χωριό, αλλά εκεί έζησε και απεβίωσε.

Στη συνέχεια στις αρχές του περασμένου αιώνα μέχρι το 1912, μια πληθώρα νέων Καστελλιωτών πήγε για την ανεύρεση τύχης στην Αμερική. Μεταξύ αυτών ήταν ο Δήμος Γ. Τσακνιάς, ο Ιωάννης Ν. Δροσόπουλος, ο Ευστάθιος Ηλ. Ζεϊνής, ο Γιάννης Ι. Προβιάς, ο Παναγιώτης Ν. Παπανικολάου, ο Γεώργιος Σ. Χαμηλός, ο Ιωάννης Α. Κόλλιας, ο Σπύρος Ι. Κυριαζής, ο Γιώργος Ι. Κυριαζής, ο Ιωάννης Λυκαυγέρης, (Καντέλης), Παναγιώτης Δ. Προβιάς, Ιωάννης Γ. Μακρής (Μακρόγιαννος), Αντώνης Α. Σταματέλης, Νικόλαος Ηλ. Σκωλικός, Αθανάσιος Ι. Αποστολόπουλος, Ιωάννης Πατέλης, Θεοχάρης Χουλιάρης, ο Απόστολος Ι. Κυριαζής, ο Γιώργος Ν. Δροσόπουλος, ο Γιώργος Δ. Μακρής, ο Ηλίας Δ. Μακρής, ο Ιωάννης Ν. Μακρής, ο Γιώργος Π. Μακρής, ο Ιωάννης Ν. Μπάκας, ο Νικόλαος Ι. Κοτσίκης, ο Ανδρέας Δ. Αποστολόπουλος, ο Αναστάσιος Γ. Χαλατσάς, ο Γιάννης Γ. Χαλατσάς, ο Χρήστος Ι. Χαλατσάς, ο Γεώργιος Σ. Μπάκας, ο Νικόλαος Κ. Κάντζος, ο Βασίλειος Γ. Πέτρου, ο Παναγιώτης Γ. Πιπέλιος, ο Ιωάννης Μαργαρίτη Βέλλιος, ο Γεώργιος Ι. Βέλλιος, ο Ευστάθιος Ι. Τσακνιάς, ο Σταμάτης Α. Σταματέλης, ο Γρηγόρης Β. Κάντζος, ο Δημήτριος Τ. Λέζας, ο Αναστάσιος Π. Λέζας, ο Δημήτριος Πανουργιά Παπαδάκης, ο Σταμάτης Πανουργιά Παπαδάκης, ο Αντώνης Παν. Παπαϊωάννου, ο Αθανάσιος Δημ. Τσακνιάς, ο Ηλίας Θ. Ηλιόπουλος, ο Δημήτριος Ευθ. Βέλλιος και άλλοι. Απ' αυτούς την αγγλική γλώσσα, αλλά και την ελληνική, δηλαδή εγγράμματοι ήταν ο Ιωάννης Ν. Δροσόπουλος, ο οποίος και καθοδηγούσε τους λοιπούς που ήταν αγράμματοι, και ο οποίος όμως είχε άδοξο τέλος, διότι ως πιο εγκρατής οικονομικός δολοφονήθηκε, για να του πάρουν τις οικονομίες του. Επίσης εγγράμματοι και κάτοχοι της αγγλικής ήταν και ο Γεώργιος Ι. Βέλλιος και ο Χρήστος Ι. Χαλατσάς. Οι εργασίες που καταγίνονταν ήταν χειρωνακτικές (εργάτες στην κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών ή υπηρετικό προσωπικό εστιατορίων ή εργάτες σε εργοστάσια).

Οι περισσότεροι, μετά από παραμονή ολίγων χρόνων, επέστρεψαν με πενιχρά οικονομικά πίσω στο χωριό μας. Τελικά μόνιμα παρέμειναν οι αδελφοί Τζήμ και Σταμάτης Παπαδάκης στο Χιούστον του Τέξας, που έκαναν πολύ μεγάλη προκοπή. Ο Ευστάθιος Ζεϊνής, ο Ηλίας Ηλιόπουλος, ο Ιωάννης Προβιάς (Σακκάς), ο Νικόλαος Κο-

τσίκης με πολύ μεγάλη επίσης προκοπή, με λειτουργία νυκτερινού κέντρου στο Μπρόντγουεϊ στη Ν. Υόρκη, ο Γεώργιος Ι. Βέλλιος, που τελευταία είχε

τικό κύμα από τους νέους του χωριού μας, με στόχο αυτή τη φορά την Αυστραλία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ, την Αφρική και έναν (αιθμός 1) στη Γερμανία.

Αντώνης Χρ. Σταματέλης (απεβίωσε πρόσφατα), ο Ιωάννης Γιαννόπουλος, ο Παναγιώτης Ι. Ελευθερίου (έχει αποβιώσει), ενώ τα τελευταία χρόνια

σει ο Ιωάννης Γ. Πιπέλιος, ο οποίος και σκοτώθηκε εκεί.

Στον Καναδά είχαν μετανάστευσει οι Αθανάσιος Ι. Μακρής και Ευστάθιος Αλ. Τσακνής (έχουν αποβιώσει), οι Νικόλαος Κ. Κοτσιμπός και Νικόλαος Ιω. Μακρής που επέστρεψαν και ζουν στην Αθήνα.

Στη Γερμανία μετανάστευσε μόνο ο Χρήστος Γ. Χαμηλός (έχει αποβιώσει).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής μετανάστευσαν μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι: Ιωάννης Ν. Αποστολόπουλος, Νικόλαος και Σταμάτης Π. Πιπέλιος, η Χριστίνα και η Γεωργία Γ. Σταματέλη (που έχει αποβιώσει), ο Παναγιώτης Αποστ. Αποστολόπουλος, η Βασιλική Αποστ. Αποστολόπουλου, η Α. Κουδούνα, η Ντίνα Παπαληρή, κόρη της Ζωής Παπαγεωργίου και ο Νικόλαος Θρ. Παπαγεωργίου (απεβίωσε πρόσφατα). Τελευταία στις ΗΠΑ μετανάστευσε και η Χρυσούλα Παν. Χουλιάρη.

Η μετανάστευση για το χωριό μας, όπως και για όλη την Ελλάδα, είχε δύο όψεις. Μια καλή, την οικονομική προκοπή για το σύνολο σχεδόν των ξενιτεμένων συγχωριανών μας και μια βλαβερή, γιατί με τη μετανάστευση αποδυναμώθηκε το χωριό μας από μια σημαντική μερίδα της νεολαίας του, την πιο δυναμική και υπολογισίμη για την πρόοδο του. Σε αναλογία βέβαια με το συνολικό αριθμό κατοίκων του χωριού που μετανάστευσαν εκτός Ελλάδας δεν είναι μεγάλος.

Το παραπάνω κείμενο, συμπληρωμένο και διορθωμένο, είχε δημοσιευτεί στο πολυσέλιδο πανηγυρικό τεύχος των «Καστελλιωτικών Νέων» Ιούλιος - Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2002 (σελ. 14)

Αν διαπιστωθούν λάθη ή παραλείψεις παρακαλούμε να μας τα επισημάνετε για να τα διορθώσουμε.

Οι πρώτοι Καστελλιώτες στο Λαύριο. Διακρίνονται από αριστερά προς τα δεξιά καθιστοί με φουσανέλλες οι Ευθύμιος Γ. Χαλατσάς, Χρήστος Ι. Χαλατσάς, Γεωργάκης Κ. Χαλατσάς και Αθανάσιος Δ. Χαλατσάς. Όρθιοι με φράγκικα οι Γεώργιος Σ. Χαμηλός, Ιωάννης Κοτσιμπός και Ιωάννης Προβιάς (Σακκάς).

μετανάστευσε από τις Η.Π.Α. στον Καναδά, για εξεύρεση καλύτερης τύχης, ο Γεώργιος Ι. Κυριαζής, ο Ιωάννης Πατέλης κ.λπ. Επίσης στην Αλάσκα των Η.Π.Α. μετανάστευσαν ο Ιωάννης Π. Τσακνής και προηγουμένως η σύζυγός του Χρυσούλα Κ. Βέλλη.

Στην Αυστραλία μετανάστευσαν, και αφού παρέμειναν ορισμένα χρόνια, επέστρεψαν πάλι στο χωριό μας, οι Ιωάννης Ν. Μακρής (Μπαλιόγιαννος) και Ιωάννης Δ. Μακρής (Σπαγγόγιαννος).

Τέλος στο Αλγέρι πρώτα και ύστερα στη Γαλλία μετανάστευσε ο Θεόδωρος Κ. Προβιάς, ο οποίος εγκαταστάθηκε εκεί και ποτέ δεν επέστρεψε.

Παράλληλα, όταν άρχισε η εκμετάλλευση των Μεταλλείων Λαυρίου στις αρχές του περασμένου αιώνα από την Εταιρεία Σερπιέρι, εκεί για την ανεύρεση καλύτερης τύχης εγκαταστάθηκαν εργαζόμενοι στα μεταλλεία οι Αθανάσιος Δ. Χαλατσάς, Ευθύμιος Ι. Χαλατσάς, Κων/νος Δ. Χαλατσάς, Χρήστος Δ. Χαλατσάς, Χρήστος Ι. Χαλατσάς, Αναστάσιος Γ. Χαλατσάς, Γεώργιος Χρ. Χαλατσάς, Ιωάννης Προβιάς, (Σακκάς), Γεώργιος Χαμηλός κ.λπ., που ωρισμένοι απ' αυτούς εγκατέλειψαν το Λαύριο και έφυγαν για την Αμερική.

Η εσωτερική μετανάστευση εντός της Ελλάδος στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, κ.λπ. είχε αρχίσει έντονη και συνεχίστηκε πιο έντονη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αξιοσημείωτη είναι η εγκατάσταση των αδελφών Δημητρίου Κοτσιμπού (Κοτσιμποδημητράκη) στην Ελευθερούπολη (Πράβιτ) της Μακεδονίας, όπου επρόκοψαν με την εμπορία κρέατος.

Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχαμε νέο μεταναστευ-

στην Αυστραλία όλοι σχεδόν οι Καστελλιώτες είναι οικονομικά καλά αποκατεστημένοι και ζουν με τις οικογένειές τους. Στην Αυστραλία βρίσκονται εγκατεστημένοι: οι Αθανάσιος Ν. Γραβιάς με τη σύζυγό του Καστελλιώτισσα Κατίνα Ηλία Κυριαζή, ο Σταμάτης (Τάκης) Σ. Γραβιάς, ο Χαράλαμπος Σπ. Κουτρούμπας (έχει αποβιώσει), οι αδελφοί Αντώνης, Δήμος και Γιώργος Κύκκου, ο Ιωάννης Αθ. Παπαϊωάννου, ο Παναγιώτης Χαρ. Τσακνής (απεβίωσε πρόσφατα), ο Ιωάννης Ευθ. Αποστολόπουλος, ο Τάκης Γ. Μακρής, ο Ιωάννης Αντ. Σταματέλης (έχει αποβιώσει), ο

(πριν το 2002) εγκαταστάθηκε στην Αυστραλία ο Αθανάσιος Ηλ. Τσακνιάς. Στην Αυστραλία είχαν μετανάστευσει επίσης ο Αριστείδης Γ. Τσάκαλος και Γεώργιος Ευθ. Αποστολόπουλος, οι οποίοι επέστρεψαν και πέθαναν στο χωριό.

Στην Αυστραλία είχε μετανάστευσει η Ευθυμία Αθ. Κόλλια που επέστρεψε και ζει στην Αθήνα, ενώ η Αθανασία Γ. Προβιά που είχε μετανάστευσει στην Αυστραλία πέθανε πολύ πρόσφατα στην Αυστραλία.

Στη Βραζιλία είχαν μετανάστευσει οι αδελφοί Δημήτριος και Μιχάλης Ιω. Κοτσιμπός, ενώ στην Αφρική είχε μεταναστεύ-

Στη φωτογραφία από τους πρώτους μετανάστες Καστελλιώτες στην Αμερική διακρίνονται: καθιστοί στην πρώτη σειρά από αριστερά προς τα δεξιά οι Αναστάσιος Γ. Χαλατσάς, Χρήστος Ι. Χαλατσάς, Γεώργιος Στ. Μπάκας και Νικόλαος Κ. Κάντζος. Στη δεύτερη σειρά καθιστοί από αριστερά προς τα δεξιά οι Βασίλειος Γ. Πέτρου, Παναγιώτης Γ. Πιπέλιος και Ιωάννης Μαργ. Βέλλιος. Στην τρίτη σειρά οι Ιωάννης Ν. Μακρής, Γεώργιος Π. Μακρής, Ευστάθιος Ηλ. Ζεϊνής, Κων/νος Στ. Μπάκας και Νικόλαος Ιωάννου Κοτσίκης.

ΤΑΒΕΡΝΑ
«Καστελλιιώτικη
γωνιά»

Γεώργιος
Ηλ. Χαμηλός

Επιμέλεια κουζίνας
Η ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΝΟΣΤΙΜΑ ΚΑΘΑΡΑ
ΣΠΙΤΙΚΑ

ΚΑΦΕΣ - ΜΕΖΕΔΟΠΩΛΕΙΟ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΓΙΑ ΓΑΜΟΥΣ-ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ-ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ-ΑΝΕΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΟΚΣΑΝΑ ΓΑΛΧΑΚ

ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ

Σνακ μπαρ - ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΟ - ΚΑΦΕΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Α. ΚΑΤΣΟΥΛΗ

Φιλικό περιβάλλον και εξυπηρέτηση

ΚΑΣΤΕΛΜΙΑ

Τα αποτελέσματα του Ζ' Διαγωνισμού Διηγήματος «Στέλιος Ξεφλούδας» με θέμα «Το Κάστρο»

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

αλλά και την Αυτοκρατορία της Νίκαιας. Το 1254 το Δεσποτάτο της Ηπείρου αποδέχθηκε την επικυριαρχία της Νίκαιας και η συμφωνία επισφραγίστηκε

με το γάμο της Μαρίας, κόρης του αυτοκράτορα Θεόδωρου Β' Λάσκαρη Βατατζή με τον Νικηφόρο Αγγελο, γιο του δεσπότη της Ηπείρου Μιχαήλ Β' Κομνηνού Δούκα Αγγέλου. Στο

πλαίσιο εκείνης της συμφωνίας, το Δεσποτάτο παραχώρησε κάποιες περιοχές στη Νίκαια και μεταξύ αυτών ήταν και η Γραβιά. Εν μέσω αυτής της ταραγμένης περιόδου, εκεί περί τα μέσα του 13ου αιώνα, φαίνεται ότι ιδρύθηκε το μεσαιωνικό κάστρο στα Καστέλλια αξιοποιώντας και τα τείχη της αρχαίας ακρόπολης.

...Το 1264 πέθανε ο Μιχαήλ Β' της Ηπείρου και τον κληρονόμησαν οι γιοι του Νικηφόρος και Ιωάννης. Τα Καστέλλια ανήκαν τώρα στον Ιωάννη ο οποίος ήταν θεωρητικά υποτελής του Βυζαντινού αυτοκράτορα αλλά στην ουσία ήταν ο ηγέτης ενός ανεξάρτητου νέου κρατιδίου, του Βασιλείου της Θεσσαλίας με έδρα την Υπάτη («Νέα Πάτρα»)...

...Ο Ιωάννης Δούκας προσπάθησε να ανεξαρτητοποιηθεί εντελώς από το Βυζάντιο, αλλά αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την πολιορκία της Υπάτης από τα στρατεύματα του Αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, το 1273. Ο Ιωάννης τότε κατέφυγε στην Θήβα όπου ζήτησε την βοήθεια του Jean de La Roche (Ιωάννη ντε Λα Ροσ), Δούκα των Αθηνών, ο οποίος ανταποκρίθηκε, και με την βοήθεια του απώθησε τα Βυζαντινά στρατεύματα (που αποτελούνταν κυρίως από Κουμάνους και Τούρκους μισθοφόρους).

Σαν ανταμοιβή και για να επισφραγιστεί αυτή η νέα συμμαχία, ο Ιωάννης Α' πάντρεψε τη φημισμένη για την ομορφιά της κόρη του Ελένη Αγγελίνα Κομνηνή με τον αδελφό του Δούκα των Αθηνών, Γουλιέλμο ντε Λα Ροσ δίνοντας για προίκα τέσσερα κάστρα, ένα εκ των οποίων ήταν τα Καστέλλια.

Έτσι τα Καστέλλια έγιναν μέρος του Δουκάτου των Αθηνών, το οποίο μετά από εκείνες τις εξελίξεις έφτασε στο απόγειο της δύναμης του...

...Το Δουκάτο των Αθηνών καταλύθηκε το 1311, μετά τη μάχη του Αλμυρού, από τους μισθοφόρους της Καταλανικής Εταιρείας. Τα Καστέλλια έγιναν μέρος της Καταλανικής επικράτειας και παρέμειναν σε αυτό το καθεστώς μέχρι την επικράτηση των Τούρκων στην περιοχή, το 1392. Επί Τουρκοκρατίας δεν φαίνεται να χρησιμοποιήθηκε...

...το κάστρο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «Αρχαίο» (αφού ήταν η ακρόπολη της αρχαίας Πίνδου) ή «Υστεροβυζαντινό» (αφού επανιδρύθηκε από το Δεσποτάτο της Ηπείρου) ή «Φράγκικο» (αφού αξιοποιήθηκε και ίσως ενισχύθηκε τον καιρό του Δουκάτου των Αθηνών) ή ακόμα και «Καταλανικό» (αφού οι Καταλανοί το κατείχαν τον περισσότερο καιρό).

Δηλαδή, μόνο «Ενετικό» δεν ήταν το κάστρο. Στον «αστρολόγο» το κατατάσσουμε στα «Φράγκικα» επειδή χρησιμοποιήθηκε κυρίως από Φράγκους και Καταλανούς και επειδή δεν είναι εξακριβωμένο ότι πραγματικά ιδρύθηκε από το Δεσποτάτο της Ηπείρου.

Πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=kasteli>

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «ΑΡΧΕΙΟ ΖΕΪΝΗ» ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ Χ. ΧΑΛΑΤΣΑ

Από την Εταιρεία Φωκικών Μελετών

Στις 22 Απριλίου 2023, ημέρα Σάββατο και ώρα 11.00 π.μ. η Εταιρεία Φωκικών Μελετών (Ε.Φ.Μ.) στην Οί-

κη Βαγγέλης Κωτσίκης που είχε και την επιμέλεια του βιβλίου και παρουσίασε με video wall την όλη δομή και το

κία Πανουργιά «Μουσείο Ελληνικής Επανάστασης» στην Άμφισσα παρουσίασε σε ειδική εκδήλωση το βιβλίο του συμπολίτη μας Δημήτρη Χ. Χαλατσά με τίτλο: «ΑΡΧΕΙΟ ΖΕΪΝΗ (Καστέλλια Φωκίδας) 1700-1900 ΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ». Το εν λόγω βιβλίο έχει εκδοθεί από την Ε.Φ.Μ. με την επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

περιεχόμενο του βιβλίου. Στη συνέχεια ακολούθησε συζήτηση του ομιλητή με το κοινό. Τρίτος στη σειρά είχε ορίσει ως ομιλητής ο Αθανάσιος Χρήστου, καθηγητής της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ο ομιλητής συνέδεσε την ιστορική περίοδο 1700-1900 στην οποία αναφέρεται το βιβλίο και περιέγραψε το ιστορικό περιβάλλον την εποχή της Τουρκοκρατίας και της Μετεπαναστατικής

Κεντρικής Στερεάς Ελλάδας, στην οποία αναφέρονται και αφορούν τα 84 έγγραφα του «Αρχείου Ζεΐνη».

Ο συγγραφέας Δημήτρης Χ. Χαλατσάς δεν κατέστη δυνατόν να παραστεί και τον χαιρετισμό του στην εκδήλωση διάβασε, αντ' αυτού, ο Βαγγέλης Κωτσίκης.

Οι διοργανωτές της εκδήλωσης είχαν οργανώσει άριστα την εκδήλωση με παράλληλη έκθεση φωτογραφικού υλικού του βιβλίου που συνέβαλε θετικά στην κατανόηση της παρουσίασης του βιβλίου.

Στην εκδήλωση παρέστησαν: ο βουλευτής και σημερινός υφυπουργός Δικαιοσύνης Ιωάννης Μπούγας, ο Δήμαρχος Δελφών Παναγιώτης Ταγκαλής, ο διοικητής Αστυνομίας, τα μέλη του Δ.Σ. της ΕΦΜ και πλήθος κόσμου.

ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ

Τιμητική βραδιά για τον σκηνοθέτη Δημήτρη Μακρή στα Καστέλλια

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 17 Απριλίου η τιμητική βραδιά για τον διεθνούς φήμης Καστελλιώτη σκηνοθέτη Δημήτρη Μακρή, που συνδιοργάνωσαν η Πολιτιστική Ομάδα ΤΑΓΑΡ (Tagar), η Δημοτική Βιβλιοθήκη και ο Προοδευτικός Σύλλογος «Τα Καστέλλια» στην αίθουσα εκδηλώσεων της Βιβλιοθήκης στο παλιό Δημοτικό Σχολείο Καστελλίων.

Γράφει ο Κώστας Στοφόρος

Στην πραγματικά κατάμεστη αίθουσα εκδηλώσεων είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε κινηματογραφικές στιγμές μιας πολύ σημαντικής καλλιτεχνικής πορείας.

Είδαμε τις «Άχνες» από την «Απολογία του Σωκράτη», μερικά από τα περίφημα Caroseli και μια σύντομη ανασκόπηση κινηματογραφικών ταινιών, από το εμβληματικό «Εδώ Πολυτεχνείο», μέχρι το ντοκιμαντέρ για το Σεβέζο, αλλά κι εκείνο για τον Θόδωρο Αγγελόπουλο κι από την «Καγκελόπορτα», τη ταινία που γκρέμισε τη λογοκρισία κινηματογραφικών έργων μέχρι το «Φράγμα» ή τους «Κεκαρμένους», που θεωρούνται από τις πιο επιτυχημένες μεταφορές λογοτεχνικών έργων στον ελληνικό κινηματογράφο. Αφορμή για την εκδήλωση υπήρξε η έκδοση του βιβλίου του «Ήχος, κάμερα, κλακέτα... / Η ζωή μου χωρίς μοντάζ» (εκδόσεις ΟΤΑΝ).

Ο Δημήτρης Μακρής, μοιράστηκε μαζί μας αποσπάσματα από την ιστορία μιας ζωής αφιερωμένης στην επιθυμία να αφηγηθεί την πραγματικότητα μέσα από την κάμερα.

Στην εκδήλωση που συντόνισε ο πρόεδρος του Προοδευτικού Συλλόγου «Τα Καστέλλια», παρέστησαν και απηύθυναν χαιρετισμό ο Πρόεδρος της Κοινότητας Γιώργος Χαλατσάς και ο Αντιδήμαρχος του Δήμου Δελφών Ιωάννης Μανανάς.

Οι Καστελλιώτες αγκάλιασαν την εκδήλωση, ενώ κι ο ίδιος ο σκηνοθέτης με μεγάλη συγκίνηση ανταποκρίθηκε στο θερμό καλωσόρισμα των συγχωριανών του.

Σχεδιάζεται ήδη η προβολή κινηματογραφικών έργων του το καλοκαίρι αλλά και αντίστοιχη εκδήλωση στην Αθήνα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ 2023

27 Ιουλίου • Παιδικός κινηματογράφος (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

3 Αυγούστου • Παιδικός κινηματογράφος (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

ΕΝΑΡΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΣΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ 2023

5 Αυγούστου • Μουσική εκδήλωση (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

10 Αυγούστου • Παιδικός κινηματογράφος (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

12 Αυγούστου • Μουσική εκδήλωση. Αφήγηση βιβλίου (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

14 Αυγούστου • ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΕΛΙΝΑΣ ΚΑΝΑ στο ποτάμι (Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίων «ΔΩΡΙΚΗ ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ»)

16 Αυγούστου • ΓΙΟΡΤΗ ΠΙΤΑΣ - Μουσική εκδήλωση (Σύλλογος Γυναικών Καστελλίων «Η ΠΡΟΩΔΟΣ»)

17 Αυγούστου • Παιδικός κινηματογράφος (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)

18 Αυγούστου • Παρουσίαση βιβλίου από τη Λιλή Γάτη (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη - Πολιτ. Σύλλογος Καστελλίων «ΔΩΡΙΚΗ ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ»)

19 Αυγούστου • RIVER PARTY (Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίων «Δωρική Τετράπολις»)

20 Αυγούστου • Παιδικό Φεστιβάλ Δημιουργίας και Παιχνιδιού - Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίων («ΔΩΡΙΚΗ ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ») - Ταγάρ / Βιβλιοθήκη / Προοδευτικός Σύλλογος «ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ»)

20 Αυγούστου • Βραδιά αφήγησης παραμυθιού για μικρούς και μεγάλους με τον «Παραμυθανθό» - «Τζιτζίκας ελάλησε, παραμύθι άρχισε» - Λαϊκά παραμύθια, μύθοι, μουσικές και τραγούδια με την αύρα του καλοκαιριού. Αφήγηση: Δημήτρης Μάλλης, Καλλιρρόη Μουλά. Μουσική: Δημήτρης Μάλλης. Επιμέλεια: Κώστας Στοφόρος (Προοδευτικός Σύλλογος ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ)

21 Αυγούστου • Φεστιβάλ παραδοσιακών χορών (Πολιτ. Σύλλογος Καστελλίων «ΔΩΡΙΚΗ ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ»)

22 Αυγούστου • Δημοτικό Πανηγύρι στον προαύλιο χώρο του πρώην Δημοτ. Σχολείου (Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίων «ΔΩΡΙΚΗ ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ»)

24 Αυγούστου • Παιδικός Κινηματογράφος (Ταγάρ / Βιβλιοθήκη)